Sanayi Toplumu ve Geleceği

Freedom Club

19.11.1995

İçindekiler

Çevirenin Notu

Burada yayınladığımız çeviri, Kaczynski'nin 2016 yılında metne eklediği çeşitli açıklamaları ve *Sanayi Toplumu ve Geleceği*'nde tartışılan fikirlerin daha ayrıntılı bir şekilde işlendiği metinlere yapılan referansları da içermektedir. Ayrıca metnin sonunda, Kaczynski'nin *Sanayi Toplumu ve Geleceği*'ne 2007 yılında yazmış olduğu son sözü ve *Technological Slavery*'nin 2019 baskısında yer alan iki adet Ek'i bulabilirsiniz.

Kaos Yayınları Çevirisindeki Hatalardan Örnekler

Sanayi Toplumu ve Geleceği'nin Kaos Yayınları tarafından yayınlanan bir Türkçe çevirisi mevcuttur. Bu çeviri, bazı noktalarda anlamı tamamı ile bozan yanlışlar içermektedir. Örnek olarak:

Birinci paragrafta yer alan *life expectancy* ifadesi, Kaos Yayınları çevirisinde "yaşamdan beklenti" olarak yer almaktadır. Fakat burada kastedilen kişilerin yaşamdan beklentisi değil, ortalama ömürdür. Kaczynski burada yaşamdan beklentinin artmasından değil, ortalama yaşam süresinin "gelişmiş" ülkelerde artmasından bahsetmektedir.

İkinci dipnot Kaos Yayınları çevirisinde aşağıdaki şekilde yer almaktadır:

> *Tüm zorba ve acımasız rekabetçilerin, ya da en azından çoğunun, aşağılık duygusundan muzdarip olduğunu ileri sürüyoruz.*

Buradaki yanlış Kaos Yayınları'nın kullandığı metinden kaynaklanıyor gibidir. *Sanayi Toplumu ve Geleceği*'nin *Washington Post*'ta yayınlanan ilk versiyonunda ikinci dipnot aşağıdaki şekilde yer almaktadır:

> *We are asserting that ALL, or even most, bullies and ruthless competitors suffer from feelings of inferiority.*

Fakat sonraki metinlerde ikinci dipnot aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

> *We are not asserting that all, or even most, bullies and ruthless competitors suffer from feelings of inferiority.*

Dolayısı ile çevirinin aşağıdaki gibi olması gerekir:

Tüm zorbaların ve acımasız rekabetçilerin, hatta çoğunluğunun dahi, aşağılık duygusundan mustarip olduklarını iddia etmiyoruz.

Kaos Yayınları çevirisinde 66. paragrafın ilk iki cümlesi aşağıdaki şekildedir:

Bugün, insanlar kendi adlarına oluşturdukları erdeme göre değil, sistemin onlar adına *veya onlar* için *oluşturduğu erdeme göre yaşıyorlar. Ve kendi adlarına oluşturduklarını da, her geçen gün daha yoğun bir biçimde, sistemin belirlediği kanallar üzerinden yapıyorlar.*

Metnin orijinal hali aşağıdaki gibidir:

Today people live more by virtue of what the system does for *them or* to *them than by virtue of what they do for themselves. And what they do for themselves is done more and more along channels laid down by the system.*

Metnin orijinalinde anlatılmak istenen şudur: İnsanlar günümüzde yaşamlarını, kendi kapasiteleri ve yetenekleri ile otonom bir şekilde yaptıklarından çok,

sistemin onlar adına yaptıkları ile sürdürmektedir. Erdem ya da ahlaki değerler burada söz konusu edilmemektedir. Kaos Yayınları çevirisi doğru anlamı vermekten uzak olduğu gibi, konu ile hiç alakası olmayan erdemden bahsederek anlamı tamamen bozmaktadır. Birinci cümle çok yanlış bir şekilde başladığı için, takip eden cümle de tamamen anlamsız olmuştur. Doğru çevirinin aşağıdaki gibi olması gerekir:

> *Günümüzde insanlar kendileri için yaptıklarından çok, sistemin* onlar için *ya da* onlara *yaptıkları ile hayatta kalmaktadırlar. Ve kendileri için yaptıkları şeyler de, gittikçe artan bir oranda sistem tarafından oluşturulan kanallardan yapılmaktadır.*

83. paragrafta geçen bir cümle Kaos Yayınları çevirisinde aşağıdaki şekilde yer almaktadır:

> *Bizim toplumumuz da, daha kaba şekilde olmakla birlikte, bunu kullanır.*

Burada verilen anlam, metnin orijinalinde yer alan anlamın tam tersidir. Doğru çevirinin aşağıdaki gibi olması gerekir:

> Bizim toplumumuz da, daha ince bir şekilde olmakla beraber, bunu kullanır.

Burada yayınladığımız çeviride de gözümüzden kaçan hatalar olabilir. Fakat bu çevirinin, bu ve buna benzer yanlışları düzeltmesi ve Kaczynski'nin metne 2016 yılında eklediği açıklamalarla beraber, metinde bahsedilen konuların daha ayrıntılı tartışıldığı eserlere - gerek kendi yazmış oldukları gerekse de başka yazarların eserleri - yapmış olduğu atıfları da içermesi nedeniyle, Kaczynski'nin anlatmak istediklerini çok daha iyi bir şekilde ifade ettiğini düşünüyoruz. Kaczynski'nin atıfta bulunduğu ve *Sanayi Toplumu ve Geleceği*'ndeki bazı noktaları daha ayrıntılı bir şekilde tartışan kendi metinlerinin Türkçe çevirileri de vahsikaracam.blogspot.com adresinde yer almaktadır.

Anarşizm Konusundaki Kafa Karışıklığı

Kaczynski'nin 2016'da yılında *Sanayi Toplumu ve Geleceği*'ne eklediği notlardan bir tanesi şu şekildedir:

> *1995 yılında FC'yi "anarşist" olarak tanımladım, çünkü bilinen bir politik kim-*

liğe sahip olmanın avantajlı olacağını düşündüm. O yıllarda Anarşizm hakkında çok az şey biliyordum. O zamandan beri anarşistlerin, en azından ABD ve Birleşik Krallık'takilerin, herhangi bir amaç için faydalı olamayacak bir sürü beceriksiz ve hayalci olduklarını öğrendim. Söylemeye gerek yok ki, anarşist kimliğini tümüyle reddediyorum.

Bu, Kaczynski hakkında çok yaygın bir kafa karışıklığının önlenmesi adına faydalı olabilecek bir uyarıdır: Kaczynski'nin bir anarşist ya da bir anarko-primitivist olduğu. Kaczynski'nin anarko-primitivizmi eleştirdiği uzunca bir makalesi de bulunmaktadır: İlkel Yaşam Hakkındaki Gerçek

Kaos Yayınları, Anarşist bir yayınevidir. *Sanayi Toplumu ve Geleceği*'nin, bu yayınevinin kataloğunda yer alan Fukuoka, Zerzan, Bookchin, Kropotkin, Proudhon gibilerinin eserleri ile beraber, sonunda orada neden bulunduğuna anlam veremediğimiz bir ekle (*Kaczynski aslında John Wayne'dir(*!!*)*) yayınlanması, Kaczynski'nin eserinin bir solculuk paketi içerisinde insanlara sunulması anlamına gelmekte ve böylece doğru anlaşılmasını engellemektedir. (Hatta belki de doğru kişilere ulaşmasını dahi engellemektedir.) Çünkü

Anarşizm de, Anarko-Primitivizm de solculuktur ve Kaczynski'nin *Sanayi Toplumu ve Geleceği*'nde solculuk hakkında söyledikleri, bunlar için de geçerlidir. Bu çeviri ile birlikte, bu kafa karışıklığının giderilmesine de bir katkı yapmayı umuyoruz.

Giriş

1. Sanayi Devrimi ve sonuçları insan ırkı için bir felaket olmuştur. "Gelişmiş" ülkelerde yaşayan bizlerin ortalama ömrünü artırırken toplumun dengesini bozmuş, hayatı anlamsız kılmış, insanları aşağılamalara maruz bırakmış, yaygın psikolojik acılara sebep olmuş (Üçüncü Dünya'da fiziksel acılara da) ve doğaya ciddi zararlar vermiştir. Teknolojinin gelişmesinin devam etmesi durumu daha da kötüleştirecektir. İnsanları daha fazla aşağılamalara maruz bırakacağı ve doğaya daha fazla zarar vereceği kesindir. Muhtemelen, daha büyük toplumsal bozukluklara ve psikolojik acılara sebep olacaktır[1] ve "gelişmiş" ülkelerde dahi artan miktarda fiziksel acıya sebep olabilir.

2. Endüstriyel-teknolojik sistem hayatta kalabilir ya da çökebilir. Eğer hayatta kalırsa sonunda daha düşük fiziksel ve psikolojik acıya sebep olduğu bir aşamaya *ulaşabilir,* fakat yalnızca çok uzun ve

[1] (2016'da eklenmiştir.) David Skrbina'ya gönderdiğim 23 Kasım 2004 tarihli mektubun 3. Bölüm, E kısmına bakınız.

acılı bir alışma sürecinden sonra ve insanoğlunu ve diğer canlı organizmaları, ebedi olarak, tasarlanmış ürünlere ve toplumsal makinenin basit birer dişlilerine indirgemek pahasına. Üstelik, sistem hayatta kalırsa sonuçları kaçınılmaz olacaktır: Sistemi, insanların onurunu ve otonomisini yok etmesini engelleyecek şekilde değiştirmenin ya da reforme etmenin bir yolu yoktur.

3. Eğer sistem çökerse bunun sonuçları da yine çok acılı olacaktır. Fakat sistem ne kadar büyürse çöküşünün yol açacağı felaketler de o kadar büyük olacaktır, o yüzden eğer çökecekse bunun daha çabuk olması daha geç olmasından iyidir.

4. Bu sebeple biz, endüstriyel sisteme karşı bir devrimi savunuyoruz. Bu devrim şiddet içerebilir ya da içermeyebilir, ani olabilir ya da birkaç on yıla yayılan tedrici bir süreç olabilir. Bunların hiçbirini tahmin edemeyiz. Ancak, endüstriyel sistemden nefret edenlerin bu toplum biçimine karşı gelişecek bir devrimin yolunu hazırlamaları için yapmaları gerekenlerin genel bir çerçevesini çiziyoruz. Bu *politik* bir devrim olmayacaktır. Hedefi hükümetleri yıkmak değil, mevcut toplumun ekonomik ve teknolojik temelini yıkmaktır.

5. Bu makalede endüstriyel-teknolojik sistemin sebep olduğu olumsuz gelişmelerden yalnızca bazılarına dikkat çekiyoruz. Bu tarz başka gelişmelere

ise ya çok kısa değiniyoruz ya da onlardan hiç bahsetmiyoruz. Bu, bu gelişmeleri önemsiz gördüğümüz anlamına gelmez. Pratik sebeplerden dolayı tartışmamızı kamuoyunun çok fazla dikkatini çekmemiş ya da yeni bir şeyler söyleyebileceğimiz alanlar ile sınırlamak durumundayız. Örneğin, halihazırda çok gelişmiş çevre ve vahşi doğa hareketleri bulunduğu için, bu meselelerin çok önemli olduğunu düşünmemize rağmen çevresel tahribat ve vahşi doğanın yok edilmesi ile ilgili çok az şeyler yazdık.

Modern Solculuğun Psikolojisi

6. Neredeyse herkes, çok sorunlu bir toplumda yaşadığımızı kabul edecektir. İçinde yaşadığımız dünyanın çılgınlığının en yaygın tezahürlerinden birisi solculuktur. Dolayısı ile solculuğun psikolojisinin tartışılması, genel olarak modern toplumun problemlerinin tartışılmasına bir giriş teşkil edebilir.

7. Fakat solculuk nedir? 20. yüzyılın ilk yarısı boyunca solculuk pratikte sosyalizmle özdeşleştirilebilirdi. Günümüzde hareket parçalanmıştır ve kime tam olarak solcu denebileceği açık değildir. Bu makalede solculardan bahsettiğimizde, aklımızda genel olarak sosyalistler, kolektivistler, "politik doğrucu" tipler, feministler, gay ve engelli hakları savunucuları, hayvan hakları aktivistleri ve benzerleri vardır. Fakat bu hareketler ile ilgisi olan herkes solcu değildir. Solculuğu tartışırken vurgulamak istediğimiz şey, bir hareket ya da ideolojiden çok psikolojik bir tip ya da bununla alakalı tiplerin bir toplamıdır. Do-

layısı ile, "solculuk" kelimesi ile kastettiğimiz şey, solcu psikolojisini tartışmamız ölçüsünde ortaya çıkacaktır. (Ayrıca, 227 ilâ 230. paragraflara da bakınız.)

8. Yine de, solculuktan kastettiğimiz şey olmasını istediğimiz kadar açık olmayacak. Bunun bir telafisi yok gibi gözüküyor. Burada yapmaya çalıştığımız şey, modern solculuğu harekete geçiren güç olduğunu düşündüğümüz iki psikolojik eğilimi kaba ve genel bir şekilde ifade etmektir. Solcu psikolojisi ile ilgili tüm gerçeği söylediğimizi iddia etmiyoruz. Ayrıca tartışmamız yalnızca modern solculuk ile ilgilidir. Tartışmamızın, 19. yüzyıldaki ya da 20. yüzyılın başındaki solculara ne ölçüde uyarlanıp uyarlanamayacağı sorusunu açık bırakıyoruz.

9. Modern solculuğun temelini oluşturan iki psikolojik eğilime *aşağılık duygusu* ve *aşırı-toplumsallaşma* adını veriyoruz. Aşağılık duygusu modern solculuğun bir bütün olarak karakteristiğidir. Aşırı-toplumsallaşma ise modern solculuğun belirli bir kesiminin karakteristiğidir fakat bu kesim bir hayli etkilidir.

10. Aşağılık duygusu ile yalnızca dar anlamdaki aşağılık hislerini değil, fakat bununla bağlantılı tüm özellikleri kastediyoruz: Kendine olan saygıda düşüklük, güçsüzlük hisleri, depresif eğilimler, yenilgi cilik, suçluluk duygusu, kendinden nefret etme vb. Mo-

dern solcuların (muhtemelen az ya da çok baskılanmış olarak) bu tür duygulara sahip olma eğiliminde olduklarını ve bu duyguların modern solculuğun istikametini belirlemede büyük bir etkisi olduğunu iddia ediyoruz.

11. Bir kişi kendisi hakkında (ya da özdeşlik kurduğu gruplar hakkında) söylenen her şeyi aşağılayıcı bir anlamda algılıyorsa bu kişinin aşağılık duygusuna sahip olduğu ya da kendine olan saygısının düşük olduğu sonucuna varırız. Bu eğilim azınlık hakları savunucularında, haklarını savundukları azınlık gruba mensup olup olmamalarından bağımsız olarak, yoğun bir şekilde görülür. Azınlıkları ifade eden kelimeler ve azınlıklar için söylenen her şey hakkında aşırı hassastırlar. Afrikalılar için "zenci", Asyalılar için "doğulu", engelliler için "sakat" ya da kadınlar için "piliç" kelimelerinin hiçbir aşağılayıcı anlamı yoktu. "Karı" ve "piliç" yalnızca "herif', "ahbap" ya da "biraderin" kadınlar için kullanılan versiyonlarıydılar. Bu kelimelere aşağılayıcı anlamlar, aktivistlerin kendileri tarafından atfedilmiştir. Bazı hayvan hakları savunucuları "evcil hayvan" kelimesini reddedecek ve onun yerine "hayvan arkadaş" kelimesini önerecek kadar ileri gitmişlerdir. Solcu antropologlar, ilkel halklar hakkında olumsuz algılanabilecek bir şeyler söylememek için büyük çaba sarf etmektedirler. "İlkel"

kelimesini "okuma yazma bilmeyen" ile değiştirmek istemektedirler. İlkel halkların bizden aşağı olduklarını ima edecek herhangi bir şey hakkında paranoyakça davranıyorlar. (İlkel kültürlerin bizden aşağı *olduklarını* söylemeye çalışmıyoruz. Yalnızca solcu antropologların aşırı hassasiyetine vurgu yapıyoruz.)

12. "Politik olarak doğru olmayan" terminoloji hakkında en hassas olan kişiler, ortalama bir siyah kenar mahalle sakini, Asyalı bir göçmen, şiddet gören bir kadın ya da engelli bir kişi değil; fakat çoğu "ezilmiş" bir gruba mensup dahi olmayan, aksine toplumun ayrıcalıklı bir kesiminden gelen, azınlık bir aktivist grubudur. Politik doğruculuğun en güçlü kalesini, yüksek maaşlı güvenli işlere sahip olan ve çoğunluğunu orta, üst-orta sınıf ailelerden gelen beyaz heteroseksüel erkeklerin oluşturduğu üniversite profesörleri oluşturmaktadır.

13. Birçok solcu, zayıf (kadınlar), yenilmiş (Kızılderililer), iğrenç (homoseksüeller) ya da başka bir açıdan aşağılık imaja sahip grupların problemleri ile yoğun bir özdeşlik içerisine girer. Solcuların kendisi bu grupların aşağılık olduğuna inanır. Bu tarz hislere sahip olduklarını hiçbir zaman kendilerine itiraf edemezler, fakat tam da kendileri bu grupları aşağılık gördükleri için bu grupların problemleri ile özdeşlik kurarlar. (Kadınların, Kızılderililerin vb. aşağılık

olduğunu söylemeye çalışmıyoruz. Yalnızca solcu psikolojisi ile ilgili bir noktayı vurguluyoruz.)

14. Feministler umutsuz bir endişe ile kadınların da erkekler kadar güçlü ve becerikli olduklarını kanıtlamaya çalışıyorlar. Kadınların erkekler kadar güçlü ve becerikli *olamayabileceği* korkusunun içlerini kemirdikleri açıktır.

15. Solcular, güçlü, iyi ve başarılı imajına sahip her şeyden nefret etme eğilimine sahiptirler. Amerika'dan nefret ederler, Batı medeniyetinden nefret ederler, beyaz erkeklerden nefret ederler, rasyonaliteden nefret ederler. Solcuların, Batı ve benzerlerinden nefret etmelerinin sebebi olarak gösterdikleri şeylerin gerçek motivasyonları ile bağdaşmadığı açıktır. Batıdan, savaşçı, emperyalist, cinsiyetçi, ırkçı ve benzeri özelliklere sahip olduğu için nefret ettiklerini *söylerler;* fakat aynı özellikler sosyalist ülkelerde ya da ilkel kültürlerde ortaya çıktığında, solcular bunlara bahaneler bulurlar ya da en iyi ihtimalle bunların varlığını *gönülsüz bir şekilde* kabul ederler. Fakat bu kusurlar Batı medeniyetinde görüldüğünde, büyük bir *şevkle* (ve genellikle abartarak) bunlardan bahsederler. Dolayısı ile bu özellikler, solcuların Amerika ve Batı'dan nefret etmelerindeki asıl sebepler değildirler. Amerika ve Batı'dan, güçlü ve başarılı oldukları için nefret ederler.

16. “Kendine güven,” “kendi kendine yeterlilik,” “inisiyatif,” “girişim,” “iyimserlik,” vb. kelimeler liberal ve solcu kelime dağarcığında çok az bir yere sahiptir. Solcu, bireycilik karşıtıdır ve kolektivistlikten yanadır. Toplumun, herkesin problemini çözmesini, ihtiyaçlarını gidermesini ve herkese bakmasını ister. Kendi problemlerini çözmek ve kendi ihtiyaçlarını gidermek konusunda kendine güveni olmayan bir insandır. Solcunun rekabet kavramına düşman olmasının sebebi, en derininde, kendisini bir kaybeden olarak görmesindendir.

17. Modern solcu entelektüellere çekici gelen sanat biçimlerinin sefalete, yenilgiye ve umutsuzluğa odaklanmak gibi eğilimleri vardır; ya da rasyonel bir hesaplama ile bir şey başarmak konusunda hiç bir umut yokmuş ve kalan tek çare anlık hislere kendini kaptırmakmış gibi, rasyonel kontrolün bir kenara atıldığı sefih bir hava takınırlar.

18. Modern solcu filozoflar aklı, bilimi, objektif gerçekliği reddetmek ve her şeyin kültürel anlamda göreceli olduğunda ısrar etmek gibi bir eğilime sahiptirler. Bilimsel bilginin kökenleri ve nesnel gerçekliğin tanımlanıp tanımlanamayacağı ya da nasıl tanımlanabileceği konusunda ciddi sorular sorulabileceği doğrudur. Fakat modern solcu filozofların bilginin kaynaklarını sistematik bir şekilde analiz eden soğukkanlı mantıkçılar olmadıkları açıktır. Doğru-

luk ve gerçekliğe yönelik saldırılarında duygularını yoğun bir şekilde işin içine sokarlar. Bu kavramlara, kendi psikolojik ihtiyaçları yüzünden saldırırlar. Bir kere, saldırıları onlar için, hınçlarını yansıtabilecekleri bir alandır ve başarılı olduğu ölçüde güce yönelik arzularını tatmin eder. Daha önemlisi solcu, bilim ve rasyonaliteden, bunlar bazı inançları doğru (yani başarılı, üstün) bazı inançları da yanlış (yani başarısız, aşağıda) olarak sınıflandırdığı için nefret eder. Solcunun aşağılık duygusu o kadar derinlerine işlemiştir ki, bazı şeylerin başarılı, üstün ve diğerlerinin başarısız ya da aşağı olarak sınıflandırılmasına dayanamaz. Bu aynı zamanda birçok solcunun, zihinsel hastalık kavramını ve IQ testlerinin geçerliliğini reddetmesinin altında yatan sebeptir. Solcular insan kabiliyetlerinin ya da davranışlarının genetik olarak açıklanmasına karşı çıkarlar; çünkü bu tarz açıklamaların, bazı insanları diğerlerinden üstün ya da aşağı gösterme eğilimi vardır. Solcular, bir insanın kabiliyeti ya da kabiliyetsizliği ile ilgili övgüyü ya da sorumluluğu topluma havale etmeyi tercih ederler. Böylece, eğer bir insan "aşağı" ise bu onun kabahati değil toplumun kabahatidir; çünkü gerektiği gibi yetiştirilmemiştir.

19. Solcu, aşağılık duyguları onu kendisini övmeye, bencilliğe iten, onu bir zorba ve ne şekilde olursa olsun yükselmeye odaklanmış acımasız bir re-

kabetçi haline getiren birisi değildir. Bu tarz bir insan, kendisine olan inancının tamamını kaybetmemiştir. Güç algısında ve kendi değeri ilgili düşüncelerinde eksiklikler vardır; fakat kendisini hâlâ güçlü olma kapasitesine sahip bir insan olarak görür ve nahoş davranışları, kendisini güçlü yapmak ile ilgili çabalarından doğar.[1] Fakat solcu bunun çok uzağındadır. Aşağılık duyguları o kadar içine işlemiştir ki, kendisini bireysel olarak güçlü ve değerli göremez. Solcunun kolektivistliği buradan doğmaktadır. Yalnızca, özdeşlik kurduğu büyük bir organizasyonun ya da bir kitle hareketinin üyesi olarak kendisini güçlü hissedebilir.

20. Solcu taktiklerin mazoşist eğilimine dikkat edin. Solcular araçların önüne yatarak, ırkçıların ya da polisin kendilerine zarar vermesi için onları kasten provoke ederek protesto gösterilerinde bulunurlar. Bu taktikler genelde etkili olabilir; ancak birçok solcu bunları belirli bir amaca yönelik araçlar olarak kullanmaz, mazoşist taktikleri *tercih* eder. Kendinden nefret etmek bir solcu özelliğidir.

21. Solcular, eylemlerinin motivasyonunun merhamet ya da ahlaki prensipler olduğunu iddia edebilirler ve ahlaki prensipler aşırı-toplumsallaşmış sol-

---

[1] Tüm zorbaların ve acımasız rekabetçilerin, hatta çoğunluğunun dahi, aşağılık duygusundan mustarip olduklarını iddia etmiyoruz.

cunun davranışlarında belirli bir rol oynar. Fakat merhamet ve ahlaki prensipler solcu aktivizminin ana motivasyonları olamaz. Kin duygusu, solcu davranışın çok ağır basan bir bileşenidir; güç arzusu da öyle. Üstelik solcu davranışların çoğu, solcuların yardım ettiklerini iddia ettikleri insanların yararına olacak tarzda, rasyonel bir şekilde hesaplanmamıştır. Örneğin birisi pozitif ayrımcılığın siyahlar için faydalı olacağına inanıyorsa, pozitif ayrımcılığı düşmanca ve dogmatik bir şekilde talep etmenin bir anlamı var mıdır? Pozitif ayrımcılığın kendilerine yönelik bir ayrımcılık olduğunu düşünen beyazlara karşı, en azından sözel ve sembolik tavizlerde bulunan, diplomatik ve uzlaşmacı bir yaklaşım, elbette çok daha etkili olacaktır. Fakat solcu aktivistler böyle bir yaklaşım geliştirmezler çünkü bu tarz bir yaklaşım onların duygusal ihtiyaçlarını tatmin etmez. Siyahlara yardım etmek onların gerçek amacı değildir. Etnik problemler, kendi kinlerini ve tatmin edemedikleri güç arzularını ifade etmek adına bir bahanedir onlar için. Böyle yaparak aslında siyahlara zarar verirler, çünkü aktivistlerin beyaz çoğunluğa yönelik düşmanca davranışlarının ırksal nefreti yoğunlaştırma eğilimi vardır.

22. Eğer toplumumuzda hiçbir toplumsal problem olmasaydı, solcular yaygara koparmak için bir

bahane bulmak adına yeni problemler *icat etmek* zorunda kalırlardı.

23. Yukarıda söylenenlerin, solcu olarak kabul edilebilecek herkesin kesin bir tasviri olma iddiası yoktur. Bunlar yalnızca, solculuğun genel eğiliminin kaba bir tasviridir.

Aşırı-Toplumsallaşma

24. Psikologlar "toplumsallaşma" terimini, çocukların toplumun taleplerine göre düşünme ve davranmayı öğrendikleri süreci tanımlamakta kullanmaktadırlar. Bir kişi içinde yaşadığı toplumun ahlak kurallarına inanıyor ve onlara uyuyorsa ve o toplumun işleyen bir parçası olarak sağlıklı bir şekilde ona eklemleniyorsa bu kişinin iyi toplumsallaştığı söylenir. Solcular isyankâr olarak algılandıkları için, pek çok solcunun aşırı-toplumsallaşmış olduğunu söylemek anlamsız gelebilir. Fakat bu pozisyon savunulabilir. Birçok solcu göründüğü kadar isyankâr değildir.

25. Toplumumuzun ahlak kuralları o kadar fazla şey gerektirir ki, hiç kimse tamamı ile ahlaki bir şekilde düşünemez, hissedemez ve davranamaz. Örneğin hiç kimseden nefret etmememiz gerekir; fakat neredeyse herkes, bunu kendisine itiraf etse de etmese de ömrünün belirli bir diliminde birisinden nefret eder. Bazı insanlar öylesine toplumsallaşmışlardır ki, ahlaki bir şekilde hissetmek, düşünmek ve davranmak üzerilerinde büyük bir baskı oluşturur.

Suçluluk duygusundan kaçınmak için, kendi motivasyonları hakkında sürekli kendilerini kandırmak ve ahlaki bir kökeni olmayan hisleri ve eylemleri için ahlaki açıklamalar bulmak zorundadırlar. "Aşırı-toplumsallaşmış" tabirini bu tarz insanları tanımlamakta kullanıyoruz.[1]

26. Aşırı-toplumsallaşma kendini değersiz görmeye, güçsüz hissetmeye, yenilgiciliğe, suçluluk duygusuna ve benzerlerine yol açabilir. Toplumumuzun çocukları toplumsallaştırmakta kullandığı en önemli yöntemlerden birisi, toplumun beklentilerine aykırı bir şekilde konuştuklarında ya da davrandıklarında onları utandırmaktır. Eğer bu aşırı bir noktaya götürülürse ya da çocuk bu tarz duygulara özellikle teşne ise sonunda *kendisinden* utanmaya başlar. Dahası, toplumun beklentileri, aşırı-toplumsallaşmış kişinin düşünceleri ve davranışlarını daha az toplumsallaşmış kişiye göre daha fazla sınırlandırır. İnsanların çoğunluğu önemli oranda uygunsuz davranışlarda bulunur. Yalan söylerler, küçük hırsızlıklar yaparlar, trafik kurallarını ihlal ederler, işlerinde kaytarırlar, birisinden

[1] Viktorya döneminde birçok aşırı-toplumsallaşmış insan, cinsel duygularını bastırmaktan ya da bastırmaya çalışmaktan dolayı ciddi psikolojik problemler yaşamışlardır. Freud teorilerini bu tarz insanlar üzerinden oluşturmuş gibidir. Günümüzde toplumsallaşmanın odağı cinsellikten saldırganlığa kaymıştır.

nefret ederler, kötü sözler söylerler, ya da başka birisinin önüne geçmek için hilelere başvururlar. Aşırı-toplumsallaşmış kişi bunları yapamaz, bunları yaptığı durumlarda ise kendisinde, utanç ve kendinden nefret etme duyguları geliştirir. Aşırı-toplumsallaşmış bir kişi, suçluluk duygusu olmadan, kabul edilmiş ahlak kurallarının dışında yer alan düşüncelere ve hislere dahi sahip olamaz; "temiz olmayan" şeyleri düşünemez. Ve toplumsallaşma, yalnızca ahlak ile ilgili değildir; ahlak başlığı altına düşmeyen birçok davranış normuna uymak için de toplumsallaştırılırız. Böylece, aşırı-toplumsallaşmış kişi psikolojik bir tasmaya bağlanmıştır ve hayatını toplumun önüne koyduğu raylar üzerinde koşarak geçirir. Birçok aşırı-toplumsallaşmış kişide bu durum, ciddi sıkıntılara dönüşebilen bir kısıtlanma ve güçsüzlük hissine yol açar. Aşırı-toplumsallaşmanın, insanların birbirine uyguladığı en ciddi acımasızlıklardan birisi olduğunu iddia ediyoruz.

27. Modern solun çok önemli ve etkili bir bölümünün aşırı-toplumsallaşmış olduğunu ve bu aşırı-toplumsallaşmanın, modern solun takip ettiği yön üzerinde çok önemli bir etkiye sahip olduğunu iddia ediyoruz. Aşırı-toplumsallaşmış tipte solcular, genelde, entelektüeller arasından ya da üst-orta sınıfa mensup kişiler arasından çıkar. Üniversite en-

telektüellerinin[2] toplumumuzun en yüksek derecede toplumsallaşmış ve aynı zamanda en solcu kesimi olduğuna dikkat edin.

28. Aşırı-toplumsallaşmış tipte bir solcu, isyan ederek, psikolojik tasmasını çıkarmaya ve kendi otonomisini ortaya koymaya çalışır. Fakat genelde toplumun temel değerlerine isyan edecek kadar güçlü değildir. Genel anlamda konuşursak, günümüz solcularının hedefleri kabul edilmiş ahlak ile çatışma halinde *değildir.* Tam tersi, solcu kabul görmüş bir ahlaki prensibi alır, onu kendisine mal eder ve sonra toplumun ana akımını bu prensiplere uymamak ile eleştirir. Örnekler: Irksal eşitlik, cinsiyet eşitliği, fakir insanlara yardım etmek, savaşa karşı barış, genel olarak şiddetsizlik, ifade özgürlüğü, hayvanlara iyi davranmak. Daha temel olarak, bireyin topluma hizmet etme görevi ve toplumun bireyin ihtiyaçlarını karşılama görevi. Bunların hepsi, uzun zamandan beri, toplumumuzun (ya da en azından orta ve üst sınıflarının[3]) derinden kökleşmiş değerleridir. Bu de-

[2] Bunun mühendislik ya da doğa bilimlerindeki uzmanları içermesi zorunlu değildir.

[3] Orta ve üst sınıflarda bu değerlere direnen birçok birey bulunmaktadır, fakat bunlar genellikle az ya da çok üstü kapalı direnişlerdir. Bu tarz direnişler kitle medyasında kendine yalnızca çok küçük bir yer bulur. Toplumumuzdaki propagandanın ana ögesi, bahsedilen değerler yönündedir. Bu değerlerin, tabir doğru ise,

ğerler, ana-akım medya ve eğitim sistemi tarafından bize sunulan çoğu içerikte açıktan ya da ima yolu ile ifade edilmekte ya da bu değerlerin geçerliliği baştan kabul edilmektedir. Solcular, özellikle aşırı-toplumsallaşmış tipte olanlar, genellikle bu prensiplere karşı isyan etmezler; fakat topluma olan düşmanlıklarını toplumun bu değerlere göre davranmadığı iddiası ile (bu bir dereceye kadar doğrudur) meşrulaştırırlar.

29. Aşırı-toplumsallaşmış bir solcunun topluma karşı çıkıyormuş gibi davranırken, gerçekte toplumu-

---

toplumumuzun resmi değerleri haline gelmelerinin temel nedeni, endüstriyel sistem için faydalı olmalarıdır. Şiddet engellenmeye çalışılır çünkü şiddet sistemin işleyişini bozar. Irkçılığın önüne geçilmek istenir, çünkü etnik çatışmalar da sistemin işleyişini bozar ve ayrımcılık, sisteme faydalı olabilecek azınlık mensuplarının yeteneklerinin boş yere harcanmasına sebep olur. Fakirlik "tedavi edilmelidir", çünkü alt sınıflar sistem için problemler yaratırlar ve alt sınıflar ile temas içerisinde olmak diğer sınıfların ahlaklarını bozar. Kadınlar kariyer yapmaları konusunda cesaretlendirilir çünkü yetenekleri sistem için faydalıdır ve daha önemlisi, kadınlar düzenli işlere sahip olduklarında sisteme entegre edilmiş olurlar ve aileleri yerine doğrudan ona bağlanmış olurlar. Bu aile dayanışmasının zayıflatılmasına yardımcı olur. (Sistemin liderleri aileyi güçlendirmek istediklerini söylerler; fakat bundan kastettikleri şey, ailenin, çocukların sistemin ihtiyaçlarına uygun bir şekilde toplumsallaştırmalarında etkili bir araç olarak hizmet etmesidir. 51 ve 52. paragraflarda, sistemin, aile ya da diğer küçük ölçekli toplumsal grupların güçlü ve otonom olmasına tahammül edemeyeceğini iddia ediyoruz.)

muzun geleneksel davranış kalıplarına gerçek bağlılığını gösterdiği bir örnek verelim. Birçok solcu pozitif ayrımcılık için, siyahları daha prestijli üst düzey işlere sokmak için, siyahların gittiği okullardaki eğitim seviyesini yükseltmek ve bu okullara daha fazla bütçe ayrılmasını sağlamak için bastırır. Solcular, "aşağı sınıf' siyahların yaşam tarzlarını toplumsal bir utanç olarak görürler. Siyah adamı sisteme entegre etmek, onu tıpkı beyaz üst-orta sınıflar gibi bir şirket yöneticisi, bir avukat, bir bilim adamı yapmak isterler. Solcular, siyah adamı beyaz adamın bir kopyası yapmanın istedikleri son şey olduğunu söyleyeceklerdir; aksine onlar, Afro-Amerikan kültürünü korumak istemektedirler. Fakat Afro-Amerikan kültürünü korumak ne demektir? Bunun siyah tarzı yemekler yemek, siyah tarzı müzik dinlemek, siyahlar gibi giyinmek ve siyahların gittiği kilise ya da camilere gitmekten başka anlamı yoktur. Başka bir deyişle, yalnızca yüzeydeki görünümler ile ilgilidir. Tüm *esas* meselelerde, aşırı-toplumsallaşmış tipte solcuların çoğu, siyah adamı beyaz orta sınıf ideallerine uydurmaya çalışmaktadır. Ona teknik konularda eğitim aldırmak istiyorlar; bir yönetici ya da bilim adamı olmasını istiyorlar; siyah adamın, yaşamını statü basamaklarını tırmanmaya adayarak, kendisinin de beyaz adam kadar iyi olduğunu kanıtlamasını istiyorlar. Siyah babaları "sorumlu" yapmak

istiyorlar, siyah çetelerin şiddeti bir kenara bırakmasını istiyorlar vb. Fakat bunlar tam da endüstriyel-teknolojik sistemin değerleridir. Sistem bir insanın ne tür müzik dinlediği ile, ne tarz kıyafetler giydiği ile ya da hangi dine inandığı ile; derslerine çalışıyorsa, saygın bir işi varsa, statü basamaklarını tırmanıyorsa, "sorumlu" bir ebeveynse ve şiddete başvurmuyorsa vb. ilgilenmez bile. Aslında, bunu ne kadar inkar ederse etsin, aşırı-toplumsallaşmış solcu siyah adamı sisteme entegre etmek ister ve onun da sistemin değerlerini kabul etmesini sağlamak ister.

30. Solcuların, aşırı-toplumsallaşmış tipte olanların bile, toplumun temel değerlerine *hiçbir zaman* başkaldırmadıklarını iddia etmiyoruz. Bunu bazen yaptıkları açıktır. Kimi aşırı-toplumsallaşmış solcular, fiziksel şiddete başvurarak, modern toplumun en önemli ilkelerinden birine karşı gelmişlerdir. Kendi söylediklerine göre, şiddet onlar için "kurtuluşun" bir çeşididir. Başka bir deyişle, şiddete başvurarak, onlara öğretilen psikolojik kısıtlamaların ötesine geçerler. Aşırı-toplumsallaşmış oldukları için, bu kısıtlar onları başkalarından daha fazla sınırlandırır; bu sebeple onlardan kurtulma ihtiyacını duyarlar. Fakat isyanlarını genellikle ana-akım değerler üzerinden meşrulaştırırlar. Şiddete başvuruyorlarsa, bunu ırkçılık ya da ona benzer bir şeye karşı mücadele etmek için yaptıklarını söylerler.

31. Yukarıda çizdiğimiz solcu psikolojisinin özet çerçevesine bir çok itiraz getirilebileceğinin farkındayız. Gerçek durum karmaşıktır ve bu meselenin tam bir tarifi, gerekli verinin elde bulunduğu varsayılsa dahi, birkaç cilt tutacaktır. Yalnızca, modern solculuğun psikolojisinin en önemli iki eğiliminin çok kaba bir tarifini verdiğimizi iddia ediyoruz.

32. Solcuların problemleri bir bütün olarak toplumumuzun problemleri ile ilgili bir ipucu sunmaktadır. Kendine olan saygıdaki düşüklük, depresif eğilimler ve yenilgicilik sol ile sınırlı değildir. Bunlar özellikle solda görünür olsalar da, toplumumuzda genel bir yaygınlığa sahiptirler. Ve günümüzün toplumu bizi, geçmiş toplumların yaptığından çok daha fazla bir derecede toplumsallaştırmak ister. Nasıl yememiz gerektiği, nasıl sevişmemiz gerektiği ve çocuklarımızı nasıl yetiştirmemiz gerektiği vb. dahi uzmanlar tarafından bize öğretilmektedir.

Güç Süreci[1]

33. İnsanoğlunun bizim *güç süreci* adını verdiğimiz bir ihtiyacı (muhtemelen biyolojik kökenlidir) bulunmaktadır. Bu, güce sahip olma ihtiyacı (bu ihtiyaç geniş bir kabul görmüştür) ile yakından bağlantılıdır; fakat onunla aynı şey değildir. Güç süreci dört bileşenden oluşmaktadır. Bunların en açık olan üçüne amaç, çaba ve amaca ulaşmak adını veriyoruz. (Herkesin, gerçekleştirilmesi çaba gerektiren amaçlara sahip olmaya ve bu amaçların en azından bazısına ulaşmakta başarılı olmaya ihtiyacı vardır.) Dördüncü bileşenin tanımlanması daha zordur ve herkes için gerekli olmayabilir. Buna otonomi adını veriyoruz ve daha sonra tartışacağız (42 ilâ 44. paragraflar).

34. Bir adamın istediği her şeyi, sadece dileyerek elde edebildiği bir durumu düşünelim. Böyle bir ada-

[1] (2016'da eklenmiştir.) David Skrbina'ya gönderdiğim 12 Ekim 2004 tarihli mektubun 1. Bölümüne ve Ek Bir'e *(Çevirenin notu: Aşağıda, metnin sonunda)* bakınız.

mın gücü vardır, fakat ciddi psikolojik problemler geliştirecektir. İlk başlarda çok eğlenecektir, fakat zamanla inanılmaz derecede sıkılacak ve morali bozulacaktır. Sonunda klinik anlamda depresyona girebilir. Tarih, zamanlarını hiçbir şey yapmadan geçiren aristokrat sınıfların yozlaşma eğiliminde olduklarını göstermektedir. Bu durum, güçlerini korumak için savaşmak zorunda olan aristokrat sınıflar için geçerli değildir. Ancak zamanlarını hiçbir şey yapmadan geçirecek güvene sahip aristokrasiler, genelde, güce sahip olmalarına rağmen sıkılırlar, hedonizme savrulurlar ve moral olarak çökerler. Bu, gücün yeterli olmadığını göstermektedir. İnsanların uğrunda çaba harcayacakları amaçlara ihtiyaçları vardır.

35. Herkesin amaçları vardır; hiçbir şey için olmasa bile, yaşamın fiziksel gereklilikleri için: Gıda, su ve iklim tarafından gerekli kılınan giyecek ve barınma ihtiyaçları. Fakat çalışmak zorunda olmayan aristokrat, bunları hiçbir efor sarf etmeden elde edebilir. Can sıkıntısının ve moralinin bozulmasının sebebi budur.

36. Önemli amaçlara ulaşamamak, bu amaçlar fiziksel ihtiyaçlar ise ölümle sonuçlanır. Bu amaçlara ulaşamamak insanı ölüme götürmüyorsa, sonuç hayal kırıklığıdır. Yaşam boyunca amaçlara ulaşmaktaki sürekli başarısızlık yenilgici duygular, düşük kendine saygı ya da depresyon ile sonuçlanır.

37. Bu sebeple, ciddi psikolojik problemlerden kaçınmak için, bir insanın ulaşmak adına çaba sarf edeceği amaçlara sahip olması gerekir ve bu amaçlara ulaşmak konusunda makul bir başarı sergilemelidir.

İkame Etkinlikler

38. Fakat çalışmak zorunda olmayan her aristokrat can sıkıntısı çekmez ve demoralize olmaz. Örneğin, imparator Hirohito, dejenere bir hedonizme kapılmak yerine, kendisini deniz biyolojisine adamıştır ve bu alanda sayılı isimlerden birisi olmuştur. İnsanlar, fiziksel ihtiyaçlarını karşılamak için çaba sarf etmek zorunda olmadıklarında, kendileri için suni amaçlar icat ederler. Çoğu durumda da, bu amaçların yokluğunda fiziksel ihtiyaçlarını karşılamak için harcayacakları enerji ve duygusal bağlılıkla, onların peşinden koşarlar. Nitekim Roma İmparatorluğu'nun aristokratlarının edebi uğraşları vardı; birkaç yüzyıl önce Avrupalı aristokratlar, ete ihtiyaç duymadıkları halde, avlanmaya muazzam enerji ve zaman harcamışlardır; diğer aristokrasiler, statü adına zenginliklerini itina ile sergiledikleri rekabetlere girmişlerdir; ve Hirohito gibi birkaç aristokrat bilime yönelmiştir.

39. "İkame etkinlik" terimini, insanların yalnızca uğrunda çalışabilecekleri bir amaca sahip olmak için

ya da bu amacın peşinden koşarken alacakları "tatmin" duygusu için icat ettikleri suni bir amaca yönelik gerçekleştirilen etkinliği belirtmek için kullanıyoruz. İkame etkinlikleri ayırt edebilmek için kullanabilecek bir kural şudur: Bir insanın X amacı için çok fazla zaman ve enerji harcadığı durumlarda kendinize şunu sorun: Eğer bu kişi zamanının ve enerjisinin çoğunu biyolojik ihtiyaçlarını karşılamak için harcamak zorunda olsaydı ve bu çaba, fiziksel ve zihni melekelerini ilginç ve farklı şekillerde kullanmasını gerektirseydi, bu kişi X amacına ulaşamamaktan dolayı kendisini bir şeylerden ciddi manada mahrum kalmış hisseder miydi? Eğer cevap hayırsa, bu durumda bu kişinin X amacının peşinden koşması ikame bir etkinliktir. Hirohito'nun deniz biyolojisi konusundaki çalışmaları kesinlikle bir ikame etkinliktir çünkü Hirohito, yaşamak için gerek duyduğu şeyleri, zamanını ilginç bir şekilde harcayacağı bilimsel olmayan faaliyetler ile elde etmek zorunda olsaydı, deniz canlılarının hayat döngüleri ya da anatomileri hakkında hiçbir şey bilmediği için kendisini bir şeylerden mahrum kalmış hissetmeyecekti. Diğer bir açıdan, (örneğin) seks ve aşk peşinde koşmak ikame bir etkinlik değildir; çünkü çoğu insan kendisini, var oluşu diğer açılardan tatminkar olsa dahi, hayatını karşı cinsten birisi ile bir ilişkiye girmeden geçirdiğinde mahrum hissedecektir. (Fakat kişinin

ihtiyaç duyduğundan daha fazla, aşırı miktarda seks peşinde koşması, ikame bir etkinlik olabilir.)

40. Modern endüstriyel toplumda kişinin fiziksel ihtiyaçlarını karşılaması için yalnızca minimum miktarda çaba sarf etmesi yeterlidir. Bir eğitim programından geçip, basit bir teknik kabiliyet elde etmek ve daha sonra işe zamanında gelip, işi elde tutmak için gereken az miktarda çabayı sarf etmek yeterlidir. Yegane gereklilikler, alelade bir zeka ve hepsinden önemlisi, *itaattir.* Eğer bir kişi bunlara sahipse toplum ona beşikten mezara kadar bakar. (Evet, fiziksel ihtiyaçlarının karşılanmasını garanti olarak görmeyen bir alt sınıf mevcuttur; fakat burada toplumun ana akımından bahsediyoruz.) Bu yüzden modern toplumun ikame etkinlikler ile dolu olması şaşırtıcı değildir. Bunlara bilimsel çalışmalar, sportif başarılar, hayırseverlik, sanatsal ve edebi yaratılar, kariyer basamaklarını tırmanmak, getireceği herhangi bir ekstra fiziksel tatminin ötesinde para ve maddiyatın peşinde koşmak ve beyaz olmayan azınlıkların hakları için mücadele eden beyaz aktivistlerin yaptığı gibi, kişinin bireysel olarak kendisini ilgilendirmeyen meseleler için toplumsal aktivistlik yapması dahildir. Bunlar her zaman *saf* anlamda ikame etkinlikler değildir. Çünkü birçok insan, peşinden koşacak bir amaca sahip olmaktan başka ihtiyaçlar için de bu faaliyetleri gerçekleştiriyor olabilir. Bilimsel

faaliyet, kısmi olarak prestij kaygısı, sanatsal faaliyet hisleri ifade etmek için, militan toplumsal eylem ise kin duygusu ile gerçekleştiriliyor olabilir. Fakat bunların peşinden giden çoğu insan için, bu faaliyetler büyük ölçüde ikame etkinliklerdir. Örneğin bilim adamlarının çoğu, muhtemelen, işlerinden elde ettikleri "tatminin" kazandıkları paradan ve prestijden daha önemli olduğu konusunda hem fikir olacaklardır.

41. Her insan için olmasa da çoğu insan için, ikame etkinlikler, gerçek amaçların (yani güç sürecine yönelik ihtiyaçları tatmin olsa dahi insanların yine de ulaşmak isteyeceği amaçlar) peşinde koşmaktan daha az tatmin edicidir. Birçok örnekte ya da çoğu örnekte bunun göstergesi, ikame etkinliklere derinden bağlanmış kişilerin hiç bir şekilde tatmin olmamaları ve hiç durmamalarıdır. Bu sebeple para peşinden koşan kişi, sürekli daha fazla zenginlik için çabalar durur. Bilim adamı bir problemi çözer çözmez diğerine geçer. Uzun mesafe koşucusu daha uzağa daha süratli koşmak için kendisini zorlayıp durur. İkame etkinlikler peşinde koşan birçok insan bu etkinliklerden aldıkları tatmin duygusunun biyolojik ihtiyaçlarını karşılamak için yapılan "bayağı" işlerden çok daha fazla olduğunu söyleyeceklerdir. Fakat bunun sebebi, toplumumuzda biyolojik ihtiyaçları karşılamak

için gerekli olan çabanın çok önemsiz seviyelere indirgenmiş olmasıdır. Daha da önemlisi, insanlar toplumumuzda biyolojik ihtiyaçlarını *otonom* olarak değil, devasa bir toplumsal makinenin parçaları olarak karşılarlar. Bunun aksine, ikame etkinliklerin peşinden koşarken genellikle yüksek miktarda otonomiye sahiplerdir.

Otonomi

42. Güç sürecinin bir parçası olarak otonomi her insanın ihtiyacı olmayabilir. Fakat insanların çoğu, amaçları doğrultusunda çalışırken az ya da çok miktarda otonomiye ihtiyaç duyarlar. Çabalarının kendi inisiyatifleri altında olması gerekir ve faaliyetlerini kendileri yönlendirmeli ve kontrol etmelidirler. Ancak çoğu insanın bu yönlendirme, inisiyatif ve kontrolü tek tek bireyler olarak uygulamalarına gerek yoktur. *Küçük* bir grubun üyesi olarak faaliyette bulunmak genellikle yeterlidir. Böylece yarım düzine insan kendi aralarında bir amaç belirler ve bu amaca ulaşmak için başarılı bir efor sarf ederlerse güç süreci ile ilgili ihtiyaçları tatmin olacaktır. Fakat yukarıdan dayatılan ve kendilerine hiçbir otonomi ve inisiyatif bırakmayan katı kurallar çerçevesinde çalışırlarsa, güç süreci ile ilgili ihtiyaçları tatmin olmaz. Aynı şey, kararları alan kolektifin çok büyük olduğu

ve bu sebeple her bir bireyin rolünün önemsiz olduğu kolektif kararlar için de geçerlidir.[1]

43. Bazı insanların otonomiye çok az ihtiyaç duyuyor gibi gözüktüğü doğrudur. Ya güç arzuları zayıftır ya da bu arzularını, mensubu oldukları güçlü bir organizasyona bağlanarak tatmin edebilirler. Ve sonra düşünmeyen, hayvani tipler vardır. Bu kişiler yalnızca fiziksel bir güç hissi ile tatmin oluyor gibidirler (güç hissini, üstlerine kör bir bağlılık altında kullanacağı savaşçı yetiler geliştirerek elde eden savaşçı askerler gibi).

44. Fakat çoğu insan ancak güç sürecinden geçerek - bir amaca sahip olmak, *otonom* bir çabada bulunmak ve amaca ulaşmak - kendine olan saygısını, güvenini ve güç hissini elde edebilir. Bir kişi,

---

[1] İnsanların çoğunun kendi kararlarını almak istemedikleri ve kendi yerlerine liderlerin düşünmesini istedikleri iddia edilebilir. Bu iddiada bir haklılık payı vardır. İnsanlar küçük meselelerde kendi kararlarını vermek isterler, fakat zor ve ağır meselelerde karar vermek psikolojik çatışmalar ile yüzleşmeyi gerektirir ve insanların çoğu psikolojik çatışmalardan nefret eder. Bu sebeple, zor meselelerde karar vermek için başkalarına yaslanma eğiliminde olurlar. Fakat bu, alınan kararları etkilemek konusunda hiçbir şansa sahip olmadan bu kararların onlara empoze edilmesinden hoşlandıkları anlamına gelmez. İnsanların çoğu lider değil, doğal takipçilerdir. Fakat liderlerine doğrudan ve şahsi bir şekilde ulaşabilmek, onları etkileyebilme şansına sahip olmak ve zor kararların alınması sürecine bir derece dahi olsa katılmak isterler. En azından bu kadarlık bir otonomiye ihtiyaç duyarlar.

güç sürecinden geçmek için uygun koşullara sahip değilse (kişiye ve güç sürecinin bozulma biçimine bağlı olarak) can sıkıntısı, moral bozukluğu, kendine olan saygıda düşüklük, aşağılık duyguları, yenilgicilik, depresyon, endişe, suçluluk duygusu, hayal kırıklığı, kin, eş ya da çocuk istismarı, doyurulamayan hedonizm, normal olmayan cinsel davranışlar, uyku bozuklukları, yeme bozuklukları, vb. ortaya çıkar.[2]

[2] (2016 yılında genişletilmiştir) Burada listelenen bazı semptomlar kafesteki hayvanların sergilediklerine benzerdir. Bakınız: Morris, Desmond, *The Human Zoo,* Kodansha America, Inc., New York, 1996, özellike 160 - 225. sayfalar. Bu semptomların güç sürecinin bozulması ile nasıl ortaya çıktığı şu şekilde açıklanabilir: İnsan doğasının sağduyuya dayanan bir şekilde anlaşılması bize, ulaşılması çaba gerektiren amaçların yokluğunun insanı can sıkıntısına götürdüğünü ve can sıkıntısının uzun süre devam etmesinin sonucunun ise depresyon olduğunu söylemektedir. Amaçlara ulaşmaktaki başarısızlık hayal kırıklığına yol açar ve insanın kendisine olan saygısını düşürür. Hayal kırıklığı sinire yol açar, sinir ise, genelde eş ve çocuk istismarı biçiminde kendini gösteren saldırganlığa yol açar. Uzun süre devam eden hayal kırıklığının genellikle depresyona yol açtığı ve depresyonun endişe, suçluluk duygusu, uyuma bozuklukları, yeme bozuklukları ve kişinin kendisi hakkında kötü hislere yol açma eğiliminde olduğu gösterilmiştir. Depresyona eğilimli olanlar, onun bir panzehiri olarak zevk peşinde koşarlar; böylece doymak bilmez hedonizm ve yeni heyecanlara ulaşmak için ortaya çıkan sapkınlıklar ile birlikte aşırı seks düşkünlüğü ortaya çıkar. Can sıkıntısı da aşırı zevk peşinde koşmaya sebep olma eğilimindedir, çünkü başka amaçların yokluğunda insanlar genelde zevki bir amaç olarak kullanırlar. Bu anlatılanlar, meselenin basitleştirilmiş halidir. Gerçek daha kar-

maşıktır ve tabi ki güç sürecinden mahrum kalmak bahsedilen semptomların *yegane* sebebi değildir. Bu arada, depresyondan bahsettiğimizde, bir psikiyatrist tarafindan tedavi olunmasını gerektirecek ağırlıkta bir depresyondan bahsetmiyoruz. Genellikle daha hafif düzeydeki depresyonlar söz konusudur. Ve amaçlardan bahsettiğimizde zorunlu olarak uzun vadeli, üzerinde düşünülmüş amaçlardan bahsetmiyoruz. İnsanlık tarihinin büyük bir bölümünde, çoğu insan için, mideyi doyurmak ile ilgili amaçlar (kişinin yalnızca, kendisinin ve ailesinin beslenme ve diğer günlük ihtiyaçlarını karşılaması) gayet yeterli olmuştur.

Toplumsal Problemlerin Kaynakları

45. Yukarıdaki semptomlardan herhangi biri herhangi bir toplumda ortaya çıkabilir, fakat modern endüstriyel toplumda bunlar oldukça yaygın bir şekilde bulunmaktadırlar. Günümüzde dünyanın aklını kaybediyor gibi gözüktüğünü söyleyen ilk kişiler bizler değiliz. Bu tarz bir durum insan toplumları için normal değildir. İlkel insanın daha az stres ve hayal kırılığı yaşadığına ve modern insana göre yaşadığı hayattan daha mutlu olduğuna inanmak için iyi sebepler vardır. İlkel toplumlarda her şeyin iyi ve güzel olmadığı doğrudur. Avustralya yerlilerinde kadınlar şiddete maruz kalıyordu, bazı Amerikan Yerli kabilelerinde transseksüellik yaygındı. Fakat ilkel insanlarda, *genel anlamda,* yukarıdaki paragrafta say-

dığımız problemlerin modern toplumlarda görüldüğünden çok daha az yaygın olduğu anlaşılmaktadır.

46. Modern toplumun sosyal ve psikolojik problemlerinin kaynağını, bu toplumun, insanları evrimsel süreçte adapte oldukları koşullardan tamamen farklı koşullarda yaşamaya ve bu süreçte geliştirdikleri davranış biçimlerinden farklı davranmaya zorlamasında görüyoruz. Daha önce yazdıklarımızdan açık bir şekilde anlaşıldığı gibi, güç sürecini sağlıklı bir şekilde tecrübe etme imkanlarının olmayışını, modern toplumun insanları maruz bıraktığı anormal koşulların en önemlisi olarak görüyoruz. Fakat bu, tek anormal koşul değildir. Toplumsal problemlerin kaynaklarından birisi olarak güç sürecinin bozulmasını tartışmadan önce, başka bazı kaynaklardan bahsedeceğiz.

47. Modern endüstriyel toplumda var olan anormal koşullardan bazıları: Nüfusun aşırı yoğunluğu; insanın doğadan izole olmuş olması; toplumsal değişimin aşırı hızı ve geniş aile, köy ya da kabile gibi doğal, küçük ölçekli toplulukların dağılmasıdır.

48. Kalabalığın stres ve saldırganlığı artırdığı iyi bilinmektedir. Günümüzdeki kalabalığın düzeyi ve insanın doğadan izole olması teknolojik gelişmenin sonuçlarıdır. Tüm endüstri öncesi toplumlar büyük ölçüde kırsal olmuşlardır. Sanayi Devrimi şehirlerin boyutlarını ve şehirlerde yaşayan nüfusun oranını

muazzam ölçüde büyütmüştür ve modern tarım teknolojileri Dünya'nın daha önce olmadığı kadar yoğun bir nüfusu beslemesini mümkün kılmıştır. (Aynı zamanda teknoloji, insanların eline daha fazla yıpratıcı güç verdiği için kalabalığın etkilerini azdırmaktadır. Gürültü çıkaran çeşitli araçlar gibi örneğin: Çim biçme makineleri, radyolar, motosikletler, vb. Eğer bu cihazların kullanılması sınırlandırılmazsa, huzur ve sessizlik isteyen insanlar bunların çıkardıkları gürültü ile çileden çıkarlar. Eğer kullanımları kısıtlanırsa, bu araçları kullanan insanlar getirilen düzenlemeler yüzünden çileden çıkarlar. Fakat bu makineler hiç icat edilmemiş olsalardı bunların sebep olduğu anlaşmazlıklar ve çileler de olmazdı.)

49. İlkel topluluklar için doğal dünya (genellikle oldukça yavaş biçimde değişir) istikrarlı bir çerçeve ve dolayısı ile bir güven duygusu sağlıyordu. Modern dünyada ise tam tersine doğa üzerinde hakimiyet kuran insan toplumudur ve modern toplum teknolojik değişim sebebiyle çok hızlı bir şekilde değişir. Dolayısı ile istikrarlı bir çerçeve yoktur.

50. Muhafazakarlar aptaldır: Geleneksel değerlerin erimesinden şikayet ederler ancak hevesli bir şekilde teknolojik gelişmeyi ve ekonomik büyümeyi savunurlar. Görünüşe göre, toplumun diğer her alanında hızlı değişimlere sebep olmadan toplumun teknolojisinde ve ekonomisinde hızlı, köklü değişimlere

gidilemeyeceğini ve bu hızlı değişimlerin kaçınılmaz olarak geleneksel değerleri yıktığını anlayamamaktadırlar.

51. Geleneksel değerlerin yıkılması, belirli bir oranda, küçük ölçekli geleneksel toplumsal grupları bir arada tutan bağların da kopması anlamına gelmektedir. Küçük ölçekli toplumsal grupların çözünmesi, aynı zamanda, modern koşulların insanları başka yerlere göç etmeye ve böylece topluluklarından ayrılmaya teşvik etmesinden ya da zorlamasından da ileri gelmektedir. Bunun da ötesinde, teknolojik toplum, verimli bir şekilde işlemek için aile bağlarını ve yerel toplulukları zayıflatmak *zorundadır.* Modern toplumda bir bireyin bağlılığı öncelikle sisteme ve ancak ondan sonra küçük bir topluluğa ait olmalıdır. Çünkü küçük toplulukların içsel bağlılıkları, sisteme olan bağlılıktan daha güçlü olursa bu tarz topluluklar sistemin çıkarları hilafına kendi çıkarları peşinde koşarlar.

52. Bir kamu görevlisinin ya da bir şirket yöneticisinin bir pozisyona, o iş için en iyi niteliklere sahip kişiyi değil de kuzenini, arkadaşını ya da aynı dine mensup olduğu bir kişiyi atadığını düşünelim. Bu durumda kişisel bağlılıklarının sisteme olan bağlılığının önüne geçmesine izin vermiş olur. Bu, "nepotizm" ya da "ayrımcılık" olarak adlandırılır ve modern top-

lumda korkunç bir günahtır. Sisteme olan bağlılığı, kişisel ya da yerel bağlılığın önüne geçirmeyi başaramamış sözde endüstriyel toplumlar genelde oldukça verimsizdir. (Latin Amerika'ya bakın.) Bu sebeple gelişmiş bir endüstriyel toplum yalnızca kontrol altına alınmış, ehlileştirilmiş ve sistemin bir aracı haline getirilmiş küçük ölçekli topluluklara tahammül edebilir.[1]

53. Kalabalık, hızlı değişim ya da toplulukların parçalanmasının toplumsal problemlerin kaynakları olduğu birçok kişi tarafından söylenmiştir. Fakat

---

[1] (2016 yılında değiştirilmiştir.) Geniş toplum nezdinde çok küçük etkileri olan, Amişler gibi kendi içine kapanık ve pasif gruplar ile ilgili kısmi bir istisnanın yapılması gerekebilir. Bunlar haricinde, günümüz Amerika'sında bazı gerçek küçük ölçekli topluluklar bulunmaktadır. Örneğin gençlik çeteleri ve "kültler." Herkes onları tehlikeli olarak görür ve öyledirler de, çünkü bu grupların üyelerinin bağlılığı sistemden önce birbirlerine yöneliktir ve bu sebeple sistem onları kontrol edemez. Örneğin çingeneler: Çingenelerin yaptıkları hırsızlık ve dolandırıcılıklar yanlarına kalır çünkü birbirlerine o kadar sadıktırlar ki, her zaman, kendi masumiyetlerini "kanıtlayacak" şekilde şahitlik yapacak başka çingeneler bulabilirler. Örnek olarak bakınız: Maas, Peter, *King of the Gypsies,* Viking Press, New York, 1975, pp. 78 - 79. Çok sayıda insanın bu gruplara ait olması halinde sistemin başının ciddi şekilde belaya gireceği açıktır. Bu konu ile ilgili örnekler için Ek Yedi'ye *(Çevirenin notu: Aşağıda, metnin sonunda)* bakınız. Ayrıca bakınız: Carillo, Santiago, *Eurocomunismo y Estado,* Editorial Crítica, Grupo Editorial Grijaybo, Barcelona, 1977, pp. 46 - 47.

bunların, günümüzde gördüğümüz problemlerin yaygınlığını açıklamak için yeterli olmadığını düşünüyoruz.

54. Birkaç endüstri öncesi şehir de oldukça büyük ve kalabalıktı, fakat bu şehirlerin sakinlerinin, modern insanın mustarip olduğu derecede psikolojik problemlere sahip olmadığı anlaşılıyor. Bugün Amerika'da hâlâ, kalabalık olmayan kırsal bölgeler vardır ve buralarda da, problemlerin şiddeti şehirlere göre daha az olmakla birlikte, şehirlerde karşılaştığımız problemler ile karşılaşıyoruz.[2] Bu sebeple kalabalık belirleyici etken değilmiş gibi gözüküyor.

55. Amerika'nın batıya doğru genişlediği 19. yüzyılda nüfusun hareketliliği, geniş aileleri ve küçük ölçekli toplulukları, bu toplulukların en azından bugün başına geldiği kadar parçalıyordu. Gerçekte pek çok çekirdek aile, bilinçli bir tercihle, çevrelerinde kilometrelerce hiçbir komşunun olmadığı ve hiçbir topluluğun parçası olmadıkları[3] bir izolasyon içinde

---

[2] (2016'da eklenmiştir.) Gerçekte, problemlerin kırsal alanlarda daha az şiddetli olup olmadığı tartışmaya açıktır. *The Week,* Oct. 17, 2008, p. 14, "The myth of small-town superiority" makalesini *The Economist,* June 25, 2011, p. 94, "A New York state of mind." makalesi ile karşılaştırınız. Fakat temel nokta her halükarda ayaktadır: Kalabalık belirleyici etken değildir.

[3] (2016'da eklenmiştir.) Örnek: "Yirminci yüzyıl kadın ve erkeklerinin tam olarak anlayamayacağı bir tarzda, Mississipi Vadisi'nin ve Ova eyaletlerinin çiftçileri [1830 ya da 1840'lı yıllarda]

yaşamışlardır; ancak yine de bunun sonucu olarak herhangi bir problem geliştirmemiş gibidirler.

56. Dahası, Amerikan'ın sınır boyu toplumundaki dönüşümler oldukça hızlı ve derindi. Bir adam, kanun ve düzenin ulaşamayacağı bir yerde, bir kulübede doğmuş ve büyümüş, çoğunlukla vahşi et yemiş olabilirdi. Fakat yaşlılık dönemine geldiğinde düzenli bir işte çalışıyor ve etkili bir kolluk kuvvetinin bulunduğu düzenli bir toplumda yaşıyor olabilirdi. Bu, modern bir bireyin hayatında yaşanandan daha derin bir değişimdir; fakat yine de psikolojik problemlere yol açmamış gibidir. Aslında 19. yüzyıl Amerikan toplumunun, bugünkünden çok farklı olarak, iyimser ve kendine güvenen bir yapısı vardı.[4]

'kalabalık' hissetmeye başlamışlardır. Bir çiftçi Batı Illinois'dan göç etmek zorunda kalmasının sebebi olarak 'insanların burnunun dibinde oturmasını' göstermiştir, aslında en yakın komşusu 20 kilometre ötede oturuyordu." Schlissel, Lilian, *Women's Diaries of the Westward Journey,* Schocken Books, New York, 1992, p. 20; Bright, Verne, "The Folklore and History of the Oregon Fever," *Oregon Historical Quarterly,* Vol. 52, Dec. 1951, p. 241ff'ten alıntılamaktadır. Ayrıca bakınız: Dick, Everett, *The Dixie Frontier: A Social History,* University of Oklahoma Press, Norman, Oklahoma, 1993, p. 25.

[4] Evet, 19. yüzyıl Amerika'sının problemleri olduğunu ve bunların ciddi problemler olduğunu biliyoruz. Fakat yazıyı daha fazla uzatmamak için kendimizi daha basit bir şekilde ifade etmek durumundayız.

57. Bize göre farkı yaratan şey şudur: Modern insan değişimin kendisine *zorla* dayatıldığını hissetmektedir (ki bunda haklıdır). 19. yüzyıl Amerikan sınır toplumunda yaşayan bir kişi ise, değişimi kendisinin kendi seçimi ile yarattığını hissetmekteydi (yine haklı bir şekilde).Yani bir öncü, kendi seçtiği bir toprak parçasına yerleşir ve bu yeri kendi çabaları ile bir çiftliğe çevirirdi. O yıllarda tüm bir vilayetin içinde yalnızca yüz kişi yaşıyor olabilirdi ve bu bölge, modern bir vilayetin olduğundan çok daha fazla otonom ve izole edilmiş bir yer olurdu. Dolayısı ile öncü çiftçi, yeni ve düzenli bir topluluğun kurulmasına görece olarak küçük bir grubun üyesi olarak katılırdı. Bu topluluğun kurulmasının iyi bir şey olup olmadığı sorgulanabilir, fakat her halükarda bu süreç öncünün güç sürecini tatmin etmiştir.

58. Günümüzün endüstriyel toplumlarında görülen muazzam davranış bozuklukları olmadan hızlı değişimlerin yaşandığı ve/veya yakın topluluk bağlarının bulunmadığı başka toplum örnekleri de verilebilir. Modern toplumdaki toplumsal ve psikolojik problemlerin en önemli sebebinin, insanların güç sürecinden normal bir şekilde geçmek için yeterli fırsatlara sahip olmaması olduğunu düşünüyoruz. Güç sürecinin bozulduğu tek toplumun modern toplum olduğunu söylemeye çalışmıyoruz. Uygar toplumların çoğu, belki de tamamı, güç sürecine az ya da çok

müdahalede bulunmuştur. Fakat modern endüstriyel toplumda problem özellikle çok ağır bir hal almıştır. Solculuk bir bölümü ile - en azından yakın geçmişteki biçimi (20. yüzyılın ortalarından itibaren) - güç sürecinden mahrum olmanın bir semptomudur.

Modern Toplumda Güç Sürecinin Bozulması

59. İnsani dürtüleri üç gruba ayırıyoruz: (1) çok az bir çaba ile tatmin edilebilen dürtüler; (2) yalnızca ciddi bir çaba harcanarak tatmin edilebilen dürtüler; (3) ne kadar çaba sarf edilirse edilsin tatmin edilemeyen dürtüler. Güç süreci ikinci gruptaki dürtülerin tatmin edildiği süreçtir. Ne kadar fazla dürtü üçüncü grupta olursa o kadar fazla hayal kırıklığı, sinir ve sonunda yenilgicilik, depresyon ve benzerleri olur.

60. Modern endüstriyel toplumda doğal insan dürtüleri birinci ve üçüncü gruba itilme eğilimindedir ve ikinci gruptakiler artan bir şekilde yapay olarak oluşturulmuş arzulardan oluşmaktadır.

61. İlkel toplumlarda fiziksel ihtiyaçlar genellikle ikinci grupta bulunmaktadırlar: Bu ihtiyaçlar tat-

min edilebilirler ancak bunun için ciddi bir çaba gereklidir. Fakat modern toplum, fiziksel gereklilikleri yalnızca minimum bir çaba karşılığında herkese[1] garanti etme eğilimindedir; bu sebeple fiziksel ihtiyaçlar birinci gruba itilmektedirler. (Bir işi elde tutmak için sarf edilmesi gereken çabanın "minimum" olup olmadığı tartışılabilir; fakat genellikle, orta ve alt düzey işlerde, gerekli olan çaba *itaat'ten* ibarettir. Oturmanız ya da dikilmenizin söylendiği yerde oturur ya da dikilirsiniz ve size söyleneni size söylenen şekilde yaparsınız. Çok nadir durumlarda kendinizi ciddi bir şekilde zorlamanız gerekir ve her halükarda, yaptığınız işte herhangi bir otonomiye sahip değilsinizdir ve bu sebeple güç sürecinden geçme ihtiyacı tatmin edilemez.)

62. Modern toplumlarda seks, aşk, statü gibi toplumsal ihtiyaçlar, bireyin şartlarına bağlı olarak[2], genellikle ikinci grupta yer almaya devam ederler. Fakat statü ile ilgili özellikle çok yüksek bir arzuya sahip insanlar dışında, toplumsal ihtiyaçları karşıla-

[1] "Alt sınıfı" konunun dışında tutuyoruz. Burada toplumun ana akımı ile ilgileniyoruz.

[2] Bazı sosyal bilimciler, eğitmenler, "akıl sağlığı" profesyonelleri ve benzerleri herkesin tatminkar bir sosyal yaşamı olması adına toplumsal dürtüleri de birinci gruba itmek için ellerinden geleni yapmaktadırlar.

mak için gerekli çaba güç sürecini sağlıklı bir şekilde tatmin etmek için yetersizdir.

63. Bu sebeple, güç sürecine yönelik ihtiyaca hizmet etmesi için ikinci grup içerisinde yer alan bazı yapay ihtiyaçlar üretilmiştir. İnsanların, dedelerinin hiçbir zaman istemediği hatta rüyalarında bile görmediği şeyleri istemelerini sağlayacak reklamcılık ve pazarlama teknikleri geliştirilmiştir. Bu yapay ihtiyaçları karşılayacak miktarda parayı kazanmak için ciddi bir çaba sarf etmek gereklidir, bu sebeple bu ihtiyaçlar ikinci grupta yer alırlar. (80 - 82. paragraflara da bakınız.) Modern insan güç sürecini, reklamcılık ve pazarlama endüstrisinin yarattığı yapay ih-

tiyaçlar peşinden koşarak[3] ve ikame etkinlikler yolu ile tatmin etmek zorundadır.

---

[3] Sonsuz bir maddi kazanım peşinde koşmak gerçekten reklamcılık ve pazarlama endüstrisinin yapay bir icadı mıdır? Maddi kazanıma yönelik, içkin bir insan dürtüsü olmadığı kesindir. İnsanların kendi fiziksel ihtiyaçlarını karşılayacak miktarın ötesinde çok az bir maddi zenginlik arzuladıkları birçok kültür olmuştur (Avustralya yerlileri, Meksika'nın geleneksel köylü kültürü, bazı Afrika kültürleri). Diğer yandan, maddi kazanımın önemli bir rol oynadığı bir çok endüstri öncesi kültür de var olmuştur. Dolayısı ile günümüzün kazanç odaklı kültürünün yalnızca reklamcılık ve pazarlama endüstrisinin bir icadı olduğunu iddia edemeyiz. Fakat reklamcılık ve pazarlama endüstrisinin bu kültürün yaratılmasında önemli bir rol oynadığı açıktır. Reklamcılık faaliyetleri için milyonlar harcayan büyük şirketler, bu harcadıkları parayı, satışlarındaki artış ile telafi ettiklerini gösteren somut kanıtlar olmadan harcamazlardı.

(2016 yılında eklenmiştir.) 1958 yılında yazlık bir iş ararken, beni Chicago'daki bir ofise yönlendiren gizli bir ilana başvurdum. Oradan, başka birkaç gençle birlikte bir banliyö mahallesine götürüldüm. Orada kapı kapı dolaşıp dergi aboneliği satmak üzere serbest bırakıldık. Hiçbirimiz bir tane dahi satmayı başaramadık. Yetkili olan kişi açık sözlü bir şekilde bize şunları söyledi: "İşimiz insanlara ihtiyaç duymadıkları ve istemedikleri şeyleri satmak." Daha sonra bize aynı mahallenin profesyonel ve tecrübeli bir satış elemanı tarafından gezileceğini ve bizim bir tane bile üyelik satamadığımız yerde birçok satış yapacağını söyledi. Bizim işimizin üyelik satmak olmadığı açıktı, belki de işe başvuran gençleri test ediyorlardı. Amaç ne olursa olsun, yukarıdaki anekdot, profesyonellerin, istemedikleri şeyleri onlara aldırmak için insanları maniple edebildiklerini ve bunu yaptıklarını göstermektedir.

64. Birçok insan için, belki de çoğunluk için, güç sürecinin bu yapay biçimleri yeterli değil gibidir. 20. yüzyılın ikinci yarısının toplumsal eleştirmenlerinin yazılarında sürekli olarak tekrarlanan bir tema modern toplumda bir çok insanın mustarip olduğu amaçsızlık hissedir. (Bu amaçsızlık "dekadans" ya da "orta sınıf boşluğu" gibi diğer isimlerle anılır.) Sözde "kimlik bunalımı" denilen şeyin, genellikle, uygun bir ikame etkinliğe adanmak için yapılan bir amaç arayışı olduğunu düşünüyoruz. Varoluşçuluk, çoğunlukla, modern yaşamın amaçsızlığına yönelik bir tepki olabilir.[4] Modern toplumda çok

Sanayi Toplumu ve Geleceği ilk kez yazılırken, burada anlatılan olay, yazarın kimliğinin tespit edilmesi riskini önlemek amacıyla değiştirilmişti; şimdi anlatılan ise olayın yaşanmış halidir.

[4] Son 15 yılda amaçsızlık probleminin yoğunluğu azalmış gibidir [bu, 1995 yılından önceki 15 yıla atıf yapmaktadır], çünkü insanlar günümüzde, fiziksel ve ekonomik olarak, eskiden olduğundan daha az güvende hissetmektedirler ve güvenlik ihtiyacı onlara bir hedef vermektedir. Fakat amaçsızlığın yerini, güvenliğe ulaşmanın zorluklarının getirdiği hayal kırıklığı almıştır. Amaçsızlık sorunu üzerinde duruyoruz, çünkü liberaller ve solcular toplumsal problemleri toplumun herkese güvenliği garanti etmesi ile çözmeye çalışıyorlar; fakat bunun başarılması halinde olacak şey, yalnızca amaçsızlık probleminin geri gelmesidir. Gerçek mesele toplumun insanların güvenliğini iyi ya da kötü bir şekilde sağlaması değildir; problem, insanların güvenlik açısından sisteme bağımlı olması ve kendi güvenliklerinin imkanlarına kendilerinin sahip olmamasıdır. Bazı insanların silah taşıma hakkını bu ka-

yaygın olan bir arayış "kendini gerçekleştirmektir." Fakat insanların çoğu için, temel amacı kendini gerçekleştirmek olan bir eylemin (yani, bir ikame etkinliğin) tamamı ile doyurucu bir tatmin getirmediğini düşünüyoruz. Yani başka bir deyişle, güç sürecine yönelik ihtiyacı tam olarak tatmin etmez. (Paragraf 41'e bakınız.) Bu ihtiyaç yalnızca, fiziksel ihtiyaçlar, seks, aşk, statü, intikam, vb. gibi bazı dışsal hedeflere sahip eylemler yolu ile tam olarak tatmin edilebilir.

65. Üstelik amaçlar para kazanmak, statü merdivenlerini tırmanmak ya da sistemin başka şekilde bir parçası olarak kovalandığında, insanların çoğu amaçlarını *otonom* bir şekilde kovalamak şansına sahip olamaz. Çoğu işçi bir başkasının elemanıdır ve 61. paragrafta vurguladığımız gibi, günlerini, onlara söylenen şeyleri söylenen şekilde yapmakla geçirir. Hatta kendi işi olan insanların dahi sınırlı bir otonomisi vardır. Küçük iş sahiplerinin ve girişimcilerin sık tekrarladıkları bir şikayet, ellerinin aşırı devlet düzenlemeleri ile bağlı olduğudur. Bu düzenlemelerin bir kısmının gereksiz olduğuna şüphe yoktur; fakat devlet düzenlemeleri çoğunlukla, aşırı derecede karmaşık toplumuzunu gerekli ve kaçınılmaz parça-

---

dar büyütmelerinin bir sebebi de budur; bir silaha sahip olmak, güvenliklerinin o kısmını insanların kendi ellerine bırakır.

larıdırlar. Günümüzün küçük işletmelerinin büyük çoğunluğu marka temsilciliği sistemi ile çalışmaktadır. Birkaç sene önce *Wall Street Journal* gazetesinde yayınlanan bir habere göre, imtiyaz veren büyük şirketler, imtiyaz için başvuran kişilerin yaratıcılık ve inisiyatife sahip olanlarını *eleyen* kişilik testlerinden geçmelerini zorunlu tutmaktadırlar. Çünkü bu insanlar imtiyaz sisteminin gerekliliklerine boyun eğecek kadar uysal değildir.[5] Bu durum, otonomiye en fazla ihtiyaç duyan pek çok insanı küçük işletmelerin dışına itmektedir.

66. Günümüzde insanlar kendileri için yaptıklarından çok, sistemin *onlar için* ya da *onlara* yaptıkları ile hayatta kalmaktadırlar. Ve kendileri için yaptıkları şeyler de, gittikçe artan bir oranda sistem tarafından oluşturulan kanallardan yapılmaktadır. Fırsatlar sistemin sunduğu fırsatlar olma eğilimindedir, fırsatlar kurallara ve düzenlemelere uygun

---

[5] (2016'da eklenmiştir.) Takip eden haber *The Missioulian'ın* 25 Mayıs 1988 tarihli sayısında "Küçük işletmeler, enseyi karartmayın" başlığı altında yayınlanmıştır: "... 'Fakat gerçek bir girişimciyseniz, imtiyaz hakkını elde edemeyebilirsiniz. Çünkü Pittsburgh İmtiyaz Geliştirme Şirketi, müşterilerinin, yaratıcılık ve bağımsızlık gibi güçlü girişimci niteliklere sahip (tam da imtiyaz sistemi içerisinde kalarak çalışmayı reddeden "sorun çıkarıcılar") kişileri elemek üzere tasarlanmış, iki buçuk saatlik bir psikolojik test kullandığını söylemektedir.' *Wall Street Journal."*

olarak değerlendirilmelidir[6] ve bir başarı şansına sahip olmak için uzmanların oluşturduğu teknikler takip edilmelidir.

67. Dolayısı ile günümüz toplumunda güç süreci, gerçek amaçların yokluğu ve amaçlara ulaşmak için yapılan faaliyetlerde otonomiye sahip olmamak yüzünden bozulmaktadır. Fakat aynı zamanda üçüncü grupta yer alan insan dürtüleri sebebiyle de bozulmaktadır: Kişinin ne kadar çaba sarf ederse etsin tatmin edemediği dürtüler. Bu dürtülerden birisi güvenlik ihtiyacıdır. Hayatlarımız başka insanların aldığı kararlara bağlıdır, bu kararlar üzerinde hiçbir kontrol gücümüz yoktur ve hatta bu kararları alan insanları tanımayız bile. ("Görece çok az sayıda insanın - belki 500 ya da 1,000 kişi - önemli kararları aldığı bir dünyada yaşıyoruz." Philip B. Heymann

[6] Muhafazakarların devlet düzenlemelerini azaltma çabalarının ortalama insana çok az faydası vardır. Bir kere, düzenlemelerin yalnızca çok küçük bir bölümü kaldırılabilir, çünkü düzenlemelerin çoğu gereklidir. Başka bir açıdan, kaldırılan düzenlemelerin çoğu ortalama bireyden çok iş dünyasını etkilemektedir ve dolayısı ile temel etkisi gücün devletten alınıp özel şirketlere verilmesidir. Ortalama birisi için bunun anlamı, hayatına olan devlet müdahalesinin yerini, örneğin kullandığı su kaynağına daha fazla kimyasal atmasına izin verilen ve dolayısı ile kanser olmasına sebep olan şirketin müdahalesine bırakmasıdır. Muhafazakarlar ortalama insanı bir enayi yerine koymaktadırlar. Büyük Devlet'e olan kızgınlığını, Büyük Şirketler'in gücünü artırmak için kullanmaktadırlar.

of Harvard Law School[7]). Hayatlarımız bir nükleer güç santralindeki bakımın düzgün olarak yapılıp yapılmadığına; gıdamıza ne oranda tarım ilacının ya da havamıza ne oranda kirliliğin karışmasına izin verildiğine; doktorumuzun ne kadar yetenekli (ya da beceriksiz) olduğuna bağlıdır; bir işe girmemiz ya da işimizi kaybetmemiz hükumet iktisatçılarının ya da şirket yöneticilerinin kararlarına bağlı olabilir vb. İnsanların çoğu, bu tehlikelere karşı kendilerini ancak sınırlı bir şekilde güvenceye alacak bir pozisyonda dahi değillerdir. Dolayısı ile birey, güvenlik arayışında hayal kırıklığına uğrar ve bu da güçsüzlük hissine sebep olur.

68. Daha kısa olan ömür süresinin de gösterdiği gibi, ilkel insanın modern insana göre fiziksel olarak daha az güvende olduğu itirazı getirilebilir. Bu sebeple modern insan, insanlar için normal olandan daha fazla değil, daha az miktarda güvensizlik duygusu çekecektir. Fakat psikolojik güvenlik hissi, fiziksel güvenlik ile tam olarak örtüşmez. Bizi güvende *hissettiren* şey, objektif olarak güvende olmaktan çok, başımızın çaresine bakabileceğimize dair bir kendine güven duygusudur. İlkel insan, vahşi bir hayvan tehlikesi ile karşılaştığında ya da

[7] (2016'da eklenmiştir.) Anthony Lewis tarafından alıntılanmaktadır, *New York Times,* April 21, 1995.

açlık çektiği zaman, kendini korumak için mücadele edebilir ya da yemek bulmak için başka bir yere gidebilir. Bu çabalarının kesinlikle başarılı olacağını bilemez, fakat kendisini tehdit eden şeylere karşı savunmasız da değildir. Modern birey ise aksine, kendisini tehdit eden birçok şeye karşı çaresizdir: Nükleer kazalar, yediklerinde bulunan kanserojenler, çevresel kirlilik, savaş, artan vergiler, özel hayatının büyük organizasyonlar tarafından işgal edilmesi, hayatının düzenini bozacak ülke çapındaki toplumsal ya da ekonomik fenomenler.

69. İlkel insanın kendisini tehdit eden bazı şeyler karşısında güçsüz olduğu doğrudur, hastalıklar gibi örneğin. Fakat hastalık riskini kaderci bir biçimde kabul edebilir. Hastalık doğal süreçlerin bir parçasıdır; hayali, kişiliği olmayan bir şeytanın işi değilse, kimsenin kabahati değildir.[8] Fakat modern insana yönelik tehditler *insan ürünü* olmak eğilimindedir-

---

[8] (2016'da eklenmiştir.) Último Reducto, birçok ilkel halkın, hastalıkları "kişiliği olmayan şeytanlara" değil cadılığa atfettiğini vurgulamıştır. Eğer birisi ciddi bir şekilde hastalanırsa, "cadı" olduğu varsayılan kişiyi bulmak için girişimlerde bulunulur ve sonra bu kişi öldürülür. Örnek olarak bakınız: Ross, Andrew C., *David Livingstone: Mission and Empire,* Habledon Continuum, 2006, p. 154. Sanayi öncesi halklar büyü ve cadılığa, aksi halde bir anlam veremedikleri olumsuz hadiseler ile ilgili onlara bir açıklama getirdiği ve bu olaylardan kaçınmak konusunda güçleri olduğuna dair bir illüzyon yarattığı için inanmışlardır. Modern dün-

ler. Şansın bir sonucu değil, kendisinin bireysel olarak kararlarına müdahale edemediği başka insanlar tarafından *dayatılan* şeylerdir. Dolayısı ile modern insan, hayal kırıklığına uğramış, aşağılanmış ve kızgın hisseder.

70. Yani ilkel insanın kendi güvenliği büyük çoğunlukla kendi elleri arasındayken (ya birey olarak ya da *küçük* bir grubun üyesi olarak), modern insanın güvenliği, kişisel olarak etkileyemeyeceği kadar kendisinden uzak insanların ya da çok büyük olan organizasyonların elindedir. Dolayısı ile modern insanın güvenlik dürtüsü bir ve ikinci gruba düşme eğilimindedir; bazı alanlarda (gıda, barınma, vb.) güvenliği yalnızca basit bir çaba ile sağlanırken, başka bazı alanlarda ise güvenliği *elde edemez.* (Yukarıdaki açıklama, gerçek durumun oldukça basitleştirilmiş bir halidir, fakat modern insanın koşullarının ilkel insanlardan nasıl ayrıştığını genel ve kaba bir şekilde göstermektedir.)

71. İnsanların modern yaşamda zorunlu olarak tatmin edemedikleri birçok geçici arzuları ve dürtüleri vardır, o yüzden bunlar üçüncü kategoride yer alırlar. İnsan sinirlenebilir fakat modern toplum dövüşmeye izin veremez. Birçok durumda sözlü saldır-

yada benzer amaçlara hizmet eden inançlar ile ilgili bir tartışma yararlı olabilirdi, fakat burası bu tartışmanın yeri değildir.

ganlığa dahi izin vermez. Bir yere giderken kişinin acelesi olabilir ya da yavaş bir şekilde gitmek isteyebilir, fakat trafiğin akışına uygun olarak gitmekten ve trafik ışıklarına uymaktan başka şansı yoktur. İnsan yaptığı işi başka bir şekilde yapmak isteyebilir, fakat genellikle iş vereninin koyduğu kurallara uyarak çalışmak zorundadır. Başka bir çok açıdan da modern insan, pek çok dürtüsünü hayal kırıklığına uğratan ve böylece güç sürecine müdahalede bulunun (açık ya da ima edilen) bir kurallar ve düzenlemeler ağı ile bağlanmıştır. Bu düzenlemelerin çoğunun ortadan kaldırılması imkansızdır, çünkü bunlar endüstriyel toplumun işlerliği için gereklidirler.

72. Modern toplum bazı açılardan aşırı derecede müsamahakârdır. Sistemin işleyişini ilgilendirmeyen konularda genelde istediğimizi yapmakta özgürüzdür. Hangi dine istiyorsak ona inanabiliriz (bu inanç sistem için tehlikeli olabilecek davranış biçimlerini cesaretlendirmediği müddetçe). İstediğimiz kişi ile yatabiliriz ("güvenli seks" yaptığımız müddetçe). *Önemli olmadığı* sürece istediğimiz her şeyi yapabiliriz. Fakat *önemli* her meselede sistem artan bir şekilde davranışlarımızı düzenlemek eğilimindedir.

73. Davranışlar yalnızca açık kurallar ve sadece devletler tarafından düzenlenmez. Kontrol genellikle doğrudan olmayan zorlama ya da psikolojik baskı ve manipülasyon yolu ile ve devletlerin dışındaki

farklı organizasyonlar veya bir bütün olarak sistem tarafından gerçekleştirilir. Büyük organizasyonların çoğu, kamuoyunun tutumunu ya da davranışlarını maniple etmek için bazı propaganda[9] biçimlerini kullanır. Propaganda, "reklamlar" ve tanıtımlar ili sınırlı değildir ve hatta bazen onu yapan insanlar tarafından bilinçli olarak yapılmaz. Örneğin eğlence programlarının içeriği güçlü bir propaganda biçimidir. Doğrudan olmayan zorlamaya bir örnek verelim: Her gün işe gidip çalışmamız ve patronumuzun emirlerine itaat etmemiz gerektiğini söyleyen bir yasa yoktur. Vahşi bir yere gidip ilkel insanlar gibi yaşamamızı ya da kendi işimizi kurmamızı engelleyen yasal hiçbir engel yoktur. Fakat pratikte, çok az vahşi yer kalmıştır ve küçük iş sahipleri için ekonomide yalnızca sınırlı bir yer vardır. Bu yüzden birçoğumuz hayatta kalabilmek için birisinin çalışanı olmak zorundayızdır.

74. Modern insanın uzun yaşamak ve ileri bir yaşa kadar fiziksel gücünü ve cinsel çekiciliğini korumak ile ilgili takıntısının, güç sürecinden mahrum kalmanın getirdiği tatminsizlik duygusunun bir semptomu olduğunu iddia ediyoruz. "Orta yaş"

---

[9] Birisi, propagandanın kullanılma amacını onaylıyorsa, genelde bunu "eğitim" olarak adlandırır veya buna benzer bir edebi kelam kullanır. Fakat propaganda, hangi amaç için kullanıldığından bağımsız olarak propagandadır.

krizi de böyle bir semptomdur. Modern toplumda çok yaygın olan fakat ilkel toplumlarda duyulmamış olan çocuk sahibi olmak konusundaki isteksizlik de öyle.

75. İlkel toplumlarda hayat, evrelerin birbirini takip etmesinden oluşur. Bir evrenin ihtiyaçları ve amaçları tatmin edildiğinde, diğer aşamaya geçmek konusunda özel bir isteksizlik görülmez. Genç bir adam bir avcı olarak, spor ya da bir tatmin duygusu için değil gerek duyduğu gıdayı karşılayacak eti elde etmek için avcılık yaparak güç sürecinden geçer. (Genç kadınlarda, toplumsal güce daha fazla vurgunun olduğu daha karmaşık bir süreç söz konusudur; bu konuyu burada tartışmıyoruz.) Bu aşamadan başarılı bir şekilde geçildikten sonra, genç adam aile yetiştirmenin sorumluluklarını yüklenmek konusunda isteksiz olmaz. (Bunun tam tersi olarak, bazı modern insanlar "kendini gerçekleştirme" adını verdikleri şeyin peşinde koşmakla meşgul oldukları için çocuk sahibi olmayı belirsiz bir zamana kadar ertelerler. İhtiyaç duydukları tatminin güç sürecini uygun bir şekilde tecrübe etmek olduğunu söylüyoruz - gerçek amaçlarla, ikame etkinliklerin yapay amaçları ile değil.) Yine, çocuklarını başarılı bir şekilde yetiştirmiş, güç sürecinden geçerek onlara fiziksel ihtiyaçlarını sunmuş olarak, ilkel insan kendi görevini

gerçekleştirdiğini hisseder ve yaşlılığı[10] ve ölümü kabul etmek için hazırdır (eğer o kadar zaman hayatta kalırsa). Diğer yandan birçok modern insan, fiziksel durumlarını, görünüşlerini ve sağlıklarını korumak için harcadıkları çabanın da gösterdiği gibi, fiziksel yaşlanma ve ölüm fikrinden rahatsız olur. Bunun sebebinin, fiziksel güçlerini herhangi bir pratik kullanıma koşmamış olmalarından ve vücutlarını güç sürecinden geçmek için ciddi bir şekilde zorlamamış olmalarından kaynaklanan tatminsizlik olduğunu iddia ediyoruz. Yaşın getirdiği bozulmadan, bedenini gündelik olarak pratik amaçlar için kullanan ilkel insan değil, arabasından evine yürümenin ötesinde bedenini pratik bir biçimde hiç kullanmayan modern insan korkar. Güç sürecine yönelik ihtiyacı en iyi şekilde karşılanan insan, bu hayatın sonunu kabul etmeye en hazırlıklı kişidir.

76. Bu bölümde öne sürülen argümanlara karşı birisi şunu söyleyecektir, "Toplum insanlara güç sürecinden geçmenin fırsatlarını sağlamanın bir yolunu

---

[10] (2016'da eklenmiştir.) Burada çok ileriye gitmiş olabilirim. Turnbull'a göre Mbuti Pigmelerinde "[Yaşlı insanlar grubu] kadınların ya da erkeklerin istemeyerek katıldıkları bir yaş grubudur... ." Turnbull, Colin M., *Wayward Servants: The Two Worlds of the African Pygmies,* Natural History Press, 1965, p. 127. Fakat yine de, modern insanlardaki yaşlılığa dair isteksizliğin, ilkel insanlara göre çok daha fazla olduğu, gençliklerini korumak için giriştikleri büyük çabalar da düşünüldüğünde, doğru gididir.

bulmalıdır." Bu, güç sürecinde otonomiye ihtiyaç duyanlar için işe yaramaz. Bu insanlar için fırsatın değeri, tam da toplumun bunu onlara vermesi yüzünden ortadan kalkar. İhtiyaç duydukları şey, kendi fırsatlarını bulmak ya da onları yaratmaktır. Fırsatları onlara sistem *verdiği* sürece, onları tasmanın ucunda tutuyor demektir. Otonomi kazanmak için bu tasmadan kurtulmaları gerekir.

Bazı İnsanlar Nasıl Uyum Sağlar

77. Endüstriyel-teknolojik toplumdaki herkes psikolojik problemlerden mustarip değildir. Bazı insanlar toplumun mevcut halinden oldukça memnun olduklarını iddia ederler. Şimdi insanların modern topluma yönelik tepkilerinin bu kadar farklı olmasının bazı nedenlerini tartışacağız.

78. İlk olarak, güce yönelik istek konusunda tabi ki insanlar arasında farklılıklar vardır. Güce yönelik dürtüleri zayıf olan bireylerde güç sürecinden geçme ihtiyacı görece olarak daha düşük olabilir ya da en azından güç süreci boyunca duydukları otonomi ihtiyacı daha az olabilir. Bu tipler, Eski Güney'de plantasyon zencisi olmaktan mutluluk duyan uysal tiplerdir. (Eski güneyin "plantasyon zencilerini" küçümsemek gibi bir derdimiz yok. Haklarının verilmesi gerekir ki, kölelerin çoğu köleliklerinden mutlu *değillerdi.* Kölelikleri ile mutlu *olan* insanları küçümsüyoruz.)

79. Bazı insanların çok istisnai bir dürtüsü olabilir ve bunun peşinde koşarken güç süreçlerini tatmin edebilirler. Örneğin, toplumsal statü için olağanüstü güçlü bir arzuya sahip olanlar tüm yaşamlarını bu oyundan hiç sıkılmaksızın statü merdivenlerini tırmanmak ile geçirebilirler.

80. İnsanlar, reklamcılık ve pazarlama tekniklerine yönelik hassasiyetleri bakımından birbirlerinden ayrılırlar. Bazı insanlar o kadar hassastır ki, çok fazla para kazansalar dahi, pazarlama endüstrisinin gözlerinin önünde salladığı yeni parlak oyuncaklara duydukları doymak bilmez arzuyu tatmin edemezler. Dolayısı ile gelirleri yüksek olmasına rağmen finansal anlamda sürekli olarak kendilerini zorda hissederler ve böylece hayal kırıklığına uğrarlar.

81. Bazı insanların reklamcılık ve pazarlama tekniklerine yönelik hassasiyetleri düşüktür. Bu insanlar paraya çok fazla önem vermezler. Maddi kazanç elde etmek bu insanların güç sürecini tatmin etmez.

82. Reklamcılık ve pazarlama tekniklerine yönelik ortalama bir hassasiyete sahip insanlar mal ve hizmetlere yönelik arzularını karşılamaya yetecek kadar parayı kazanabilirler, ancak bunu ciddi bir çaba karşılığında yapabilirler (mesai yapmak, ikinci bir işte çalışmak, işinde yükselmek, vb.). Böylece maddi kazanç sağlamak güç süreçlerini tatmin eder. Fakat bu, güç sürecine yönelik ihtiyaçlarının tamamı ile

tatmin olması anlamına gelmez. Güç süreci sırasında yeterli otonomiye sahip olmayabilirler (işleri emirleri takip etmekten ibaret olabilir) ve bazı dürtülerini tatmin edemeyebilirler (güvenlik, saldırganlık gibi). (80-82. paragraflarda, maddi kazanç sağlama isteğinin tamamı ile reklamcılık ve pazarlama endüstrisinin bir ürünü olduğunu varsaydığımız için durumu çok fazla basitleştirdik. Tabi ki mesele o kadar basit değildir.)

83. Bazı insanlar güç ihtiyaçlarını, kısmi olarak, güçlü bir organizasyon ya da bir kitle hareketi ile özdeşlik kurarak tatmin edebilerler. Amacı ya da gücü olmayan bir birey bir harekete ya da organizasyona katılır, onun amaçlarını kendi amacı olarak kabul eder ve bu amaçlara yönelik çalışır. Amaçların bazılarına ulaşıldığında, birey, kendi kişisel çabaları amacın elde edilmesinde yalnızca önemsiz bir role sahip olmasına rağmen (hareket ya da organizasyonla özdeşleşmesi yoluyla) sanki güç sürecinden geçmiş gibi hisseder. Bu fenomen Faşistler, Naziler ve Komünistler tarafından kullanılmıştır. Bizim toplumumuz da, daha ince bir şekilde olmakla beraber, bunu kullanır. Örnek: Manuel Noriega ABD'yi rahatsız ediyordu. (Amaç: Noriega'yı cezalandırmak.) ABD Panama'yı işgal eder (çaba) ve Noriega'yı cezalandırır (amaca ulaşılması). ABD güç sürecinden geçer ve birçok Amerikalı, ABD ile girdikleri özdeş-

lik sebebiyle güç sürecinden vekaleten geçmiş olur. Panama işgaline yönelik geniş onayın sebebi budur, insanlara güç hissi vermiştir.[1] Aynı fenomeni ordularda, şirketlerde, siyasi partilerde, sivil toplum örgütlerinde, dini ya da ideolojik hareketlerde de görüyoruz. Özellikle solcu hareketler, güç isteklerini tatmin etme arayışında olan insanları çekme eğilimindedirler. Fakat insanların çoğu, büyük bir organizasyon ya da bir kitle hareketi ile özdeşlik kurarak güç ihtiyaçlarını tamamı ile tatmin edemez.

84. İnsanların güç süreçlerini tatmin ettikleri bir diğer yol ikame etkinliklerdir. 38 ilâ 40. paragraflarda açıkladığımız gibi, ikame etkinlik, yapay bir amaca yönelik olan ve bireyin "tatmin" duygusunu amacın kendisine ulaşarak değil, bu amacın peşinde koşarken elde etmeye çalıştığı bir faaliyettir. Örneğin devasa kaslar yapmanın, küçük beyaz bir topu bir deliğe sokmanın, ya da posta pullarının serisini tamamlamanın pratik bir amacı yoktur. Fakat toplumumuzda birçok insan büyük bir tutkuyla kendisini vücut geliştirmeye, golfe ya da pul biriktirmeye adar. Bazı insanlar diğerlerine göre daha fazla "başkası odaklıdırlar;" bu sebeple çevresindeki insanlar önemli gördüğü için ya da toplum önemli olduğunu

[1] Panama'nın işgal edilmesini destekliyor ya da kınıyor değiliz. Bu olayı yalnızca örnek vermek için kullanıyoruz.

söylediği için, bir ikame etkinliğe daha kolay bir şekilde bağlanırlar. Bazı insanların, aslında önemsiz aktiviteler olan spor, briç, satranç ya da acayip akademik uğraşlar konusunda bu kadar ciddi olmalarının sebebi budur. Buna nazaran daha keskin görüşlü olan başka bazıları, bu faaliyetleri oldukları şeyin ötesinde bir şey olarak, yani birer ikame etkinlikten daha fazlası olarak görmezler ve bu yüzden bu faaliyetlere, güç süreçlerini tatmin etmek için gerekli olacak önemi atfetmezler. Şunu da vurgulamak gerekir ki, bir çok durumda kişinin hayatını kazanma yolu da bir ikame etkinliktir. *Tam anlamıyla* bir ikame etkinlik değildir, çünkü bu işi yapmaktaki motivasyonun bir bölümü fiziksel ihtiyaçları elde etmek üzerinedir. Bir bölümü de, (bazı insanlar için) toplumsal statü elde etmek ve reklamcılığın istemelerini sağladığı lükslere erişmek içindir. Fakat pek çok insan işi için ihtiyaç duyduğu para ve statüyü kazanmak için yeterli olacak olan çabadan çok daha fazlasını harcar ve bu ekstra efor bir ikame etkinliktir. Bu ekstra efor, onunla birlikte gelen duygusal yatırım ile birlikte, sistemin sürekli gelişmesindeki ve mükemmelleştirilmesindeki en önemli güçtür ve bireysel özgürlük anlamında olumsuz sonuçlara yol açar. (131. paragrafa bakınız.) Özellikle en yaratıcı bilim adamları ve mühendisler için, iş, büyük oranda bir ikame etkinlik olma eğilimindedir. Bu mesele o ka-

dar önemlidir ki, birazdan gerçekleştireceğimiz (87 - 92. paragraflar) ayrı bir tartışmayı hak etmektedir.

85. Bu bölümde, modern toplumdaki pek çok insanın, güç sürecine yönelik ihtiyaçlarını nasıl az ya da çok tatmin ettiklerini açıkladık. Fakat insanların çoğunluğunun güç sürecine yönelik ihtiyaçlarının tam olarak tatmin edilmediğini düşünüyoruz. İlk olarak, statü konusunda tatmin edilemeyecek kadar güçlü bir arzuya sahip olanlar, bir ikame etkinliğe sıkı bir şekilde "bağlananlar" ya da bir hareket ya da organizasyonla yeteri kadar güçlü bir bağ kurarak güç ihtiyaçlarını tatmin edenler istisna kişiliklerdir. Bunun haricindeki kişiler, ikame etkinlikler yolu ile ya da bir organizasyon ile özdeşlik kurarak yeteri kadar tatmin olmazlar. (41, 64. paragraflara bakınız.) İkinci olarak, sistem tarafından, açıkça bu amaç için konmuş kurallar ya da toplumsallaşma yolu ile çok büyük bir kontrol uygulanır. Bunun sonuçları otonomide yaşanan eksiklik, bazı amaçların gerçekleştirilmesindeki imkansızlık sebebiyle yaşanan hayal kırıklığı ve birçok dürtünün baskılanması gerekliliğidir.

86. Ancak, endüstriyel-teknolojik sistemdeki birçok insan tatmin olsaydı dahi, biz (FC), bu tarz bir topluma yine de karşı olurduk. Çünkü (başka sebepler ile birlikte) bir insanın güç sürecini, gerçek amaçlar peşinde koşmak yerine ikame etkinlikler yolu ile

ya da bir organizasyonla kurduğu özdeşlik yolu ile tatmin etmesini hakaret olarak görüyoruz.

Bilim Adamlarının Motivasyonları

87. Bilim ve teknoloji, ikame etkinliklerin en önemli örneklerini sunmaktadırlar. Bazı bilim adamları motivasyonlarının "merak" ya da "insanlığa faydalı olmak" olduğunu söyler. Fakat bunların ikisinin de, bilim adamlarının çoğunluğunun gerçek motivasyonları olamayacağını görmek kolaydır. "Merak" örneğin, tamamen absürt bir kavramdır. Bilim adamlarının çoğu, normal bir merak duygusunun nesnesi olamayacak, aşırı derecede uzmanlaşmış problemler üzerinde çalışırlar. Örneğin bir astronom, matematikçi ya da böcek bilimci izopropiltrimetilmetan'ın özellikleri hakkında bir merak duyar mı? Tabi ki hayır. Yalnızca bir kimyager böyle bir meraka sahiptir ve bunu merak etmesinin tek sebebi kimyanın onun ikame etkinliği olmasıdır. Kimyager, yeni keşfedilmiş bir böcek türünün doğru sınıflandırması ile ilgilenir mi? Hayır. Bu problem yalnızca böcek bilimciyi ilgilendirir, çünkü böcek

bilimi onun ikame etkinliğidir. Eğer kimyager ve böcek bilimci, fiziksel ihtiyaçlarını karşılamak için ciddi bir efor sarf etmek zorunda olsalardı ve bu efor yeteneklerini bilimsel faaliyetin dışında ve ilginç bir şeklide kullanmalarını gerektirseydi, izopropiltrimetilmetan ya da böceklerin sınıflandırılması umurlarında olmazdı. Lisans sonrası eğitimi fonlayan kaynakların yetersiz olduğunu ve bu durumun kimyagerin bir sigortacı olmasını zorunlu kıldığını varsayalım. Bu durumda sigortacılık ile ilgili meselelere büyük bir ilgi duyacaktır, fakat izopropiltrimetilmetan ile hiç ilgilenmeyecektir. Her halükârda, bilim adamlarının işlerine adadığı zaman ve çabanın miktarı, sadece bir merakın tatmini için normal değildir. Bilim adamlarının motivasyonlarını "merak" ile açıklamak hiç mantıklı değildir.

88. "İnsanlığa faydalı olmak" açıklaması daha inandırıcı değildir. Bazı bilimsel çalışmaların insan ırkının refahı ile hiçbir alakası yoktur - arkeolojinin çoğu ya da mesela karşılaştırmalı dil bilimi. Bilimin başka bazı alanları açık bir şekilde tehlikeli olasılıklar içermektedir. Fakat bu alanlardaki bilim adamları, en az aşı üreten ya da hava kirliliğini araştıran bilim adamları kadar hevesli bir şekilde çalışmaktadırlar. Nükleer güç santrallerini açık bir duygusal bağlılık ile savunan Dr. Edward Teller

örneğini düşünün. Bu bağlılık, insanlığa faydalı olmak gibi bir istekten mi ileri gelmektedir? Eğer öyle ise neden Dr. Teller başka “insani” meseleler söz konusu olduğunda bu kadar duygusallaşmamaktadır? Eğer bu kadar insani birisi idiyse neden hidrojen bombasının yapımına yardım etti? Başka birçok diğer bilimsel ilerlemede olduğu gibi, nükleer güç santrallerinin gerçekten insanlığa faydalı olup olmadığı tartışmaya açıktır. Ucuz elektrik, atıkların birikmesinden ve kaza risklerinden daha mı önemlidir? Dr. Teller meselenin yalnızca bir yüzünü görmektedir. Nükleer güce olan duygusal bağlılığının “insanlığa faydalı olmak” arzusundan kaynaklanmadığı, fakat kendi işinden ve onun pratik anlamda kullanıma sokulmasından aldığı kişisel tatminden kaynaklandığı oldukça açıktır.

89. Aynı şey bilim adamlarının geneli için de geçerlidir. Bazı olası nadir istisnalar haricinde, amaçları merak ya da insanlığa faydalı olmak değil, güç sürecinden geçmektir: Bir amaca sahip olmak (çözecek bir bilimsel problem), bir çaba sarf etmek (araştırma) ve amaca ulaşmak (problemin çözümü). Bilim bir ikame etkinliktir çünkü bilim adamları çoğunlukla işin kendisinden aldıkları tatmin duygusu için çalışırlar.

90. Tabi ki mesele bu kadar basit değildir. Birçok bilim adamı için başka motivasyonlar da söz konu-

sudur. Para ve statü gibi örneğin. Bazı bilim adamları, statü konusunda doyurulamayan bir arzuya sahip olan tiplerden olabilirler (paragraf 79'a bakınız). Bu arzu, işleri ile ilgili motivasyonlarının büyük bir kısmını oluşturabilir. Hiç şüphe yok ki, bilim adamlarının çoğu, genel nüfusun çoğunluğu gibi, reklamcılık ve pazarlama faaliyetlerinden etkilenirler ve ürün ve hizmetlere duydukları isteği karşılamak için paraya ihtiyaç duyarlar. Bu sebeple bilim, *yalnızca* bir ikame etkinlik değildir. Fakat büyük oranda ikame bir etkinliktir.

91. Bilim ve teknoloji aynı zamanda güçlü bir kitle hareketi oluşturur ve pek çok bilim adamı güce yönelik ihtiyaçlarını bu kitle hareketi ile özdeşlik içerisine girerek tatmin eder. (Bakınız paragraf 83.)

92. Bu sebeple bilim, insan ırkının gerçek refahı ya da başka herhangi bir kriterin yönlendirmesine bağlı olmadan, yalnızca bilim adamlarının, araştırmaları fonlayan devlet yetkilerinin ve şirket yöneticilerinin psikolojik ihtiyaçlarına itaat ederek, kör bir şekilde ilerlemektedir.[1]

[1] Bilim adamlarının motivasyonları ile ilgili buradaki tartışma kesinlikle yeterli değildir. Daha detaylı bir tartışma için *Dr. P.B.'ye Bilim Adamlarının Motivasyonları Üzerine Mektup'a* bakınız.

Özgürlüğün Doğası

93. Endüstriyel-teknolojik toplumun, insan özgürlüğünün alanını sürekli olarak daraltmasını engelleyecek şekilde reforme edilemeyeceğini iddia ediyoruz. Fakat "özgürlük" çok farklı şekillerde yorumlanabilecek bir kavram olduğu için, ne tarz bir özgürlük ile ilgilendiğimizi açıklığa kavuşturmak zorundayız.

94. "Özgürlük," güç sürecinden, hiç kimsenin, özellikle herhangi bir büyük organizasyonun müdahalesi, manipülasyonu ve yönlendirmesine tabi olmadan - ikame etkinliklerin yapay amaçları ile değil gerçek amaçlarla - geçebilme imkanına sahip olmaktır. Özgürlük (birey olarak ya da *küçük* bir grubun üyesi olarak) kendi varoluşunun ölüm kalım meselelerini kontrol altında tutabilmektir: Gıda, kıyafet, barınma ve kişinin çevresinde bulunabilecek herhangi bir tehlikeye karşı kendini savunabilmesi. Özgürlük güce sahip olmak demektir, başka insanları kontrol etmek üzerine bir güç değil fakat

kendi hayatının koşullarını kontrol edebilme gücü.[1] Herhangi bir kişi ya da kurum (özellikle büyük bir organizasyon), kişinin üzerinde güç sahibi ise, bu güç ne kadar iyi niyetli, toleranslı ve müsamahalı bir şekilde kullanılırsa kullanılsın, bu kişi özgür değildir. Özgürlüğü basit bir serbestlik ile karıştırmamak önemlidir (bakınız paragraf 72).

95. Anayasa tarafından garanti altına alınmış bazı haklara sahip olduğumuz için özgür bir toplumda yaşadığımız iddia edilir. Fakat bunlar göründükleri kadar önemli değildir. Bir toplumda var olan bireysel özgürlüğün derecesi, o toplumun kanunları ya da hükumet biçiminden çok, toplumun ekonomik ve teknolojik yapısı tarafından belirlenir.[2] New Eng-

[1] (2016'da eklenmiştir.) Último Reducto, insanların kendi yaşam koşulları üzerinde hiçbir zaman tam bir kontrole sahip olmadıklarından, özgürlüğün bu tanımının iyileştirilmesi ya da daha fazla açıklanması gerektiğini söylemiştir. Örneğin insanlar, bazı durumlarda gıda tedarikinde olumsuz etkilerde bulunan kötü hava koşullarını kontrol edemiyorlardı. Gerekli iyileştirme ve açıklamanın yapılabileceğini düşünüyorum, fakat burası yeri değildir.

[2] Amerikan kolonileri Britanya yönetimi altındayken, Amerikan Anayasası'nın yürürlüğe girmesinden sonra olandan daha az miktarda ve daha az etkili yasal özgürlük garantileri bulunmaktaydı. Buna rağmen, endüstri öncesi Amerika'da, Bağımsızlık Savaşı öncesinde ve sonrasında, Sanayi Devrimi'nin bu ülkede gerçekleşmesinden sonraya göre daha fazla kişisel özgürlük bulunuyordu. Graham ve Gurr'un editörlüğündeki *Violonce in America: Historical and Comparative Perspectives* (Bantam Books,

1970) kitabından alıntılıyoruz: "Davranışları düzenleyen normlardaki standartların yükselmesi ve bununla birlikte [19. yüzyıl Amerika'sında] kolluk kuvvetlerinin gittikçe daha fazla kullanılmaya başlanması... toplumun tamamında oldukça yaygındı... [T]oplumsal davranıştaki değişim o kadar uzun vadeli ve öylesine geniş kapsamlıdır ki, zamanın toplumsal süreçlerinin en köklüsü ile, endüstriyel kentleşmesinin kendisi ile bağlantılı gibidir... 1835 yılında Massachusetts 660.940 civarında bir nüfusa sahipti, yüzde seksen biri kırsaldı, büyük oranda sanayi öncesi dönemde ve orada doğmuş bulunan insanlardan oluşuyordu. Yurttaşlar geniş bir kişisel özgürlüğe yatkındılar. İster arabacı, çiftçi ya da zanaatçı olsunlar, kendi çalışma saatlerini oluşturmaya alışkındılar ve işlerinin yapısı birbirlerinden fiziksel olarak bağımsız olmalarını sağlıyordu... Kişisel problemler, günahlar ve hatta suçlar çok büyük bir toplumsal endişeye sebep olmuyordu... Fakat 1835'te güç kazanmaya başlayan iki eş zamanlı hareket, kente göç ve fabrikaların ortaya çıkması, 19. yüzyıl boyunca ve 20. yüzyıla kadar kişisel davranışlarda gittikçe artan bir etki yaratmıştır. Fabrika belirli bir düzene sahip, saat ve takvimin ritimlerine ve usta başları ile yöneticilerin taleplerine uyan davranış kalıplarını zorunlu kılıyordu. Şehirde ya da kasabada, kalabalık ve insanların iç içe olduğu mahallelerde yaşamak, eskiden kimsenin itiraz etmediği bir çok eylemin yapılmasını engelliyordu. Büyük kuramlarda mavi ve beyaz yaka olarak çalışanlar birbirlerine bağımlı hale gelmişlerdi, birisinin işi diğerini tamamladığında hiç kimsenin işi artık yalnızca kendisinin değildi. Hayatın ve çalışmanın yeni organizasyonunun sonuçları, 1900 yılında, Massachusetts'in 2.805.346 sakininin yüzde 76'sı şehirli olarak kaydedildiğinde ortaya çıkmıştı. Çok daha fazla şiddet içeren ya da başıbozuk olarak nitelendirilebilecek davranış kalıpları, kayıtsız ve bağımsız olan bir toplumda kabul görürken, resmileşen ve yardımlaşmanın daha fazla ön plana çıktığı sonraki dönem toplumunda artık kabul edilmez olmuşlardı... Kısacası şehirlere olan hareket, bir önceki nesillere

land'daki Kızılderili toplumların çoğu monarşiydi[3] ve Rönesans İtalya'sının çoğu şehri diktatörler tarafından kontrol ediliyordu. Fakat insan bu toplumlar ile ilgili okumalar yaparken, bu toplumların kişisel özgürlüğe bizdekinden çok daha fazla yer verdiği intibasına kapılmaktadır. Bu kısmen bu toplumların, yöneticilerinin iradelerini gerçekleştirecek etkili mekanizmalardan yoksun olmalarından kaynaklanmaktadır: Bu toplumlarda modern, iyi organize olmuş polis teşkilatları, uzun mesafeli iletişim, gözetleme kameraları ve ortalama vatandaş hakkında fişleme dosyaları yoktu. Bu sebeple kontrolden kaçmak görece olarak kolaydı.

96. Anayasal haklarımıza gelince, örneğin basın özgürlüğünü düşünün. Kesinlikle bu hakkı sert bir şekilde eleştirmek istemiyoruz; siyasal gücün yoğunlaşmasını engellemek ve siyasal güce sahip olanları, yaptıkları uygunsuzlukları kamuoyuna duyurarak kontrol etmek için çok önemli bir araçtır. Fakat basın özgürlüğü, ortalama bir yurttaşın birey olarak çok az işine yarar. Kitle medyası çoğunlukla,

---

kıyasla daha uysal, daha fazla toplumsallaşmış ve daha fazla 'medenileşmiş' bir nesil ortaya çıkarmıştı."

[3] (2016'da eklenmiştir.) Último Reducto, buradaki doğru antropolojik tabirin "monarşi" değil "şeflik" olması gerektiğini söylemiştir; fakat bizim amaçlarımız açısından bu, bir farklılık yaratmamaktadır.

sisteme entegre büyük organizasyonların kontrolündedir. Biraz paraya sahip olan herkes bir şeyi yayınlatabilir, *İnternette* dağıtabilir ya da başka bir mecrayı kullanabilir. Fakat söylemek isteyecekleri, medya tarafından üretilen muazzam miktardaki içeriğin altında boğulacaktır ve bu yüzden hiçbir pratik etkiye sahip olmayacaktır. Toplum üzerinde kelimeler ile bir etki bırakabilmek bireyler ve küçük gruplar için neredeyse imkansızdır. Örnek olarak bize (FC) bakın. Eğer şiddet kullanmasaydık ve bu yazıyı bir yayıncıya sunsaydık, muhtemelen bu yazı kabul edilmeyecekti. Kabul edilip yayınlansaydı, muhtemelen çok fazla okuyucu çekmeyecekti; çünkü medya tarafından sunulan eğlenceleri izlemek ciddi bir makaleyi okumaktan çok daha eğlencelidir. Bu yazı fazla sayıda kişi tarafından okunsaydı dahi, bu okuyucuların çoğu, kafaları medya tarafından maruz bırakıldıkları muazzam miktardaki malzeme ile doldurulduğu için bunu kısa zamanda unutacaklardı. Mesajımızı kamuoyuna taşımak ve uzun süreli bir etki bırakabilmek için insan öldürmek zorunda kaldık.

97. Anayasal haklar belli bir yere kadar faydalıdır. Ancak burjuva özgürlüğü olarak adlandırılabilecek özgürlüğü garanti etmekten daha fazla bir şey yapmazlar. Burjuva özgürlük kavramına göre, “özgür” bir insan temelde toplumsal makinenin

bir unsurudur ve sadece önceden belirlenmiş ve sınırları çizilmiş bir özgürlüğe sahiptir; bireyden çok toplumsal makinenin ihtiyaçlarını karşılamak üzeri tasarlanmış özgürlükler. Böylece, burjuvanın "özgür" insanı ekonomik özgürlüğe sahiptir çünkü bu büyümeyi ve ilerlemeyi teşvik eder; ifade özgürlüğüne sahiptir çünkü toplumsal eleştiri siyasal liderlerin yanlışlarını sınırlar; adil yargılanma hakkı vardır çünkü güçlülerin keyfine göre ceza verilmesi sistem için kötüdür. Bu tam olarak Simon Bolivar'ın tavrıydı. Ona göre insanlar, ancak sahip oldukları özgürlük ile ilerlemeye (burjuva tarafından tanımlanan ilerleme) yardımcı oluyorlarsa özgürlüğü hak ediyorlardı.[4] Diğer burjuva düşünürler de, özgürlüğün sadece kolektif amaçlar doğrultusunda bir araç olarak değerlendirildiği benzer görüşleri savunmuşlardır. Chester C. Tan, *Chinese Political Thought in the Twentieth Century,* sayfa 202'de Kuomintang lideri Hu Han-Min'in felsefesini şöyle açıklıyor: "Birey toplumun bir üyesi olduğu için ve topluluk yaşamı bu haklara ihtiyaç duyduğu için haklara sahiptir. Hu, topluluk ile tüm bir toplumu

[4] (2016'da eklenmiştir.) Bolivar şöyle yazıyor: "İnsanlığın onuruna ve onun koşullarını iyileştirmeye yönelen özgürlük haricinde hiçbir özgürlük meşru değildir." Trend, J.B., *Bolivar and the Independence of Spanish America,* 1951.

ya da ulusu kastediyordu."[5] Ve sayfa 259'da Tan, Carsun Chang'ın, (Chang Chun-Mai, Çin'deki Devlet Sosyalist Partisi'nin lideri) özgürlüğün devletin ve genel halkın çıkarları doğrultusunda kullanılması gerektiğini söylediğini aktarmaktadır.[6] Fakat bir insan, yalnızca başka birisinin öngördüğü şekilde onu kullanacaksa bu nasıl bir özgürlüktür? Bizim özgürlük anlayışımız Bolivar'ın, Hu'nun, Chang'ın ya da diğer burjuva teorisyenlerinin özgürlük anlayışı ile aynı değildir. Bu teorisyenler ile ilgili problem, toplumsal teorilerin geliştirilmesi ve uygulanmasını ikame etkinlikleri haline getirmiş olmalarıdır. Bunun sonucu olarak söz konusu teoriler, bu teorilerin zorla uygulandığı toplumlarda yaşama şanssızlığına sahip insanların ihtiyaçları için değil, bu teorileri geliştiren teori syenlerin ihtiyaçlarına hizmet etmek için tasarlanmaktadırlar.

98. Bu bölümde bir noktayı daha vurgulamak gerek: Bir insan yeteri kadar özgürlüğe sahip olduğunu söylüyor diye bu insanın *yeterli* özgürlüğe sahip olduğu varsayılmamalıdır.

Özgürlük belirli bir oranda, insanların bilincinde olmadığı psikolojik kontroller ile sınırlanır ve üste-

[5] (2016'da eklenmiştir.) Tan, Chester C., *Chinese Political Thought in the Twentieth Century,* Doubleday & Company, Garden City, New York, 1971.

[6] (2016'da eklenmiştir.) *Age.,* p. 259.

lik pek çok insanın özgürlüğün ne olduğuna dair fikirleri, onların gerçek ihtiyaçlarından çok toplumsal gelenekler tarafından belirlenir. Örneğin, aşırı-toplumsallaşmış tipteki solcuların pek çoğu, kendileri de dahil olmak üzere çoğu insanın çok fazla değil, çok az toplumsallaştıklarını söyleyeceklerdir. Fakat aşırı-toplumsallaşmış solcular bu yüksek düzeydeki toplumsallaşmaları sebebiyle çok ağır bir psikolojik bedel öderler.

Tarihin Bazı İlkeleri

99. Tarihi iki bileşenin bir toplamı olarak düşünün: Önceden tahmin edilemeyecek olayların oluşturduğu düzensiz bir bileşen ve uzun dönemli tarihsel eğilimlerden oluşan düzenli bir bileşen. Burada uzun dönemli eğilimler ile ilgileniyoruz.

100. *Birinci Prensip.* Uzun dönemli tarihsel eğilimi etkileyen *küçük* bir değişim gerçekleştirilirse, bu değişimin sonuçları hemen her zaman için geçici olacaktır - eğilim kısa süre sonra orijinal durumuna dönecektir. (Örnek: Bir toplumdaki politik yozlaşmayı ortadan kaldırmayı amaçlayan bir reform hareketi çok nadiren kısa dönemli bir sonuçtan fazlasını başarır, er ya da geç reformcular rahatlar ve yozlaşma tekrar kendini gösterir. Bir toplumdaki politik yozlaşma sabittir ya da toplumun evrimi ile birlikte çok yavaş bir şekilde değişme eğilimindedir. Normalde, politik bir temizlik hareketi, yalnızca geniş çaplı toplumsal değişmeler ile birlikte gerçekleşiyorsa süreklilik arz eder; toplumdaki *küçük* bir değişim yeterli olmayacaktır.) Uzun dönemli tarihsel bir eğilimdeki

küçük bir değişim sürekli gibi gözüküyorsa bu yalnızca değişimin zaten eğilimin aktığı yönde gerçekleşmesi ve böylece uzun dönemli eğilimin değişmemesi, yalnızca bir adım daha ileri götürülmesi yüzündendir.

101. Birinci prensip neredeyse bir totolojidir. Eğer bir eğilim küçük değişimlere karşı istikrarlı değilse gelişigüzel bir şekilde salınacaktır ve belirli bir yönde seyretmeyecektir; başka bir deyişle uzun dönemli bir eğilim olmayacaktır.

102. *ikinci Prensip.* Eğer uzun dönemli bir eğilimi kalıcı bir şekilde değiştirecek kapsamda bir değişim gerçekleştirilirse, bu, toplumu bir bütün olarak değiştirecektir. Başka bir deyişle, bir toplum tüm bileşenlerinin birbirleri ile bağlantılı olduğu bir sistemdir ve herhangi önemli bir parçayı, diğer parçaları da değiştirmeden sürekli olarak değiştiremezsiniz.

103. *Üçüncü prensip.* Uzun dönemli bir eğilimi kalıcı olarak değiştirecek büyüklükte bir değişim gerçekleştirilirse, bu değişimin toplum üzerindeki sonuçları önceden tahmin edilemez. (Başka farklı toplumların da aynı değişimden geçmediği ve hepsinde aynı sonuçlar ile karşılaşılmaması halinde. Bu durumda, aynı değişimden geçen farklı toplumun da benzer sonuçları tecrübe edebileceği ampirik bir temele dayanarak söylenebilir.)

104. *Dördüncü prensip.* Yeni bir toplum kağıt üzerinde tasarlanamaz. Yani, yeni bir toplumun planını önceden çizip, sonra bunu pratikte uygulayıp, tasarlandığı gibi işlemesini bekleyemezsiniz.

105. Üçüncü ve dördüncü prensipler insan toplumlarının karmaşıklığından kaynaklanmaktadırlar. İnsan davranışındaki bir değişim bir toplumun ekonomisini ve onun fiziksel çevresini etkileyecektir; ekonomi çevreyi etkileyecektir ya da tam tersi ve ekonomi ve çevredeki değişimler insan davranışını karmaşık, tahmin edilemeyen şekillerde etkileyecektir ve benzeri. Etki ve tepkilerin oluşturduğu ağ çözülemeyecek ve anlaşılamayacak kadar karmaşıktır.

106. *Beşinci prensip.* İnsanlar toplumlarının yapısını bilinçli ve rasyonel bir şekilde seçmezler. Toplumlar, rasyonel insan kontrolü altında olmayan toplumsal evrim süreçlerinde gelişirler.

107. Beşinci prensip diğer dört prensibin bir sonucudur.

108. Tasvir edecek olursak: Birinci prensibe göre, genel olarak, toplumsal reforma yönelik bir girişim ya toplumun zaten geliştiği bir yönde etki yapar (böylece yalnızca zaten gerçekleşecek olan bir değişimi hızlandırmış olur) ya da yalnızca geçici bir etkiye sahip olur ve toplum eskiden gittiği yöne geri döner. Bir toplumun herhangi önemli bir bileşenin

gelişmesinde kalıcı bir değişim gerçekleştirmek için reform yeterli değildir ve devrim yapmak gerekir. (Bir devrim illâ ki silahlı bir ayaklanma ya da hükumetin alaşağı edilmesini içermek zorunda değildir.) İkinci prensip gereğince, bir devrim hiçbir zaman bir toplumun yalnızca bir bileşenini değiştirmez; toplumun bütününü değiştirir. Ve üçüncü prensip gereğince, devrimcilerin hiç beklemedikleri ya da arzu etmedikleri değişimler ortaya çıkar. Dördüncü prensip gereğince, devrimciler ya da ütopistler yeni bir toplum biçimi ortaya koymaya çalıştıklarında, bu hiçbir zaman planlandığı gibi işlemez.

109. Amerikan Devrimi buna aksi bir örnek oluşturmaz. Amerikan "Devrimi" bizim anladığımız anlamda bir devrim değildi, geniş ölçekli politik reformlar ile devam eden bir bağımsızlık savaşıydı. Kurucu Babalar Amerikan toplumunun gelişme yönünü değiştirmemişlerdir, böyle bir amaçları da olmamıştır. Yalnızca Amerikan toplumunun gelişimini İngiliz yönetiminin yavaşlatıcı etkisinden kurtarmışlardır. Politik reformları genel eğilimde hiç bir şeyi değiştirmemiş; tam aksine, Amerikan politik kültürünün takip ettiği doğal yönde gelişmesini hızlandırmıştır. Britanya toplumu, ki Amerikan toplumu onun bir uzantısıdır, çok uzun zamandır temsili demokrasi yönünde ilerliyordu. Ve bağımsızlık savaşından önce Amerikalılar zaten koloni meclislerinde temsili de-

mokrasiyi önemli bir oranda uyguluyorlardı. Anayasa tarafından oluşturulan politik sistem, Britanya sistemini ve kolonyal meclisleri model almıştı; tabi ki büyük değişimler ile birlikte - Kurucu Babaların büyük bir adım attıklarına şüphe yoktur. Fakat bu adım, İngilizce konuşan dünyanın halihazırda gitmekte olduğu yönde bir adımdır. Bunun kanıtı, Britanya'nın ve onun ağırlıklı olarak Britanya halklarına mensup kolonilerinin tamamının Birleşik Devletlere benzeyen temsili demokrasiler haline gelmiş olmalarıdır. Eğer Kurucu Babalar kendilerini kaybedip Bağımsızlık Bildirgesi'ni imzalamayı reddetselerdi, bugünkü yaşam biçimimiz çok farklı olmayacaktı. Belki Britanya ile daha yakın bağlara sahip olabilirdik ve Kongre ve Başkan yerine, Parlamento ve Başbakan'a sahip olabilirdik. Bu çok büyük bir mesele değildir. Dolayısı ile Amerikan Devrimi, prensiplerimize karşı bir örnek değildir; fakat bu prensipleri doğrulayan güzel bir örnektir.

110. Yine de, bu prensiplerin belirli bir sağduyu ile uygulanması gerekir. Yorum için boşluk bırakan, kesin olmayan bir dille ifade edilmişlerdir ve istisna teşkil eden durumlar bulunabilir. Dolayısı ile bu prensipleri değişmez yasalar olarak değil fakat ipuçları olarak ya da düşünmeye yol gösterecek rehberler olarak, toplumun geleceği ile ilgili saf düşüncelere kapılmayı engelleyebilecek panzehirler

olarak öneriyoruz. Prensipler sürekli olarak akılda tutulmalıdır ve bu prensipler ile tezat içerisinde bulunan bir sonuca ulaşıldığında kişi düşüncesini tekrar dikkatli bir şekilde incelemeli ve sonuçları yalnızca iyi, sağlam sebepleri varsa savunmaya devam etmelidir.

Endüstriyel-Teknolojik Toplum Reforme Edilemez

111. Yukarıdaki prensipler, endüstriyel sistemin özgürlüğün alanını sürekli olarak daraltmasını önlemek adına reforme edilmesinin ne kadar umutsuzca zor olacağını göstermeye yardım etmektedir. Teknolojinin, sistemi bireysel özgürlük ve yerel otonomi aleyhinde güçlendirdiği ve en azından Sanayi Devrimi'ne kadar giden istikrarlı bir eğilim mevcuttur. Dolayısı ile özgürlüğü teknolojiden kurtarmak üzere tasarlanmış herhangi bir değişim toplumumuzun gelişmesindeki köklü eğilime karşı olacaktır. Bunun sonucunda, ya böyle bir değişim geçici olacaktır - kısa bir zamanda tarihin akışı tarafından silinecektir - ya da, sürekli olacak kadar kapsamlıysa, toplumumuzun bütün bir yapısını değiştirecektir. Bu, birinci ve ikinci prensiplerin bir sonucudur. Üstelik, toplum

daha önceden tahmin edilemeyecek bir şekilde değişeceği için (üçüncü prensip) büyük bir risk olacaktır. Özgürlüğün kalıcı olarak faydalanacağı büyüklükte değişimlere gidilmeyecektir çünkü bunların sistemin işleyişini derin bir şekilde bozdukları fark edilecektir. Dolayısı ile reform yönündeki her girişim etkili olamayacak kadar ürkek olacaktır. Uzun dönemli farklara sebep olabilecek kapsamda değişimler gerçekleştirilse dahi, bunların zararlı etkileri görüldüğünde geri alınacaklardır. Bu sebeple, özgürlük lehindeki kalıcı değişimler, yalnızca, tüm bir sistemde radikal, tehlikeli ve tahmin edilemez değişimleri kabul etmeye hazır insanlar tarafından gerçekleştirilebilir. Başka bir deyişle, reformcular tarafından değil devrimciler tarafından.

112. Özgürlüğü teknolojinin sözde faydalarından vazgeçmeden korumak isteyen insanlar, teknolojiyi özgürlük ile uyumlu hale getirecek yeni bir toplumun inşası ile ilgili naif önerilerde bulunacaklardır. Bu tarz önerilerde bulunan insanların önerdikleri toplum biçiminin en başta nasıl kurulacağı ile ilgili hiçbir pratik araçtan bahsetmemelerinden bağımsız olarak, dördüncü prensibe göre, yeni toplumsal sistem kurulabilse dahi ya çökecektir ya da beklenenden çok farklı sonuçlara sebep olacaktır.

113. Dolayısı ile, çok genel açılardan bakıldığında dahi, modern teknoloji ile özgürlüğü

uyumlu hale getirecek bir toplumsal değişikliğin gerçekleştirilmesi oldukça düşük bir ihtimaldir. Önümüzdeki birkaç bölümde, teknolojik gelişme ile özgürlüğün uzlaşmaz olduğu sonucuna varmamızın daha spesifik sebeplerinden bahsedeceğiz.

Endüstriyel Toplumda Özgürlüğün Kısıtlanması Kaçınılmazdır

114. 65 ilâ 67, 70 ilâ 73. paragraflarda açıkladığımız gibi, modern insan bir kurallar ve düzenlemeler ağı ile bağlanmıştır ve kaderi, kararlarını etkileyemeyeceği kadar kendisinden uzak olan insanların eylemlerine bağlıdır. Bu bir kaza ya da kendini beğenmiş bürokratların bilerek sebep olduğu bir sonuç değildir. Teknolojik olarak gelişmiş her toplumda kaçınılmaz olan, gerekli bir şeydir. Sistem, işleyebilmek için insan davranışını düzenlemek *zorundadır.*

İnsanlar çalışırken, kendilerine söylenenleri söylenen zamanda ve söylendiği şekilde yapmak zorunda-

dırlar. Aksi halde üretim kaosa sürüklenir. Bürokrasiler katı kurallar ile yönetilmek *zorundadırlar.* Düşük düzey bürokratlara geniş kişisel inisiyatif alanları bırakmak sistemin işleyişine zarar verir ve bürokratların inisiyatiflerini farklı şekillerde kullanmaları, adaletsizlik yönündeki suçlamaların ortaya çıkmasına sebep olur. Özgürlüğümüz üzerindeki bazı kısıtlamaların kaldırılabileceği doğrudur; fakat *genel olarak,* hayatlarımızın büyük organizasyonlar tarafından düzenlenmesi endüstriyel-teknolojik sistemin işlemesi için zorunludur. Sonuç, ortalama insanda ortaya çıkan güçsüzlük duygusudur. Ancak, resmi düzenlemelerin yerini, gittikçe artan bir miktarda, sistemin yapmamızı zorunlu tuttuğu şeyleri isteyerek yapmamızı sağlayacak psikolojik araçların alması mümkündür. (Propaganda[1], eğitim teknikleri, "zihni sağlık" programları vb.)

115. Sistemin, insanları gittikçe artan bir oranda insan davranışının doğal kalıplarından farklı şekilde davranmaya zorlaması *kaçınılmazdır.* Örneğin, sistemin bilim adamlarına, matematikçilere ve mühendislere ihtiyacı vardır. Onlar olmadan faaliyetlerini gerçekleştiremez. Dolayısı ile çocuklar üzerinde bu konularda uzmanlaşmaları için büyük bir baskı uygulanır. Ergen bir insan için, zamanın çoğunu bir ma-

[1] 21. nota bakınız.

sada oturup, bir konu üzerinde yoğunlaşmış bir şekilde çalışarak geçirmek doğal değildir.[2] Normal bir ergen zamanını gerçek dünya ile aktif bir temas halinde geçirmek ister. İlkel halklarda çocukların yapmak üzere eğitildikleri şeyler, doğal insan arzuları ile makul bir uyum içerisindedir. Amerikan Kızılderililerinde örneğin, erkek çocuklar dışarıda fiziksel olarak aktif olabilecekleri faaliyetler ile eğitilirlerdi - tam da erkek çocukların yapmak isteyecekleri şeyler. Fakat toplumumuzda çocuklar teknik konuları çalışmaya zorlanırlar, ki çoğu bunu istemeden yapar.

116. Sistemin, insan davranışını değiştirmek adına sürekli olarak uyguladığı baskı yüzenden, toplumun isteklerine uyum sağlayamayan ve sağlayamayacak olan insanların sayısı gittikçe artmaktadır: Devletten geçinenler, gençlik çetesi üyeleri, kültlere katılanlar, hükumet karşıtı isyancılar, radikal çevreci teröristler, okulunu ya da işini yarıda bırakanlar ya da muhtelif türden direnişçiler.

117. Teknolojik açıdan gelişmiş her toplumda bireylerin kaderi, kişisel olarak etkileyemediği kararlara bağlı olmak *zorundadır.* Teknolojik bir toplum, üretim çok sayıda insanın ve makinenin beraber ha-

[2] (2016'da eklenmiştir.) "Sızlanıp duran okul çocuğu, çantası ve parlayan sabah yüzü ile, bir sümüklü böcek gibi sürünür, istemeyerek okula." Shakespeare, *As You Like It,* Act 2, Scene 7 (burada hafifçe değiştirilmiştir).

reket etmesine bağlı olduğu için, küçük, otonom topluluklara bölünemez. Bu tarz bir toplumun yüksek seviyede bir organizasyona sahip olması *zorunludur* ve kararlar çok sayıda insanı etkileyecek şekilde *alınmalıdır.* Bir karar, diyelim ki, bir milyon insanı etkiliyorsa, bu durumda etkilenen her birey, kararın alınmasında ortalama olarak yalnızca milyonda bir katkıya sahiptir. Gerçekte olan şey, kararların genellikle kamu görevlileri, şirket yöneticileri ya da teknik uzmanlar tarafından alınmasıdır. Halkın bir kararın alınması için oy verdiği durumlarda dahi oy veren insanların sayısı tek bir bireyin kararının önemli olabilmesi için oldukça fazladır.[3] Bu yüzden bireylerin büyük bir kısmı, kendi hayatlarını etkileyen büyük kararları ölçülebilir bir şekilde etkileyebilecek konumda değildir. Teknolojik olarak gelişmiş bir toplumda bu durumu telafi edecek bir yol bulunmamaktadır. Sistem bu problemi propaganda yolu ile, insanların onlar adına alınan kararları *istemelerini* sağlayarak "çözmeye" çalışmaktadır. Fakat bu "çözüm" insanların daha iyi hissetmelerinde tamamı ile başarılı olsaydı dahi, bu durum çok aşağılayıcı olurdu.

---

[3] Sistemi savunanlar, seçimlerin bir ya da iki oyla belirlendiği örneklerden bahsetmeyi çok severler, fakat bu durumlar istisnadır.

118. Muhafazakarlar ya da başka bazıları daha fazla "yerel otonominin" olması gerektiğini savunurlar. Yerel topluluklar bir zamanlar otonomiye sahipti fakat bu tarz bir otonominin imkanları, yerel topluluklar büyük alt yapı sistemleri, bilgisayar ağları, otoyol sistemleri, kitle iletişim araçları ve modern sağlık sistemleri gibi büyük ölçekli sistemlere bağlı hale gelip sisteme entegre oldukça ortadan kalkmaktadır. Otonominin aleyhinde işleyen bir diğer şey ise belirli bir yerde uygulanan teknolojinin genellikle uzak yerlerdeki insanları da etkilemesidir. Bir derenin yakınında kullanılan tarım ilacı ya da başka bir kimyasal madde kilometrelerce aşağıdaki su kaynaklarını kirletebilir ve sera gazları tüm dünyayı etkiler.

119. Sistemin varlığının amacı insan ihtiyaçlarını gidermek değildir ve bu olamaz. Tam tersine, insan davranışlarının sistemin ihtiyaçları doğrultusunda değiştirilmesi gerekir. Bunun, teknolojik sistemi yönlendirmek iddiasında olan politik ya da toplumsal ideolojiler ile alakası yoktur. Bu, kapitalizmin suçu değildir ve sosyalizmin de suçu değildir; teknolojinin suçudur. Çünkü sistem ideoloji tarafından değil, teknik zorunluluklar tarafından yönlendi-

rilmektedir.[4] Tabii ki sistem birçok insan ihtiyacını karşılamaktadır. Fakat genel anlamda konuşursak, sistem bunu, kendisi için faydalı olduğu ölçüde yapmaktadır. Asıl önemli olan şey insanların ihtiyaçları değil, sistemin ihtiyaçlarıdır. Örneğin sistem insanlara gıda verir çünkü insanlar açlıktan ölürse sistem ayakta kalamaz; sistem insanların psikolojik ihtiyaçları ile bunu *yapabildiği ölçüde* ilgilenir, çünkü çok fazla sayıda insan depresyona girerse ya da isyan ederse sistem fonksiyonlarını yerine getiremez. Fakat sistem derin, sağlam ve pratik sebepler yüzünden, insan davranışlarını sistemin ihtiyaçlarına göre şekillendirmek için, onlara sürekli bir baskı uygulamak zorundadır. Çok fazla atık mı birikiyor? Hükumet, medya, eğitim sistemi, çevreciler, herkes bizi geri dönüşüm ile ilgili büyük bir propaganda altında

---

[4] "Günümüzde, teknolojik olarak gelişmiş bölgelerde insanlar, coğrafi, dini ve politik farklılıklara rağmen oldukça benzer hayatlar sürmektedirler. Chicago'daki Hristiyan bir banka memurunun günlük yaşamı, Tokyo'daki bir Budist banka memurunun ve Moskova'daki Komünist bir banka memurunun günlük yaşamı ile, bunlardan herhangi birisinin hayatının bin sene önce yaşamış bir adamın hayatına benzediğinden çok daha fazla benzeşmektedir. Bu benzerlikler ortak bir teknolojinin sonucudur... ." Camp, L. Sprague de, *The Ancient Engineers,* Ballantine Books, Random House, 1988, p. 17. Bu üç banka memurunun yaşamı *tam olarak aynı* değildir. İdeolojinin *bazı* etkileri vardır. Fakat tüm teknolojik toplumlar, hayatta kalabilmek için, *hemen hemen* aynı doğrultuda evrilmek zorundadırlar.

boğar. Daha fazla teknik personele mi ihtiyaç var? Çocuklara koro halinde bilim çalışmaları tembihlenir. Çocukları, zamanlarının büyük bir bölümünü çoğunun nefret ettiği konular üzerinde çalışmaya zorlamanın insani olup olmadığını kimse sormaz bile. Yetenekli işçiler teknolojik gelişme nedeniyle işlerini kaybettiğinde ve "eğitimden" geçmeleri gerektiğinde, kimse onların bu şekilde bir muameleye maruz kalmalarının bir aşağılama olup olmadığını sormaz bile. Herkesin teknik gerekliliklere boyun eğmesinin zorunlu olduğu baştan kabul edilir. Ve bunun iyi bir sebebi vardır: Eğer insan ihtiyaçları teknik gerekliliklerin önüne koyulursa bunun sonucu ekonomik problemler, işsizlik, kıtlıklar ya da daha kötüsüdür. Toplumumuzda "zihinsel sağlık" kavramı çoğunlukla, bireyin sistemin ihtiyaçlarına uygun bir şekilde davranıp davranmadığı ve bunu stres belirtisi göstermeden yapabilmesi ile tanımlanır.

120. Sistem içerisinde bir amaç hissi ve otonomi adına yer açma çabaları şakadan öteye gidemez. Örneğin bir şirket, her bir çalışanının bir telefon kataloğunun yalnızca bir bölümünü oluşturmaları yerine, her birinin bir telefon kataloğunun tamamını oluşturmasını istemiştir. Bunun işçilere sözde bir amaç ve başarı hissi vereceği düşünülmüştür. Bazı şirketler çalışanlarına işlerinde daha fazla otonomi vermeye çalışmışlardır, fakat pratik sebepler yüzünden bu an-

cak çok sınırlı bir oranda gerçekleştirilebilir ve her durumda, çalışanlara kendi nihai amaçlarına sahip olmak konusunda bir otonomi verilemez - işçilerin "otonom" çabalarının kişisel olarak seçtikleri amaçlara yönlendirilmeleri imkansızdır; şirketin hayatta kalması ve büyümesi gibi, işvereninin amaçları doğrultusunda yönlendirilmeleri bir zorunluluktur. Çalışanlarının farklı bir şekilde davranmasına izin veren her fabrika sonunda iflas edecektir. Benzer bir şekilde, sosyalist bir sistemdeki herhangi bir girişimde de işçiler çabalarını çalıştıkları girişimin amaçları doğrultusunda gerçekleştirmek zorundadırlar; aksi halde girişim, sistemin bir parçası olarak amacına hizmet edemez. Yine, saf teknik sebepler yüzünden, bireylerin ya da küçük grupların çoğunun endüstriyel toplum bünyesinde kayda değer bir otonomiye sahip olmaları mümkün değildir. Küçük iş yeri sahipleri dahi, genelde çok sınırlı bir otonomiye sahiptirler. Devlet düzenlemeleri ile ilgili zorunluluklardan başka, ekonomik sistemde yer edinmek ve onun gerekliliklerine uyma zorunluluğu onları sınırlar. Örneğin birisi yeni bir teknoloji geliştirdiğinde, küçük iş yeri sahibi, bunu isteyip istememesinden bağımsız olarak, rekabet gücünü korumak istiyorsa bu teknolojiyi kullanmak zorundadır.

Teknolojinin “Kötü” Yanları “İyi” Yanlarından Ayrılamaz

121. Endüstriyel toplumun özgürlük yararına reforme edilmesinin imkansızlığının bir başka sebebi, modern teknolojinin, tüm parçalarının birbirine bağlı olduğu bütünlüklü bir sistem olmasıdır. Teknolojinin “kötü” yanlarından kurtulup yalnızca “iyi” yanlarını elde tutmaya devam edemezsiniz. Örnek olarak modern tıbba bakalım. Tıp bilimindeki gelişme kimya, fizik, biyoloji, bilgisayar bilimi ve diğer alanlarındaki gelişmelere bağlıdır. Gelişmiş tıbbi tedaviler yalnızca teknolojik açıdan ilerlemiş, ekonomik olarak zengin ülkelerin imkanlarının sağlayabileceği pahalı, yüksek teknolojili ekipmanlara ihtiyaç duyar. Bütün bir teknolojik sistem ve

onunla bağlantılı şeylerin tümü olmadan, tıpta çok fazla ilerleme kaydedilemeyeceği açıktır.

122. Tıpta ilerleme teknolojik sistemin diğer parçaları olmadan sağlansa dahi, tıbbın kendisi bir takım kötülüklere sebep olacaktır. Şeker hastalığı için bir tedavinin bulunduğunu varsayalım. Bu durumda, genetik olarak şeker hastalığına eğilimi olan insanlar hayatta kalabilecek ve herkes gibi çoğalabileceklerdir. Şeker hastalığına neden olan genlere karşı doğal seçilim artık işlemez olacak ve bu tarz genler nüfusta yayılacaktır. (Bu, belirli bir düzeyde günümüzde dahi gerçekleşiyor olabilir; çünkü şeker hastalığı, tedavi edilebilir olmasa da, insülin kullanımı ile kontrol altına alınabilir.) Aynı şey, genetik olarak ortaya çıkan diğer hastalıklarda da yaşanacaktır (örneğin lösemi) ve tüm bunlar nüfusun genetik karakterinde büyük bir bozulma anlamına gelecektir.[1] Tek çözüm, bir çeşit öjenik program ya da insanların geniş bir genetik mühendislik çalışmasına tabi tutulması olacaktır. Böylece gelecekteki insan, doğanın, şansın ya da Tanrının

[1] Tıbbi ilerlemenin istenmeyen sonuçlarına dair başka bir örnek için, kansere karşı güvenilebilir bir tedavinin bulunduğunu varsayın. Kanserin tedavi edilebilir olması, bu tedavi yalnızca elitlerin ulaşabileceği kadar pahalı olsa dahi, elitlerin kanserojen maddelerin çevreye karışmasını önleme motivasyonlarını oldukça düşürecektir.

(dini ya da felsefi fikirlerinize bağlı olarak) yarattığı bir varlık değil, üretilmiş bir ürün olacaktır.

123. Eğer devletin hayatınıza *şu anda* çok fazla karıştığını düşünüyorsanız, devletin çocuklarınızın genetik kompozisyonunu düzenlemeye başlamasına kadar bekleyin. Bu tarz bir düzenleme, insanların genetik olarak tasarlanmaya başlamasını takip edecektir; çünkü kontrol edilmeyen genetik mühendisliğinin sonuçları felaket olacaktır.[2]

124. Bu tarz endişelere verilen cevap genellikle "tıbbi etikten" bahsetmektir. Fakat tıbbın ilerlemesi karşısında etik kurallar özgürlüğü koruyamayacaktır, sadece işleri daha da kötüye götürecektir. Genetik mühendislik konusunda uygulanacak etik prensipler, gerçekte insanların genetik kompozisyonun düzenlenmesinin bir aracı olacaktır. Bazı kişiler (muhtemelen çoğunlukla üst-orta sınıfa mensup kişiler) genetik mühendisliğinin belirli uygulamalarının "etik" ve bunun haricindeki uygulamalarının etik olmadığına karar vereceklerdir ve aslında böylece kendi değerlerini, nüfusun genelinin genetik kompozisyonuna empoze etmiş olacaklardır. Etik normlar tamamı ile demokratik bir şekilde belirlense dahi, çoğunluk, genetik mühendisliğinin

[2] Düşünün, sorumsuz bir genetik mühendisi çok sayıda terörist yaratabilir.

"etik" uygulamalarının ne olması gerektiği ile ilgili farklı görüşleri olan herhangi bir azınlığa kendi değerlerini dayatmış olacaktır. Özgürlüğü gerçekten koruyacak etik normlar, insanlara yönelik *her türlü* genetik mühendisliği uygulamasını yasaklayanlar olabilir ancak. Fakat böyle bir etiğin teknolojik toplumda uygulanmayacağından emin olabilirsiniz. Genetik mühendisliğini çok küçük bir role indirgeyen etik bir kod uzun süre ayakta kalamaz; çünkü biyo-teknolojinin sunduğu muazzam güç, karşı konulamaz olacaktır. Özellikle insanların çoğuna, genetik uygulamaların pek çoğunun açıkça ve tartışılmaz bir şekilde iyi olarak gözükeceği düşünüldüğünde (fiziksel ve zihinsel hastalıkların ortadan kaldırılması; insanlara, günümüz dünyasına daha iyi uyum sağlamalarını sağlayacak yeteneklerin kazandırılması). Genetik mühendisliği kaçınılmaz olarak çok geniş bir şekilde uygulanacaktır; ancak bu, yalnızca endüstriyel-teknolojik sistemin ihtiyaçları doğrultusunda olacaktır.

Teknoloji, Özgürlük İsteğinden Daha Kudretli Bir Toplumsal Güçtür

125. Teknoloji ve özgürlük arasında *kalıcı* bir uzlaşmaya varmak imkansızdır, çünkü teknoloji çok daha kudretli bir toplumsal güçtür ve özgürlüğün alanını sürekli olarak ve *tekrarlanan* uzlaşmalar ile daraltır. En başta eşit büyüklükte araziye sahip olan, fakat birisi diğerinden daha güçlü olan iki komşuyu hayal edin. Güçlü olan diğerinin arazisinden bir parçayı talep eder. Zayıf olan bunu kabul etmez. Güçlü olan, "Tamam, istediğimin yarısını ver anlaşılım" der. Zayıf olanın kabul etmekten başka fazla şansı yoktur. Bir zaman sonra güçlü olan komşu biraz daha toprak ister ve yeni bir anlaşmaya varırlar ve sonra tekrar aynı şey yaşanır. Güçlü olan komşu zayıf komşusu

üzerinde böyle seri uzlaşmalar dayatarak sonunda zayıf olanın tüm topraklarını ele geçirir. Teknoloji ile özgürlük arasındaki çatışma da aynı şekilde gerçekleşir.

126. Teknolojinin neden özgürlük isteğinden daha kudretli bir toplumsal güç olduğunu açıklayalım.

127. Özgürlüğe tehdit oluşturmuyor gibi görünen teknolojik bir gelişmenin daha sonrasında onu ciddi bir şekilde tehdit ettiği anlaşılır. Motorlu taşımacılığı düşünün örneğin. Yürüyen bir insan eskiden, istediği yere gidebiliyordu; trafik kurallarına aldırmadan kendi istediği tempoda hareket ediyordu ve teknolojik destek sistemlerinden bağımsızdı. Motorlu taşıtlar icat edildiğinde, ilk başlarda insanların özgürlüğünü artıyor gibi gözüktüler. Yürüyen insanların özgürlüğünü azaltmadılar, otomobil almak isteyemen birisinin otomobil alma zorunluluğu yoktu ve otomobil almaya karar veren herkes, yürüyen insana göre daha hızlı ve daha uzağa seyahat edebiliyordu. Fakat motorlu taşıma sonunda toplumu öylesine değiştirdi ki, insanın hareket özgürlüğü önemli ölçüde kısıtlanmaya başlandı. Otomobillerin sayısı arttığında, kullanımlarını sıkı bir şekilde düzenlemek zorunlu hale geldi. Araba sürerken, özellikle yoğun nüfusa sahip alanlarda, kişi istediği hızda bir yerden bir yere gidemez; hareketleri trafiğin akışı

ve çeşitli trafik kuralları ile yönetilir. Eli kolu çeşitli zorunluluklar ile bağlanmıştır: Ehliyet gereklilikleri, sürücü testleri, kayıt yenileme, sigorta, güvenlik için gerekli bakımlar, arabanın aylık taksitleri. Üstelik, motorlu taşıma bir seçenek olmaktan çıkmıştır. Motorlu taşımaya geçildiğinden beri şehirlerin düzenlenmesi, insanların çoğunun, çalıştıkları, alışveriş yaptıkları ya da eğlendikleri yerlere yürüyemeyecekleri kadar uzakta bir yerde yaşadıkları şekilde değişmiştir ve bu yüzden ulaşım için otomobile bağımlı olmak *zorundadırlar.* Veya toplu taşıma kullanmak zorundadırlar, ki bu durumda kendi hareketleri üzerinde, araba kullanmaktan daha az kontrole sahip olurlar. Yürüyen insanın özgürlüğü dahi büyük oranda kısıtlanmıştır. Şehir içinde sürekli olarak durup, genelde araba trafiğinin amaçları için düzenlenmiş trafik ışıklarını beklemek zorundadır. Şehir dışında ise taşıt trafiği, otoyol üzerinde yürümeyi tehlikeli ve zevksiz hale getirmektedir. (Motorlu taşıma ile somut örneğini verdiğimiz bu önemli noktaya dikkat edin: Yeni bir teknoloji, bireyin kullanıp kullanmamakta özgür olduğu bir seçenek olarak sunulduğunda, bu teknolojinin bir seçenek olarak *kalması* zorunlu değildir. Birçok durumda yeni teknoloji toplumu öylesine değiştirir ki, insanlar kendilerini bu teknolojiyi kullanmak *zorunda* bulur.)

128. Teknolojik gelişme *bir bütün olarak* özgürlük alanımızı sürekli daraltırken, her bir teknolojik gelişme *tek başına değerlendirildiğinde* arzu edilir görünür. Elektrik, su tesisatı, hızlı uzun mesafe iletişim ... bir insan bunlara ya da modern toplumu oluşturan diğer sayısız teknik gelişmeye nasıl karşı gelebilir? Örneğin telefonun kullanılmaya başlanmasına direnmek absürt bir şey olurdu. Bir çok avantaj sunuyordu ve hiçbir dezavantajı yoktu. Fakat 59 - 76. paragraflarda açıkladığımız gibi, tüm bu teknik gelişmeler bir bütün olarak, ortalama insanın kaderinin kendisinin veya komşunun veya arkadaşlarının ellerinde olmadığı, fakat birey olarak etkileme gücüne sahip olmadığı politikacıların, şirket yöneticilerinin ve uzak, bilinmeyen teknisyenlerin ve bürokratların ellerinde olduğu bir dünya yaratmıştır.[1] Aynı

[1] Pek çok insan, çok sayıda iyi şeyin toplanarak kötü bir şeye dönüşmesi fikrini mantıksız bulabileceğinden, bunu bir benzetme ile anlatıyoruz. Bay A'nın Bay B ile satranç oynadığını farz edin. Büyük bir usta olan Bay C, Bay A'nın omuzları üzerinden oyunu seyretmektedir. Tabi ki Bay A, oyunu kazanmak istemektedir; bu sebeple Bay C ona yapılabilecek iyi bir hamle gösterirse, Bay A'ya iyilik yapmış olur. Fakat şimdi Bay C'nin Bay A'ya yapacağı *tüm* hamleleri söylediğini varsayalım. Her bir özel durumda Bay A'ya hangi hamleyi yapması gerektiğini söyleyerek ona iyilik yapmaktadır; fakat yapacağı *her* hamleyi söyleyerek oyununu mahvetmektedir, çünkü her hamlesini başka birisinin ona söylemesi durumunda Bay A'nın oynadığı oyunun bir anlamı kalmamaktadır. Modern insanın durumu Bay A'ya oldukça ben-

süreç gelecekte de devam edecektir. Örnek olarak genetik mühendisliğine bakın. Kalıtımsal bir hastalığı ortadan kaldıracak genetik bir tekniğin kullanılmasına çok az insan direnecektir. Gözle görülür bir zararı yoktur ve birçok acıyı ortadan kaldırmaktadır. Fakat çok sayıda genetik iyileştirme birlikte düşünüldüğünde, insanoğlu özgür şansın (veya dini inançlarınıza bağlı olarak Tanrı'nın ya da başka bir şeyin) yarattığı bir varlık değil, tasarlanmış bir ürün haline gelecektir.

129. Teknolojinin bu kadar kudretli bir toplumsal güç olmasının diğer sebebi, verili bir toplum bağlamında, teknolojik gelişmenin sadece bir yönde ilerlemesidir; hiçbir şekilde tersine çevrilemez. Yeni bir teknik gelişme ortaya çıktığında, insanlar, bu yeni gelişme yerini daha ileri bir gelişmeye bırakana kadar, onsuz yapamayacak şekilde bu teknolojik gelişmeye bağımlı hale gelirler. İnsanlar yeni bir teknolojik alete, yalnızca tek tek bireyler olarak bağımlı hale gelmezler; sistem bir bütün olarak ona bağımlı hale gelir. (Mesela günümüzde bilgisayarların ortadan kaldırılması halinde sistemin başına gelecekleri bir hayal edin.) Bu sebeple sistem yalnızca bir yönde, daha fazla teknolojikleşme yönünde ha-

---

zemektedir. Sistem bir bireyin hayatını sayısız şekillerde kolaylaştırmaktadır, fakat böyle yaparak kendi kaderini kontrol etme imkanını onun elinden almaktadır.

reket eder. Teknoloji tekrar tekrar özgürlüğü geri adım atmaya zorlarken, kendisi asla geri adım atmaz -teknolojik sistemin bir bütün halinde ortadan kaldırılmasından başka.

130. Teknoloji çok büyük bir hızla gelişir ve özgürlüğü birçok farklı noktada aynı anda tehdit eder (kalabalık, kurallar ve düzenlemeler, bireylerin büyük organizasyonlara olan artan bağımlılığı, propaganda ve diğer psikolojik teknikler, genetik mühendisliği, özel hayatın gözetleme cihazları ve bilgisayarlar tarafından işgal edilmesi vb.). Özgürlüğe yönelik bu tehlikelerden yalnızca *birini* geriletmek dahi uzun ve zorlu bir toplumsal mücadeleyi gerektirir. Özgürlüğü korumak isteyenler yeni saldırıların muazzam sayısı ve bunların çok hızlı gerçekleşmesi karşısında boğulurlar, kayıtsız hale gelirler ve daha fazla direnemezler. Her bir tehlike ile tek tek mücadele etmek beyhudedir. Başarı yalnızca teknolojik sistem ile bir bütün olarak mücadele ederek mümkün olabilir; fakat bu devrimdir, reform değildir.

131. Teknisyenler (bu terimi eğitim gerektiren bir uzmanlık görevini gerçekleştiren herkesi tanımlayan geniş bir anlamda kullanıyoruz) kendilerini işlerine öylesine adarlar ki (meslekleri onların ikame etkinliğidir), teknik işleri ve özgürlük arasında bir ihtilaf doğduğunda, hemen hemen her zaman teknik işleri lehine karar verirler. Bu, bilim adamları örne-

ğinde açıktır; fakat aynı şey başka yerlerde de geçerlidir: Eğitimciler, yardım kuruluşları, doğa koruma organizasyonları övgüye değer hedeflerine ulaşmak için propaganda[2] ya da diğer psikolojik teknikleri kullanmaktan çekinmezler. Şirketler ve devlet kurumlan, bunu yararlı gördüklerinde, bireylerin özel hayatlarını hiçe sayarak onlar hakkında bilgi toplamaktan çekinmezler. Kanun uygulayıcı kurumlar, sürekli olarak, şüphelilerin ve çoğunlukla tamamen masum insanların anayasal hakları yüzünden rahatsız olurlar ve bu hakları kısıtlamak ya da arkalarından dolanmak için yasal olarak (hatta bazen yasa dışı olarak) yapabilecekleri her şeyi yaparlar. Bu eğitimcilerin, kamu yetkililerinin ve kanun uygulayıcıların çoğu, özgürlüğe, özel hayatın gizliliğine ve anayasal haklara inanırlar; fakat bu değerler işleri ile ihtilafa düştüğünde, genellikle işlerinin daha önemli olduğunu hissederler.

132. Bir ödül için mücadele eden insanların, genelde, bir cezayı ya da olumsuz bir sonucu önlemek için mücadele eden insanlardan daha iyi ve daha azimli çalıştıkları iyi bilinen bir gerçektir. Bilim adamları ve diğer teknisyenler, genellikle, işleri aracılığı ile kazandıkları getiriler ile motive olurlar. Ancak teknolojinin özgürlüğe yönelik

[2] 21. nota bakınız

saldırılarına karşı mücadele edenler olumsuz bir sonucu önlemeye çalışırlar. Dolayısı ile bu zor görev için düzenli ve iyi bir şekilde çalışan kişi sayısı çok azdır. Reformcular, özgürlüğün teknolojik gelişme tarafından daha fazla aşındırılmasına karşı güçlü bir engel oluşturuyor gibi gözüken gösterişli bir zafer kazanırlarsa, çoğu rahatlama eğilimine girecek ve dikkatlerini daha kolay amaçlara yönlendireceklerdir. Fakat bilim adamları laboratuvarlarında meşgul olmaya devam edeceklerdir ve teknoloji ilerlemesini sürdürdükçe, önünde hangi engel olursa olsun, bireylerin hayatları üzerinde gittikçe daha fazla kontrole sahip olmak ve onları sisteme gittikçe daha fazla bağımlı hale getirmek için yeni yollar bulacaktır.

133. Hiçbir toplumsal düzenleme - kanunlar, kurumlar, gelenekler ya da etik normlar yolu ile gerçekleştirilmiş olsun - teknolojiye karşı sürekli bir koruma sağlayamaz. Tarih tüm toplumsal düzenlemelerin geçici olduğunu göstermektedir, hepsi değişir ya da sonunda çöker. Fakat teknolojik gelişmeler verili bir medeniyet bağlamında süreklidir. Örneğin, genetik mühendisliğinin insanlar üzerinde kullanılmasını yasaklayacak veya özgürlüğü ve onuru tehdit edecek şekilde uygulanmasını engelleyecek bir toplumsal düzenlemeye varmanın mümkün olduğunu düşünelim. Fakat teknoloji varlığını koruyacak ve

bekleyecektir. Er ya da geç toplumsal düzenleme ortadan kalkacaktır. Toplumumuzdaki değişimin hızı düşünüldüğünde muhtemelen bu yakın bir zamanda olacaktır. Böylece genetik mühendisliği özgürlük alanımızı işgal etmeye başlayacaktır ve bu işgal geri döndürülemez mahiyette olacaktır (teknolojik medeniyetin kendisinin çöküşü haricinde). Toplumsal düzenlemeler yoluyla kalıcı bir başarı elde edilebileceğine dair her türlü yanılgının, günümüzde [1995 itibarı ile] çevre düzenlemelerinin başına gelenler sebebiyle ortadan kalkması gerekir. Birkaç yıl önce, çevresel bozulmaların en azından en kötü *bazılarını* önleyen güvenilir yasal engeller var gibi gözüküyordu. Politik rüzgardaki bir değişme ile bu engeller çökmeye başladı.

134. Yukarıda anlatılan tüm sebepler yüzünden teknoloji, özgürlük isteğinden daha kudretli bir toplumsal güçtür. Fakat bu ifade önemli bir şartla geçerlidir. Önümüzdeki birkaç on yılda endüstriyel-teknolojik sistem, ekonomik ve çevresel problemler ve özellikle insan davranışı ile ilgili problemler yüzünden zor zamanlardan geçecek gibi gözükmektedir (yabancılaşma, isyan, nefret, çeşitli toplumsal ve psikolojik zorluklar). Sistemin karşılaşması muhtemel bu zorlukların onu yıkmasını, ya da en azından ona karşı yapılacak bir devrimi mümkün kılacak şekilde onu zayıflatmasını umuyoruz. Eğer

böyle bir devrim gerçekleşirse ve başarılı olursa, o özel anda özgürlük isteği teknolojiden daha güçlü olacaktır.

135. 125. paragrafta, güçlü komşusu tarafından bir seri uzlaşma yapmaya zorlanarak tüm topraklarına el konulan ve mülksüz bırakılan zayıf komşu örneğini vermiştik. Fakat şimdi güçlü komşunun hasta olduğunu ve bu sebeple kendini koruyamayacak bir halde olduğunu düşünelim. Zayıf komşu güçlü komşusunu topraklarını geri vermeye zorlayabilir ya da onu öldürebilir. Eğer güçlü adamın hayatta kalmasına izin verir ve yalnızca topraklarını geri almakla yetinirse, o bir aptaldır; çünkü güçlü adam iyileştiğinde, ondan tüm toprakları geri alacaktır. Daha zayıf olan adam için tek mantıklı alternatif, hala imkanı varken güçlü adamı öldürmektir. Aynı şekilde, endüstriyel sistem hasta iken onu ortadan kaldırmamız gerekir. Eğer onunla uzlaşırsak ve iyileşmesine izin verirsek, sonunda tüm özgürlüğümüzü elimizden alacaktır.

Daha Basit Toplumsal Problemlerin Çözülemeyeceği Anlaşıldı

136. Eğer hâlâ sistemin, özgürlüğü teknolojiden koruyacak şekilde reforme edilebileceğini düşünen birisi varsa, toplumumuzun, çok daha basit ve dolambaçsız diğer toplumsal problemler ile nasıl beceriksizce ve çoğu durumda başarısız bir şekilde ilgilendiğini düşünsün. Diğer başka şeyler ile birlikte sistem, çevresel bozulmayı, politik yozlaşmayı, uyuşturucu ticaretini ya da ev içi şiddeti önleyememiştir.

137. Örneğin çevresel problemlerimizi düşünün. Burada değerler arasındaki ihtilaf açıktır: Günümüzde ekonomik çıkar elde etmek yerine doğal

kaynaklarımızın bazılarını torunlarımız için saklamak.[1] Fakat bu konuda, güce sahip olan insanlardan açık ve tutarlı bir eylem planı ile alakası olmayan birçok palavra ve muğlak ifadeler işitmeye devam ederken, torunlarımızın yaşamak zorunda kalacağı çevresel problemleri biriktirmeye devam ediyoruz. Çevre meselelerini çözme girişimleri, kimisi şu anda kimisi başka bir zamanda daha etkili olan farklı zümrelerin mücadelelerinden ve uzlaşmalarından oluşur. Mücadelenin çizgisi kamuoyunun fikirlerinin değişmesi ile değişir. Bu rasyonel bir süreç değildir ve problemin zamanında ve başarılı bir şekilde çözülmesi ile sonuçlanacak gibi de gözükmemektedir. Büyük toplumsal problemler, "çözülebilseler" dahi, rasyonel ve kapsamlı bir plan dahilinde çözülmezler ya da böyle bir çözüm çok nadir gerçekleşir. Kendi çıkarlarını[2] (genellikle kısa vadeli çıkarlar) savunan rekabet halindeki çeşitli grupların az ya da çok istikrarlı bir dengeye gelmeleri (genellikle şans eseri) ile bir sonuca bağlanırlar. Aslında 100 - 106.

[1] Burada yalnızca ana akım içerisindeki değerlerin çatışmasından bahsediyoruz. Basitlik olması açısından, vahşi doğanın insan ekonomik refahından daha önemli olduğunu savunan fikirler gibi "marjinal" değerleri resme dahil etmiyoruz.

[2] Buradaki çıkarın *maddi* çıkar olması zorunlu değildir. Örneğin, kişinin sahip olduğu ideoloji ya da dini yayması gibi psikolojik bir ihtiyacı karşılayan bir çıkar da olabilir.

paragraflarda formüle ettiğimiz prensipler, rasyonel, uzun dönemli bir planlamanın *bir şekilde* başarılı olabilme ihtimalini oldukça şüpheli göstermektedir.

138. Bu yüzden, insan ırkının görece olarak basit toplumsal problemleri çözmekte dahi en iyi ihtimalle kısıtlı bir kapasiteye sahip olduğu açıktır. Çok daha zor ve karmaşık bir problem olan özgürlüğü teknoloji ile uyumlu hale getirme problemini nasıl çözecektir? Teknoloji açık maddi avantajlar sunarken, özgürlük farklı insanlara farklı şeyler ifade eden soyut bir kavramdır ve kaybı, propaganda ve abartılı konuşmalar ile dikkatlerden kaçırılabilir.

139. Ve şu önemli farka dikkat edin: Çevresel problemlerimiz (örnek olarak) günün birinde rasyonel ve kapsamlı bir plan dahilinde çözülebilir; fakat bu gerçekleşirse bunun sebebi yalnızca, bu problemleri çözmek uzun vadede sistemin çıkarına olduğu içindir. Ancak özgürlüğü veya küçük grupların otonomisini korumak sistemin çıkarları arasında *değildir.* Tam tersine, insan davranışını olabilecek en geniş kapsamda[3] kontrol altına almak sistemin çıka-

[3] Bir ön şart: Belirli bazı alanlarda, önceden belirlenmiş seviyede özgürlüğe müsaade etmek sistemin çıkarınadır. Örneğin, ekonomik özgürlüğün (uygun sınırlamalar ve kısıtlamalar ile) ekonomik büyümeyi desteklemek bakımından faydalı olduğu anlaşılmıştır. Ancak yalnızca planlanmış, çerçevesi çizilmiş ve sınırlandırılmış özgürlük sistemin çıkarınadır. Bireyin her zaman için, bu

rınadır. Bu sebeple gelecekte, pratik bir takım endişeler sistemi çevresel problemler hakkında rasyonel, tedbirli bir şekilde davranmaya zorlayabilirse de, aynı derecede pratik endişeler sistemi insan davranışını daha yakından (tercih olarak özgürlüğe karşı hamleleri gizleyecek doğrudan olmayan yöntemler ile) kontrol altına almaya zorlayacaktır. Bu yalnızca bizim fikrimiz değildir. Seçkin toplum bilimciler (örneğin James Q. Wilson) insanları daha etkili bir şekilde "toplumsallaştırmanın" önemini vurgulamışlardır.

tasma bazen uzun olabilse de, bir tasmaya bağlı olarak tutulması gerekir. (94, 97. paragraflara bakınız.)

Devrim Reformdan Daha Kolaydır

140. Sistemin teknoloji ile özgürlüğü uyumlu hale getirecek şekilde reforme edilemeyeceğine okuyucuyu ikna ettiğimizi umuyoruz. Tek çıkış yolu endüstriyel-teknolojik sistemden bir bütün olarak kurtulmaktır. Bu devrim demektir. Bunun, silahlı bir ayaklanmayı içermesi elzem değildir; fakat toplumun doğasında radikal ve köklü bir değişim getirmesi zorunludur.

141. Devrimin reformdan çok daha büyük değişimleri içermesinden dolayı insanlar, bir devrim yapmanın reformdan çok daha zor olacağını düşünme eğilimindedirler. Gerçekte, belirli koşullar altında devrim reformdan çok daha kolaydır. Bunun sebebi devrimci bir hareketin, bir reform hareketinin yaratabileceğinden çok daha yoğun bir bağlılık yaratabilmesindedir. Bir reform hareketinin sunduğu şey, yalnızca özel bir toplumsal problemin çözülmesidir. Devrimci bir hareket, tüm problem-

lerin tek bir hamlede çözülmesini ve yepyeni bir dünya yaratılmasını önerir. Bu, insanların uğrunda çok büyük riskler alacağı ve büyük fedakarlıklarda bulunabileceği tarzda bir idealdir. Bu sebeple teknolojik sistemin tümünü ortadan kaldırmak, teknolojik gelişmenin ya da uygulamaların belirli alanları önüne (örneğin genetik mühendisliği) sürekli ve etkili engeller koymaktan çok daha kolaydır. Genetik mühendisliğine sınırlar getirmek ve bu sınırları korumak ile ilgili amaca, sadece o noktaya odaklanmış bir tutku ile kendini adayacak çok fazla insan olmayacaktır; fakat uygun koşullar altında çok sayıda insan endüstriyel-teknolojik sisteme karşı bir devrime kendini tutku ile adayabilir. 132. paragrafta belirttiğimiz gibi, teknolojinin bazı boyutlarını sınırlamaya çalışan reformcular olumsuz bir sonucu önlemeye çalışacaklardır. Fakat devrimciler güçlü bir kazanç elde etmek için uğraşacaklar - devrimci vizyonlarının gerçekleştirilmesi - ve bu sebeple, reformculara göre daha sıkı ve daha istikrarlı bir şekilde çalışacaklardır.

142. Reform, her zaman için, değişimlerin çok ileri gitmesi halinde acı verici sonuçlar doğuracağı korkusu ile sınırlanır. Fakat devrimci bir tutku toplumu bir kez ele geçirdiğinde, insanlar devrimleri için sınırsız zorluklar çekmeye hazır olacaklardır. Bu, Fransız ve Rus Devrimlerinde açık olarak ortaya çık-

mıştır. Bu durumlarda toplumun yalnızca küçük bir azınlığının devrime kendini gerçekten adadığı doğrudur; fakat bu azınlık, toplumda egemen güç haline gelecek kadar büyük ve aktiftir. 180 - 205. paragraflarda devrim hakkında daha fazla şey söyleyeceğiz.

İnsan Davranışının Kontrolü

143. Medeniyetin başlangıcından beri organize toplumlar, toplumsal organizmanın işleyebilmesi için insanlar üzerinde baskı yapmak zorunda olmuşlardır. Baskıların çeşitleri bir toplumdan diğerine büyük farklılıklar göstermiştir. Bazı baskılar fizikseldir (kötü beslenme, aşırı çalışma, çevre kirliliği), bazıları ise psikolojiktir (gürültü, kalabalık, insan davranışını toplumun ihtiyaç duyduğu kalıba sokmak). Geçmişte, insan doğası hemen hemen aynı kalmıştır ya da her halükarda belirli sınırlar içerisinde değişmiştir. Bunun sonucunda toplumlar, insanları ancak belirli sınırlara kadar zorlayabilmişlerdir. İnsanın dayanabileceği sınırlar aşıldığında işler yanlış gitmeye başlamıştır: İsyan, suç, yozlaşma, işten kaytarma, depresyon ve diğer zihinsel problemler, yükselen ölüm oranları ya da düşen doğum oranları ya da başka bir şey. Böylece ya toplum çökmüş ya da işleyişi oldukça verimsiz

bir hale gelmiş ve yerini (hızlı bir şekilde ya da tedrici bir şekilde; işgal, zamanla çöküp yıkılma veya evrim yoluyla) daha verimli bir toplumsal biçime bırakmıştır.[1]

144. Dolayısı ile insan doğası geçmişte toplumların gelişmesine belirli sınırlar çekmiştir. İnsanlar ancak belirli sınırlara kadar zorlanabilmişlerdir ve onun ötesine geçilememiştir. Fakat günümüzde bu değişiyor olabilir, çünkü modern teknoloji insanları değişikliğe uğratacak yöntemler geliştirmektedir.

145. İnsanları korkunç bir mutsuzluğa sebep olan koşullarda yaşamaya mecbur bırakan ve sonra bu mutsuzluklarından kurtulmaları için onlara ilaçlar veren bir toplum hayal edin. Bilim kurgu mu? Bu belirli bir oranda bizim toplumumuzda zaten gerçekleşmektedir. Klinik depresyon vakalarının son on yıllarda muazzam bir şekilde arttığı iyi bilinmektedir. Bunun sebebinin, 59 - 76. paragraflarda anlatıldığı şekilde, güç sürecinin bozulması olduğunu

---

[1] Bir toplumun verimliliğinin ya da onun hayatta kalma potansiyelinin, her zaman için, o toplumun insanlar üzerinde uyguladığı baskıyla veya insanlara yaşattığı rahatsızlıklarla ters orantılı olduğunu söylemiyoruz. Durum kesinlikle böyle değildir. Pek çok ilkel toplumun, insanları, Avrupa toplumlanndan daha az baskıya maruz bıraktığına inanmak için iyi sebepler bulunmaktadır; fakat Avrupa toplumlan herhangi bir ilkel toplumdan çok daha etkili olmuşlardır ve ilkel toplumlar ile girdikleri her çatışmada sahip oldukları teknolojinin avantajları sayesinde galip gelmişlerdir.

düşünüyoruz. Yanılıyor olsak dahi, depresyonun artan oranlarının günümüz toplumunda var olan *bazı* koşulların sonucu olduğu kesindir. İnsanları depresyona sokan koşulları ortadan kaldırmaktansa modern toplum onlara antidepresan ilaçlar vermektedir. Aslında antidepresanlar, bir insanını içsel durumunu, onun aksi halde kaldıramayacağı toplumsal koşullara tahammül edebilmesi için değiştirmeye yarayan araçlardır. (Evet, depresyonun bir çok durumda sadece genetik bir kaynağa sahip olduğunu biliyoruz. Burada çevresel faktörlerin baskın olduğu vakalardan bahsediyoruz.)

146. Zihni etkileyen ilaçlar, modern toplumun insan davranışını kontrol etmek için geliştirdiği yöntemlerin yalnızca bir örneğidir. Başka bazı yöntemlere de bakalım.

147. Başlangıç olarak gözetleme tekniklerinden bahsedebiliriz. Gizli kameralar günümüzde çoğu mağazada ve birçok başka yerde bulunmaktadır, bilgisayarlar bireyler hakkında devasa miktarlarda bilgileri toplamak ve değerlendirmek için kullanılmaktadır. Bu şekilde elde edilen bilgi, fiziksel zorlamanın (yani kolluk kuvvetleri)[2] etkisini büyük oranda ar-

[2] Daha etkili kolluk kuvvetlerinin, suçu bastırdığı için kesinlikle iyi bir şey olduğunu düşünüyorsanız, sistemin tanımladığı şekli ile suçun, her zaman *sizin* suç olarak anladığınız şey olmayabileceğini unutmayın. Günümüzde [1995 kastedilmektedir]

tırır. Bundan başka, kitle iletişim medyasının etkili araçlar sunduğu propaganda yöntemleri vardır. Seçimleri kazanmak, ürünleri satmak, kamu oyunu etkilemek için etkili yöntemler geliştirilmiştir. Eğlence endüstrisi, muhtemelen büyük oranlarda seks ve şiddet içerdiğinde dahi, sistemin önemli bir psikolojik aleti olarak hizmet vermektedir. Eğlence modern insana kaçış için etkili araçlar sunmaktadır. Televizyon, videolar ve benzerlerine kendini kaptıran insan stres, endişe, hayal kırıklığı ve tatminsizliğini unutabilir. Birçok ilkel insan, yapacak bir işi olmadığı zaman, hiçbir şey yapmadan saatlerce oturmaktan hiçbir rahatsızlık duymazdı; çünkü kendisi ve dünyası ile barış içerisindeydi. Fakat modern insanların

---

marihuana içmek "suçtur" ve ABD'nin bazı bölgelerinde ruhsatsız tabancaya sahip olmak da "suçtur." Gelecekte, ruhsatlı olsun olmasın, *herhangi* bir ateşli silaha sahip olmak suç haline gelebilir ve aynı şey, şaplak atmak gibi, kabul görmeyen çocuk yetiştirme tekniklerinin de başına gelebilir. Bazı ülkelerde muhalif fikirleri savunmak suçtur ve hiçbir anayasa ya da politik sistem sonsuza kadar sürmediği için, bunun Amerika'da kesinlikle gerçekleşmeyeceğinin garantisi yoktur. Eğer bir toplum büyük ve güçlü bir kolluk kuvvetine ihtiyaç duyuyorsa, bu toplumda çok büyük bir yanlış var demektir; eğer pek çok insan kurallara uymayı reddediyorsa ya da onlara yalnızca zorlandıkları için boyun eğiyorlarsa, toplum insanları ağır baskılara maruz bırakıyor demektir. Geçmişte birçok toplum gerçek bir kolluk kuvvetine sahip olmadan ya da çok küçük ölçekli bir kolluk teşkilatı ile ayakta kalabilmiştir.

çoğu sürekli olarak meşgul edilmek ya da eğlendirilmek zorundadır, yoksa "sıkılırlar"; yani yerlerinde duramazlar, rahatsız olurlar, huysuzlanırlar.[3]

148. Diğer teknikler yukarıda anlatılanlardan daha derine işler. Eğitim artık derslerini bilemediğinde çocuklara şaplak atmak ve bildiklerinde başlarını okşamaktan ibaret basit bir mesele değildir. Çocukların gelişimini kontrol eden bilimsel bir teknik haline gelmektedir. Örneğin Sylvan Öğrenme Merkezleri, çocukları çalışmaya motive etmek konusunda büyük başarı elde etmiştir ve birçok geleneksel okulda da psikolojik teknikler az ya da çok başarı ile kullanılmaktadır. Ebeveynlere

[3] (2016'da eklenmiştir.) İnsanların, zihinlerinin bir yere odaklanmayıp başıboş bir şekilde salındığında mutsuz olduklarına dair kanıtlar bulunmaktadır. Bakınız: Killingworth, Matthew A., and Daniel T Gilbert, "A Wandering Mind Is an Unhappy Mind," *Science,* Vol. 330, Nov. 12, 2010, p. 932. Durant'ın (Durant, Will, *The Story of Civilization,* Part 1, *Our Oriental Heritage,* Simon & Schuster, 1954, Chapt. II, p. 6) aktardığı Eskimo ifadelerini gerçek anlamı ile kabul edersek ve Ferris'in (Ferris, Warren Angus, *Life in the Rocky Mountains,* Old West Publishing Co., 1940, Chapt. LXI) tasvir ettiği, kulübeleri önünde oturan Kızılderili örnekleri düşünüldüğünde, bu durumda onların zihinleri başıboş salınmıyordu; yalnızca tamamı ile boştular ve bir şey düşünmüyorlardı. Benzer şekilde, Montana'da geçirdiğim en iyi zamanlarımda, zihnim birçok düşünce yığını içinde başıboş salınmıyordu; ancak boştu. Her halükarda, can sıkıntısı denen şey benim için mevcut değildi. Bakınız: Ted ile Röportaj.

öğretilen "ebeveynlik" teknikleri, çocukların sistemin temel değerlerini kabul etmeleri ve sistemin arzu edilir bulduğu şekillerde davranmalarını sağlamak için tasarlanmıştır. "Zihinsel sağlık" programları, "müdahale" teknikleri, psikoterapiler ve benzerleri güya bireylere faydalı olmak için tasarlanmıştır; ancak pratikte bireylerin sistemin ihtiyaç duyduğu şekilde düşünmeleri ve davranmalarını sağlayacak yöntemler olarak işlev görmektedirler. (Burada bir çelişki yoktur; tavırları ya da davranışları onu sistem ile çatışmaya sokan bir birey, baş edemeyeceği ya da kaçamayacağı kadar kudretli olan bir güç ile karşı karşıyadır ve bu yüzden stres, hayal kırıklığı ve yenilgi yaşar. Sistemin istediği gibi düşünür ve davranırsa gideceği yol çok daha kolay olur. Bu anlamda sistem, bireyi uyumluluğa yöneltecek şekilde onun beynini yıkarsa, onun faydasına çalışmış olur.) Çocuk istismarının en ileri ve açık biçimleri, hemen hemen tüm kültürlerde kabul edilmez. Önemsiz bir sebep yüzünden ya da bir sebep yokken bir çocuğa eziyet etmek hemen hemen herkesi sinirlendirecek bir davranıştır. Fakat birçok psikolog istismar kavramını çok daha geniş bir şekilde alır. Şaplak atmak, rasyonel ve tutarlı bir disiplin sisteminin parçası olarak kullanıldığında bir istismar mıdır? Bu sorunun cevabı, şaplağın son kertede verili bir toplumsal sistemin uyumlu bir

parçası olarak davranacak insanları yetiştirmekte başarılı olup olmadığına bağlı olacaktır. Pratikte "istismar" kelimesi, sistem için uygunsuz olan davranışların ortaya çıkmasına sebep olan her çocuk yetiştirme yöntemini kapsayacak şekilde kullanılma eğilimindedir. Bu yüzden, "çocuk istismarını" önleme programları, açık ve amaçsız acımasızlığı önlemenin ötesine gittiğinde, insan davranışlarını sistemin gereklilikleri mucibince kontrol etmeye yöneliktir.

149. Muhtemelen, insan davranışını kontrol etmek için kullanılan psikolojik tekniklerin etkililiğini artırmaya yönelik çalışmalar devam edecektir. Fakat biz, psikolojik tekniklerin tek başına, teknolojinin yaratmakta olduğu topluma insanları uydurmakta yeterli olmayacağını düşünüyoruz. Muhtemelen biyolojik yöntemler de kullanılmak zorunda olacak. Bu bağlamda ilaçların kullanılmasından bahsetmiştik. Nöroloji insan aklını değiştirmek için kullanılacak başka bir yöntem olabilir. İnsanların genetik mühendisliğine tabi tutulması "gen terapisi" biçiminde zaten uygulanmaya başlanmıştır ve bu yöntemlerin günün birinde, bedenin zihni fonksiyonları ile alakalı boyutlarını değiştirmek amacıyla kullanılmayacağını varsaymamız için hiçbir sebep yoktur.

150. 134. paragrafta söylediğimiz gibi, endüstriyel toplum, kısmen insan davranışı ile ilgili prob-

lemler yüzünden ve kısmen de ekonomik ve çevresel problemler yüzünden çok zorlu bir döneme giriyor olabilir. Ve sistemin ekonomik ve çevresel problemlerinin önemli bir bölümü insanların davranış şekillerinden kaynaklanmaktadır. Yabancılaşma, düşük öz saygı, depresyon, hınç duygusu, isyan; ders çalışmayan çocuklar, gençlik çeteleri, yasa dışı ilaç kullanımı, tecavüz, çocuk istismarı, diğer suçlar, güvenli olmayan seks, çocuk hamileliği, nüfus artışı, politik yozlaşma, ırkçılık, etnik rekabet, sert ideolojik çatışmalar (örnek: kürtaj karşıtları ya da savunucuları), politik radikalizm, terörizm, sabotaj, devlet karşıtı gruplar, nefret grupları. Bunların tümü, sistemin hayatta kalmasını tehdit etmektedir. Bu sebeple sistem, insan davranışını kontrol etmek için her türlü pratik yöntemi kullanmak *zorunda* kalacaktır.

151. Günümüzde gördüğümüz toplumsal kargaşa elbette sadece şans eseri ortaya çıkan bir sonuç değildir. Bu yalnızca sistemin insanları yaşamak zorunda bıraktığı koşulların bir sonucu olabilir. (Bu koşulların en önemlisinin güç sürecinin bozulması olduğunu söylemiştik.) Eğer sistem kendi hayatta kalmasını garanti etmek adına insan davranışları üzerinde yeterli bir kontrol sağlayabilirse, insanlık tarihinde yeni bir eşik aşılacaktır. Eskiden insanoğlunun dayanma kapasitesinin sınırları, toplumların gelişmesine belirli sınırlar çekmiştir (143, 144. paragraf-

larda açıkladığımız gibi); endüstriyel-teknolojik toplum ise, psikolojik ya da biyolojik yöntemlerle veya her ikisini birden kullanıp insanoğlunu değişikliğe uğratarak bu sınırları aşabilmiş olacaktır. Gelecekte, toplumsal sistemler insan ihtiyaçlarına uymaları için düzenlenmeyeceklerdir. Bunun yerine insanlar, sistemin ihtiyaçlarına uydurulacaklardır.[4]

152. Genel olarak konuşacak olursak, insan davranışı üzerindeki teknolojik kontrol muhtemelen totaliter bir amaç ya da hatta insan özgürlüğünü kısıtlamak amacındaki bilinçli bir arzu ile gerçekleştirilmeyecektir.[5] İnsan aklı üzerindeki kontrolün her

---

[4] Elbette geçmişteki toplumlar da insan davranışına müdahale edebilecek araçlara sahip olmuşlardır, fakat bunlar ilkel araçlardı ve günümüzde geliştirilen teknolojik araçlarla kıyaslandığında çok düşük bir etkililiğe sahiptiler.

[5] (2016'da ek yapılmıştır.) Ancak bazı psikologlar insan özgürlüğüne olan nefretlerini gösteren fikirlerini kamuoyunda ifade etmişlerdir. Örnek: "Bireyin davranışı üzerinde topyekûn bir kontrol kazanmak için, hislerden mahrum bırakmanın ilaçlar, hipnoz, ödül ve cezadan oluşan akıllı bir manipülasyon ile birleştirileceği günün geldiğine inanıyorum ... Toplumumuzu, doğumdan itibaren her birimizin, toplumun bizden istediği tarzda davranmamızı sağlayacak şekilde eğitildiği bir yer haline getirmemiz gerekiyor." James V. McConnell, "Behavior Control: Boon or Bane?," *Chicago Sun Times,* March 7, 1971. Ve matematikçi Claude Shannon, Ağustos 1987 sayılı Omni'de şunları söylemektedir: "Köpekler insanlar için ne ise, insanların da robotlar için öyle olacağı bir zamanı hayal ediyorum. Ben makinelerden yanayım."

bir yeni adımı, toplumun karşılaştığı bir probleme rasyonel bir cevap olarak ortaya çıkacaktır: Mesela alkol bağımlılığını tedavi etmek, suç oranını düşürmek ya da genç insanları bilim ve mühendislik çalışmaya yönlendirmek gibi. Birçok durumda insani bir meşrulaştırma olacaktır. Örneğin, bir psikiyatrist bir depresyon hastasına ilaç yazdığında, o bireye açık bir şekilde iyilik yapıyordur. İhtiyacı olan birinden ilacı esirgemek insani olmayacaktır. Ebeveynleri çocuklarını Sylvan Öğrenme Merkezlerine derslerini daha çok sevmeleri adına maniple edilmeleri için gönderdiklerinde, bunu çocuklarının refahını istedikleri için yapmaktadırlar. Bu ebeveynlerden bazılarının, bir insanın bir mesleğe sahip olabilmek için uzmanlaşmış bir eğitimden geçmesinin zorunlu olmasını istememesi ve çocuklarının bir bilgisayar manyağı olması için beyinlerinin yıkanmasını kişisel olarak arzu etmemesi mümkündür. Fakat ne yapabilirler? Toplumu değiştiremezler ve bazı yeteneklere sahip olmazlarsa çocukları iş bulamaz. Bu yüzden onu Sylvan'a gönderirler.

153. Dolayısı ile insan davranışı üzerindeki kontrol otoritelerin hesaplanmış kararları yolu ile olmayacaktır, toplumsal bir evrim sonucunda gerçekleşecektir (bu yine de *hızlı* bir evrim olacaktır). Bu sürece karşı koymak imkansız olacaktır; çünkü her bir ilerleme, kendi başına değerlendirildiğinde fay-

dalı görünecektir ya da en azından ilerleme gerçekleştirildiğinde sebep olacağı kötülük, gerçekleştirilmediğinde ortaya çıkacak kötülükten daha az görünecektir. (127. paragrafa bakınız.) Propaganda örneğin, çocuk istismarını ya da ırkçılığı önlemek gibi bir çok iyi amaç için kullanılmaktadır.[6] Cinsel eğitim açık bir şekilde faydalıdır, fakat cinsel eğitimin sonuçları (başarılı olduğu ölçüde) cinsel davranışların şekillendirilmesini ailelerin ellerinden almak ve devletin bir temsilcisi olarak milli eğitim sistemine bağlamak olmaktadır.

154. Bir çocuğu büyüdüğünde suçlu yapacak biyolojik bir özelliğin keşfedildiğini ve bir gen terapisinin bu özelliği ortadan kaldırabildiğini varsayalım.[7] Tabii ki, bu özelliğe sahip çocukların ebeveynlerinin

---

[6] 21. nota bakınız.

[7] Bu bilim kurgu değildir! 154. paragrafı yazdıktan sonra, *Scientific American* dergisinde, bilim adamlarının gelecekteki potansiyel suçluları belirlemek ve onları biyolojik ve psikolojik araçların bir kombinasyonu ile tedavi etmek için teknikler geliştirdiklerini okuduk. Bazı bilim adamları, gelecekte mümkün olabilecek tedavinin zorunlu olarak uygulanmasını savunmaktadırlar. Bakınız: Gibbs, W. Wayt, "Seeking the Criminal Element," *Scientific American,* March 1995. Belki de, tedavinin şiddet içeren suçlara imza atacak insanlara uygulanacağından, bunun iyi bir şey olduğunu düşünüyorsunuz. Fakat tabi ki bu iş burada bitmeyecektir. Daha sonra, sarhoşken araba sürenlere uygulanacaktır (onlar da insan hayatını tehlikeye atmaktadırlar), belki daha sonra çocuklarına şaplak atan insanlara uygulanacaktır, ondan sonra motorlu

testerelere zarar veren çevrecilere ve sonunda davranışları sisteme uymayan herkese.

(2016'da eklenmiştir.) Yukarıdakiler 1995 yılında yazılmıştır, fakat bilebildiğim kadarıyla çocukların büyüyünce suçlu olmalarını engelleyecek zorunlu tedaviler henüz uygulanmaya başlamamıştır. Bu durum 1995 yılında tam olarak anlamadığım iki noktayı göstermektedir:

İlk olarak, özgürlük ve onurumuzun ortadan kaldırılması beklemediğimiz alanlardan gelme eğilimine sahiptir. Özgürlük ve onurumuza yönelik görünürdeki muhtemel bir tehdit, genellikle hiçbir zaman gerçekleşmemektedir ya da bu tehditlerin gerçekleşmesi herkesin tahmin ettiğinden çok daha uzun zaman almaktadır. Özgürlüğümüz ve onurumuzun erozyona uğraması devam etmektedir fakat bu, hiç kimsenin tahmin etmediği şekillerde olmaktadır. Örneğin 1970 yılında, sahip olanların eline aşırı bir güç verecek olan "güçlü" (yani insan zekasına yakın) yapay zekanın 15 yıl içinde mümkün olacağı düşünülüyordu. Darrach, Brad, "Meet Shaky, the first electronic person," *Life,* Nov. 20, 1970. Fakat bu gerçekleşmemiştir. Ancak başka bir açıdan, günümüzde insanlar dijital elektronik medyaya öylesine bağımlı hale gelmişler ve kendilerini ona öylesine kaptırmışlardır ki, teknoloji endüstrisi insanlar üzerinde hiç kimsenin 1970 yılında tahmin edemeyeceği bir güç kazanmıştır.

İkinci nokta ise, insan davranışını kontrol etmek için kullanılan metotların, bireylerin akıllı bir şekilde tek tek izlenmesini ya da insanların tedaviden geçirilmesini gerektirdiği durumlarda, bunların tüm bir nüfusa etkili bir şekilde uygulanmasının aşırı derecede zor olmasıdır. Bu sebeple bizim adalet ve ceza sistemimiz, gerçek ya da potansiyel suçluları bireysel bazda maniple ederek işini görmeye çalıştığı ölçüde, bir bütün olarak nüfusun suç işleyen kısmının davranışlarını kontrol etmek için pahalı ve etkili olmayan bir araçtır. Aynı şey, öğrencileri bireysel bazda maniple etmeye çalıştığı sürece, eğitim sistemimiz için de söyle-

çoğu, çocuklarının bu terapiyi almasını sağlayacaktır. Aksini yapmak insanlık dışı olacaktır çünkü çocuk büyüyüp bir suçlu olursa muhtemelen berbat bir hayatı olacaktır. Fakat ilkel toplumların çoğu, çocuk yetiştirme ile ilgili yüksek teknolojik yöntemlere veya katı cezalandırma sistemlerine sahip olmamalarına rağmen, bizim toplumumuza kıyasla daha düşük suç oranlarına sahip olmuşlardır. Modern insanların, ilkel insanlara göre onları daha saldırgan yapan içkin eğilimlere sahip olduklarını düşünmek için bir sebep olmadığına göre, toplumumuzdaki yüksek suç oranları, çok fazla sayıda insanın uyum sağlayamadığı ve sağlayamayacağı modern koşulların insanlar üzerinde yaptığı baskılar ile alakalı olmalıdır. Bu sebeple, potansiyel suç eğilimlerini ortadan kaldırmak için tasarlanan tedaviler, en azından kısmi bir şekilde, sistemin gerekliliklerine uymaları adına insanları yeniden yapılandırmanın bir yöntemidir.

155. Toplumumuz, sistem için uygunsuz olan her düşünce ve davranış biçimini "hastalık" olarak görür ve bu makûldür; çünkü bir kişi sisteme uyum sağla-

---

nebilir. Dolayısı ile günümüz toplumu, elektronik gözetleme (here yere yayılmıştır, potansiyel suçluları korkutarak caydırır ve fiziksel baskıya yardım eder) ya da en geniş anlamı ile propaganda gibi (eğitim sistemi bunun etkili bir aracı olarak işlev görmektedir), temel olarak bireysel farklılıkları dikkate almayan ve kitle bazında uygulanabilen metotlara bel bağlamaktadır.

yamazsa bu hem kişinin kendisine hem de sisteme problemler çıkarır. Dolayısı ile bir kişinin sisteme uyum sağlaması için maniple edilmesi, bir "hastalığın" "tedavisi" olarak ve dolayısı ile iyi bir şey olarak görülür.

156. 127. paragrafta, yeni bir teknolojik aletin kullanımı *ilk başlarda* bir seçim iken, bunun seçim olarak *kalmasının* zorunlu olmadığını, çünkü yeni teknolojinin toplumda yarattığı değişimlerin, bu teknolojiyi kullanmadan yaşamayı çok zor ya da imkansız hale getirdiğini söylemiştik. Bu insan davranışı ile ilgili teknolojiler için de geçerlidir. Çocukların çoğunun onları ders çalışmak konusunda çok istekli yapacak bir programa tabi tutulduğu bir dünyada, ebeveynler çocuklarını böyle bir programa göndermek zorunda hissedeceklerdir. Çünkü bunu yapmazlarsa çocukları, diğerleri ile karşılaştırıldığında bir cahil olarak büyüyecektir ve bu sebeple iş bulamayacaktır. Ya da, istenmeyen yan etkileri olmaksızın, toplumumuzda birçok insanın mustarip olduğu psikolojik stresi büyük oranda azaltacak bir biyolojik tedavinin bulunduğunu varsayalım. Eğer çok sayıda insan bu tedaviyi olmayı seçerse, toplumdaki genel stres düzeyi düşecektir ve sistem için, stres yaratan baskıları daha fazla artırmak mümkün hale gelecektir. Bu, daha fazla insanın tedaviye başvurmasına sebep olacaktır. Bu böyle devam edecektir ve sonunda

baskılar o kadar ağır hale gelecektir ki, çok az sayıda insan stres düşürücü tedaviyi olmadan hayatta kalabilecektir. Aslında buna benzer bir şey, insanların stres seviyelerini düşürmeleri (ya da en azından geçici olarak ondan kaçmaları) adına toplumumuzda var olan en önemli psikolojik araçlardan olan kitle eğlencesi bağlamında zaten yaşanmıştır. (147. paragrafa bakınız). Kitle eğlencesini kullanmak bir "seçimdir": Hiçbir yasa bizi televizyon izlemeye, radyo dinlemeye, dergi okumaya zorlamaz. Fakat kitle eğlencesi çoğumuzun bağımlı hale geldiği bir kaçış ve stres düşürme yöntemidir. Herkes televizyonun bir çöplük olmasından şikayet eder, fakat neredeyse herkes televizyon izler. Çok az sayıda insan televizyon alışkanlığından vazgeçmiştir, ancak günümüzde *hiçbir* kitle eğlencesi ürününü kullanmadan yaşayabilecek bir insan çok nadir bir kişi olacaktır. (Fakat insanlık tarihindeki çok yakın bir zamana kadar insanların çoğu, her bir yerel topluluğun kendi ürettiği eğlence haricinde başka bir eğlence olmadan gayet güzel yaşamıştır.) Eğer eğlence endüstrisi olmasaydı, sistem muhtemelen, günümüzde uyguladığı miktarda bir stres üreten baskıyı üzerimizde uygulayamazdı.

157. Endüstriyel toplumun hayatta kaldığı varsayılırsa sonunda teknolojinin insan davranışı üzerinde tamama yakın bir kontrol elde etmesi mümkündür. İnsan düşünce ve davranışının büyük ölçüde

biyolojik bir temeli olduğu hiçbir rasyonel şüpheye yer bırakmayacak şekilde gösterilmiştir. Deneycilerin gösterdiği gibi açlık, zevk, kızgınlık ve korku gibi hisler beynin uygun bölgelerine gönderilen elektrik uyaranları ile açılıp kapatılabilirler. Anılar beynin bazı bölümlerine zarar verilmesi ile yok edilebilir ya da elektrik uyaranlar ile yüzeye çıkarılabilir. İlaçlar yardımı ile halüsinasyonlar ya da duygu durumu değişiklikleri oluşturulabilir. Maddeden bağımsız bir insan ruhu olabilir ya da olmayabilir; fakat olsa bile, insan davranışının biyolojik mekanizmalarından daha az kudretli olduğu açıktır. Böyle olmasaydı, araştırmacıların insan duygularını ve davranışlarını ilaçlar ve elektrik akımları ile maniple etmeleri bu kadar kolay olmazdı.

158. Otoriteler tarafından kontrol edilmeleri adına insanların tümünün kafalarının içine elektrotlar yerleştirmek muhtemelen pratik olmayacaktır. Fakat insan davranış ve düşüncelerinin biyolojik müdahaleye bu kadar açık olması, insan davranışının kontrolünün temelde teknik bir problem olduğunu bize göstermektedir. Nöronlar, hormonlar ve kompleks moleküller ile alakalı bir problem. Bilimsel taarruza açık bir problem. Toplumumuzun teknik problemleri çözmekteki olağanüstü geçmişine bakıldığında, insan davranışının kontrolü alanında büyük ilerlemeler kaydedilmesi oldukça olasıdır.

159. Kamuoyunun direnişi insan davranışının teknolojik kontrolünü engelleyebilecek midir? Böyle bir kontrol bir hamlede gerçekleştirilmeye çalışılırsa kesinlikle engelleyebilir. Fakat teknolojik kontrol, küçük ilerlemelerden oluşan uzun bir dizi olarak gerçekleşeceği için, rasyonel ve etkili bir kamuoyu baskısı olmayacaktır. (127, 132, 153. paragraflara bakınız.)

160. Tüm bunların bir bilim kurgu olduğunu düşünenler için dünün bilim kurgusunun bugünün gerçeği olduğunu hatırlatmak isteriz. Sanayi Devrimi insanın çevresini ve yaşam tarzını radikal bir şekilde değiştirmiştir ve teknolojinin insan bedeni ve aklı üzerinde artan bir şekilde uygulanması ölçüsünde, insanın kendisinin de, çevresinin ve yaşam tarzının değiştiği radikallikte bir değişime tabi tutulması beklenebilir.

İnsan Irkı Yol Ayrımında

161. Fakat hikayemizde çok ileriye gittik. İnsan davranışını maniple etmek için laboratuvarda bir dizi psikolojik ya da biyolojik teknikler geliştirmek başkadır, bu teknikleri işleyen bir toplumsal sisteme entegre etmek başkadır. İkincisini gerçekleştirmek daha zordur. Örneğin eğitim psikolojisi teknikleri, bunların geliştirildiği "deneme okullarında" çok iyi çalışmasına rağmen, bunların eğitim sisteminin tümünde uygulanmasının da aynı sonuçları vereceği kesin değildir. Okullarımızın birçoğunun hangi durumda olduğunu biliyoruz. Öğretmenler, öğrencileri bilgisayar manyakları haline getirmek üzere en yeni tekniklere maruz bırakmaktan çok, ellerinden bıçak ve silahları toplamak ile meşguller [1995 itibarı ile]. Bu sebeple, insan davranışı ile ilgili tüm teknik gelişmelere rağmen sistem, günümüze kadar insan davranışını kontrol altına almakta çok yüksek bir başa-

rıya sahip olamamıştır. Sistemin davranışlarını en iyi kontrol edebildiği insanlar "burjuva" olarak adlandırılabilecek tipteki insanlardır. Fakat sisteme o ya da bu şekilde isyan eden insanların sayısı artmaktadır: Refah devleti uygulamalarını sömürenler, gençlik çeteleri, kültlere tapanlar, satanistler, Naziler, radikal çevreciler, milisler vb.

162. Sistem günümüzde varlığını tehdit eden bazı problemler ile amansız bir mücadele içerisindedir. Bunlar arasında insan davranışı ile ilgili problemler en önemlisidir. Eğer sistem insan davranışı üzerinde yeterli bir kontrolü çabuk bir şekilde sağlayabilirse, muhtemelen hayatta kalmaya devam edecektir; aksi halde çökecektir. Bu meselenin büyük bir olasılıkla önümüzdeki birkaç on yılda, 40 ilâ 100 sene içerisinde çözüleceğini düşünüyoruz.

163. Sistemin önümüzdeki birkaç on yılda gerçekleşecek krizi atlattığını düşünelim. O zamana kadar, yüzleştiği temel problemleri çözmüş ya da en azından kontrol altına almış olması gerekir. Bunların en önemlilerinden biri insanların "toplumsallaştırılmasıdır." Yani insanların, davranışları artık sistem için tehlike arz etmeyecek tarzda uysallaştırılmaları. Bu başarıldıktan sonra, teknolojinin gelişmesinin karşısında herhangi bir engel kalmayacak gibidir ve muhtemelen mantıksal sonuçlarına, yani insanlar ve diğer önemli organizmalar da dahil olmak

üzere Dünya üzerindeki her şeyin topyekûn bir kontrolüne doğru ilerleyecektir. Sistem birleşik ve tek bir organizma haline gelebilir ya da tıpkı günümüzde devlet, şirket ve diğer büyük organizasyonların hem dayanışma hem de birbirleri ile rekabet içerisinde olmaları gibi, dayanışma ve rekabet içerisinde bulunan birden fazla organizasyonunun bulunduğu, az ya da çok parçalı bir halde olabilir. İnsan özgürlüğü büyük oranda ortadan kalkacaktır; çünkü bireyler ve küçük gruplar, süperteknoloji ve insanları maniple etmek için geliştirilmiş ileri psikolojik ve biyolojik araçlarla birlikte gözetleme ve fiziksel zorlama imkanlarına da sahip büyük organizasyonlar karşısında çaresiz olacaklardır. Yalnızca az sayıda insan gerçek güce sahip olacaktır ve bu insanlar dahi yalnızca sınırlı bir özgürlüğe sahip olacaklardır, çünkü onların davranışları da regüle edilecektir. Tıpkı günümüzde politikacıların ve şirket yöneticilerinin, güçlerini devşirdikleri makamları, davranışlarını belirli dar sınırlar içinde tuttukları müddetçe koruyabildikleri gibi.

164. Sistemin önümüzdeki on yıllarda yaşanacak krizi aştıktan sonra ve insanlar ve doğa üzerindeki kontrolü artırmanın artık sistemin hayatta kalması için bir zorunluluk olmaktan çıkmasından sonra kontrolü artırmak adına yeni teknikler geliştirmeye bir son vereceğini düşünmeyin. Aksine, zor zamanlar bittikten sonra sistem, insanlar ve doğa

üzerindeki kontrolünü daha hızlı bir şekilde artıracaktır; çünkü günümüzde onu engelleyen zorluklar ortadan kalkmış olacaktır. Hayatta kalmak kontrolü artırmak için en önemli neden değildir. 87 - 90. paragraflarda açıkladığımız gibi, teknisyenler ve bilim adamları işlerini genelde bir ikame etkinlik olarak yürütürler; yani güce yönelik ihtiyaçlarını teknik problemleri çözerek tatmin ederler. Bunu yapmaya hiç bitmeyen bir hevesle devam edeceklerdir ve onlar için en ilginç ve zor problemlerden biri insan bedenini ve aklını anlamak ve bunların gelişimine müdahale etmek olacaktır. Tabii ki "insanlığın iyiliği" için.

165. Fakat diğer bir açıdan, sistemin gelecek on yıllardaki problemleri aşamadığını düşünün. Eğer sistem çökerse bir kaos dönemi, tarihin geçmişteki değişik dönemlerde kaydettiği gibi bir "karışıklıklar zamanı" yaşanabilir. Böyle bir kaos döneminin nelere sebep olacağını tahmin etmek imkansızdır, fakat her halükarda insan ırkı yeni bir şansa sahip olacaktır. En büyük tehlike, endüstriyel toplumun çöküşten birkaç yıl sonra kendini yeniden inşa etmeye başlaması olacaktır. Fabrikaları yeniden çalıştırmak için yanıp tutuşan (özellikle güce aç tipler olmak üzere) birçok insan olacaktır.

166. Bu sebeple, endüstriyel sistemin insanlığı düşürdüğü kölelikten nefret edenlerin önünde iki gö-

rev bulunmaktadır. İlki, sistem içerisindeki toplumsal gerilimleri artırarak sistemin çöküş ihtimalini artırmamız ya da bu gerilimler ile sistemin yeteri kadar zayıflamasına sebep olarak ona karşı bir devrimin mümkün hale gelmesini sağlamamız gerekmektedir. İkincisi, teknoloji ve endüstriyel sisteme karşı gelen bir ideolojinin geliştirilmesi ve yayılması gerekmektedir. Böyle bir ideoloji, sistem yeteri kadar zayıflarsa ve bu gerçekleştiğinde, endüstriyel topluma karşı gerçekleşecek bir devrimin temelini oluşturabilir. Ve böyle bir ideoloji, endüstriyel toplumun çökmesi halinde ve bu çöküş gerçekleştiğinde, kalıntılarının tamir edilemeyecek kadar zarar görmesine ve böylece sistemin yeniden canlandırılmasının imkansız kılınmasına yardımcı olabilir. Fabrikalar yıkılmalı, teknik kitaplar yakılmalıdır vb.

İnsan Istırabı

167. Endüstriyel sistem yalnızca devrimci eylemin bir sonucu olarak yıkılmayacaktır. Kendi gelişmesinin içsel problemleri onu ciddi zorluklar ile karşı karşıya getirmezse devrimci saldırı ona karşı etkili olamayacaktır. Dolayısı ile sistem çökerse bu ya kendiliğinden olmuş olacak, ya da bir bölümü ile devrimcilerin yardım ettiği yarı kendiliğinden bir süreç sonucunda olacaktır. Eğer çöküş ani olursa, çok sayıda insan ölecektir; çünkü dünyanın nüfusu o kadar artmıştır ki, gelişmiş teknoloji olmadan bu kadar insanı beslemek imkansızdır. Çöküş tedrici bir şekilde gerçekleşirse ve böylece nüfus, ölüm oranlarının artması ile değil doğum oranlarının düşmesi ile azalırsa,[1] sanayi sizleşme süreci muhtemelen yine çok kaotik olacaktır ve büyük ıstıraplar içerecektir. Teknolojinin düzenli ve kontrollü bir şekilde devre-

[1] (2016'da eklenmiştir.) Şu anda tedrici bir çöküşün o kadar olasılık dışı olduğunu düşünüyorum ki, bu ihtimali değerlendirmek artık gereksizdir. Bakınız: Kaczynski, Anti-Teknolojik Devrim, Bölüm İki.

den çıkarılacağını düşünmek, özellikle teknoperverlerin her adımda inatçı bir şekilde mücadele edecekleri düşünüldüğünde, saflık olacaktır. Bütün bunlar ışığında sistemin çöküşü için çalışmak acımasızlık mıdır? Belki, belki de değil. İlk olarak, devrimciler, sistem zaten kendi kendisine yıkılacak kadar büyük bir sorun yaşamadan onu ortadan kaldıramayacaklardır ve sistem büyüdükçe çöküşünün sonuçları daha büyük felaket olacaktır. Dolayısı ile devrimciler, sistemin çöküşünü hızlandırarak felaketin boyutunu düşürüyor olabilirler.

168. İkinci olarak, kişi, terazinin bir kefesine mücadele ve ölümü diğer kefesine özgürlük ve onuru koymak zorundadır. Birçoğumuz için özgürlük ve onur, uzun bir yaşamdan ve acıdan kaçınmaktan daha önemlidir. Üstelik, zamanı geldiğinde hepimiz öleceğiz ve hayatta kalmak için savaşarak ya da bir dava için mücadele ederek ölmek, uzun, fakat boş ve amaçsız bir hayat yaşamaktan daha iyi olabilir.

169. Üçüncü olarak, sistemin hayatta kalmasının, çökmesinden daha az acıya sebep olacağı kesin değildir. Sistem, tüm dünyada çok büyük acılara sebep olmuştur ve halihazırda olmaya devam etmektedir. Yüzlerce hatta binlerce yıldır, insanlara birbirleri ve çevreleri ile tatmin edici bir ilişki sunmuş eski kültürler, endüstriyel toplum ile temas etmeleri sonucunda dağılmışlardır ve

sonuç, ekonomik, çevresel, sosyal ve psikolojik problemlerden oluşan büyük bir yığındır. Endüstriyel toplumun müdahalesinin sonuçlarından bir tanesi, dünyanın büyük bir kısmında nüfus üzerindeki geleneksel kontrolün ortadan kalkması olmuştur. Bu sebeple tüm sonuçları ile beraber nüfus patlaması yaşanmıştır. Bunun yanında, Batının sözde şanslı ülkelerinin tümünde oldukça yaygın bir şekilde görülen psikolojik acılar bulunmaktadır. (44, 45. paragraflara bakınız.) Hiç kimse ozon tabakasının delinmesinin, sera gazı etkisinin ve şu anda tahmin edilemeyen ve gelecekte karşılaşacağımız diğer çevresel problemlerin sonuçlarının neler olacağını bilmemektedir [1995 itibarıyla]. Ve nükleer teknolojinin yayılmasının gösterdiği gibi, yeni teknolojilerin diktatörlerin ve sorumsuz Üçüncü Dünya ülkelerinin ellerine geçmesi engellenemez. Irak ya da Kuzey Kore'nin genetik mühendisliği ile neler yapabileceğini tartışmak ister misiniz?

170. "Ama" diyecek teknoperverler, "Bilim bunların hepsini çözecek! Kıtlığı yeneceğiz, psikolojik acıları ortadan kaldıracağız, herkesi mutlu ve sağlıklı yapacağız!" Evet, tabi. 200 yıl önce de bunları söylüyorlardı. Sanayi Devrimi fakirliği ortadan kaldıracaktı, herkesi mutlu yapacaktı vb. Gerçek sonuçlar oldukça farklı oldu. Teknoperverler, toplumsal problemleri anlamak konusunda umutsuz derecede saftır-

lar (ya da kendilerini kandırmaktadırlar). Toplumda büyük değişimler yapıldığında (hatta bunlar görünürde faydalı dahi olsa) bu değişimlerin, çoğu tahmin edilmesi imkansız (paragraf 103) uzun bir dizi başka değişimlere yol açtığı gerçeğinin farkında değillerdir (ya da bu gerçeği bilerek görmezden gelmektedirler). Sonuç toplumun dengesinin bozulmasıdır. Bu yüzden teknoperverlerin, fakirliği ve hastalığı ortadan kaldırmak, mutlu, uysal kişilikler yaratmak ve benzeri girişimlerinin şimdikinden bile daha kötü, korkunç derecede sorunlu toplumsal sistemler yaratması oldukça yüksek bir olasılıktır. Örneğin bilim adamları, genetik mühendisliği yöntemleri ile tasarlanmış yeni bitkiler yaratarak kıtlığı ortadan kaldıracakları ile övünmektedirler. Fakat bu, insan nüfusunun sonsuz bir şekilde artmasına imkan tanıyacaktır ve kalabalığın stresi ve agresifliği artırdığı iyi bilinmektedir. Bu, ortaya çıkması *tahmin edilebilir* olan problemlerden yalnızca bir tanesidir. Geçmiş tecrübelerin gösterdiği gibi, teknik ilerlemenin daha önceden *tahmin edilemeyecek* başka yeni problemlere sebep olacağını söylüyoruz (paragraf 103). Aslında Sanayi Devrimi'nden beri teknoloji, eski problemleri çözdüğünden çok daha hızlı bir şekilde toplum için yeni problemler yaratmaktadır. Dolayısı ile teknoperverlerin Cesur Yeni Dünyalarındaki arızaları çözmeleri uzun ve zor bir deneme yanılma sürecini ge-

rektirecektir (tabi bunu başarabilirlerse). Bu arada büyük acılar yaşanacaktır. Bu sebeple, endüstriyel toplumun devam etmesinin, bu toplumun çökmesinden daha az acıya sebep olacağı kesin değildir. Teknoloji insan ırkını, kurtulmanın kolay olmadığı bir belanın içine sokmuştur.

Gelecek[1]

171. Fakat şimdi, endüstriyel toplumun önümüzdeki birkaç on yılda hayatta kaldığını ve sistemin arızalarının sonunda çözüldüğünü ve sistemin pürüzsüz bir şekilde işlediğini varsayalım. Bu nasıl bir sistem olacaktır? Bazı olasılıkların üzerinde duracağız.

172. İlk olarak, bilgisayar bilimcilerin her şeyi insanlardan daha iyi yapabilen akıllı makineler geliştirmekte başarılı olduklarını varsayılım. Bu durumda muhtemelen tüm işler, devasa, yüksek derecede organize olmuş makine sistemleri tarafından yapılacaktır ve insan emeğine hiçbir ihtiyaç kalmayacaktır. İki durumdan birisi gerçekleşebilir. Makinelerin insanların kontrolü olmadan her kararı kendi başlarına almalarına izin verilebilir ya da makineler üzerindeki insan kontrolü korunabilir.

[1] (2016'da eklenmiştir.) Şu anda, burada bahsedilen spekülasyonların daha ötesinde bir noktada bulunuyorum. Gelecek ile ilgili daha muhtemel bir vizyon için: Anti-Teknolojik Devrim: Neden ve Nasıl.

173. Eğer makinelerin her kararı kendi başlarına almalarına izin verilirse bunun sonuçlarının neler olacağını tahmin edemeyiz çünkü bu tarz makinelerin nasıl davranacağını tahmin etmek imkansızdır. Bu durumda yalnızca, insan ırkının kaderinin makinelerin elinde olacağını söyleyebiliriz. İnsanların tüm gücü makinelere verecek kadar aptal olmayacakları söylenebilir. Fakat ne insan ırkının gönüllü bir şekilde gücü makinelere devredeceklerini ne de makinelerin bilinçli bir şekilde gücü ele geçireceklerini söylüyoruz. Söylediğimiz şey, insan ırkının makinelere bağımlı hale geleceği bir pozisyona doğru süreklenmesi ve böylece makinelerin aldıkları kararları kabul etmekten başka pratik bir seçeneklerinin kalmadığı bir duruma düşmeleridir. Toplum ve onun karşılaştığı problemler daha fazla karmaşık hale geldikçe ve makineler gittikçe daha akıllı hale geldikçe, insanlar, makinelerin gittikçe daha fazla oranda kendileri yerine karar almalarına izin verecektir. Çünkü makinelerin aldıkları kararlar, insanların aldıkları kararlara nazaran çok daha iyi sonuçlar verecektir. Sonunda, sistemi ayakta tutmak adına alınması gereken kararların, insanların bu kararları akıllı bir şekilde alamayacakları kadar karmaşık hale geldiği bir evreye gelinebilir. Bu evrede makineler gerçek kontrole sahip olacaklardır. İnsanlar basit

bir şekilde makineleri kapatamayacaklardır; çünkü makinelere o kadar bağımlı hale geleceklerdir ki, onları kapatmak intihar anlamına gelecektir.

174. Diğer yandan, makinelerin üzerindeki insan kontrolünün devam etmesi mümkündür. Bu durumda ortalama bir insan, arabası ya da bilgisayarı gibi, kendi sahip olduğu özel makineler üzerinde kontrol sahibi olabilir; fakat büyük makine sistemleri üzerindeki kontrol küçük bir elitin ellerinde olacaktır - tıpkı bugün olduğu gibi, fakat iki farkla. Gelişmiş teknikler sayesinde elitlerin kitleler üzerindeki kontrolü daha fazla olacaktır ve insan emeği artık gerekli olmayacağı için kitleler sistem için gereksiz, işe yaramaz yükler olacaklardır. Eğer seçkin azınlık acımasız kişilerden oluşuyorsa, basitçe insanlığın büyük çoğunluğunu ortadan kaldırmaya karar verebilirler. Eğer insancılsalar, propaganda ya da psikolojik veya biyolojik teknikleri kullanarak insanlığın çoğunun soyu tükenene kadar doğum oranlarını düşürebilir ve dünyayı elitlere bırakmalarını sağlayabilirler. Ya da elitler, yumuşak kalpli liberallerden oluşuyorlarsa insan ırkının geri kalanına karşı iyi çoban rolünü oynayabilirler. Herkesin fiziksel ihtiyaçlarının karşılanmasını, tüm çocukların psikolojik açıdan hijyenik ortamlarda büyümesini, herkesin onu meşgul tutacak bütünlüklü bir hobiye sahip olmasını ve tüm bunlardan

tatmin olmayan herkesin “probleminin” çözülmesi için “tedaviden” geçmesini sağlayabilirler. Tabi ki hayat o kadar amaçsız hale gelecektir ki, insanların, ya güç sürecine yönelik isteklerinin ortadan kaldırılması ya da güce yönelik isteklerinin zararsız bir hobiye dönüştürülerek “yüceltilmesi” için, biyolojik ya da psikolojik olarak yeniden tasarlanmaları gerekecektir. Bu yeniden tasarlanmış insanlar böyle bir toplumda mutlu olabilirler, fakat özgür olmayacakları kesindir. Evcil hayvan statüsüne indirgenmiş olacaklardır.

175. Fakat şimdi de, bilgisayar bilimcilerinin yapay zekayı geliştirmekte başarılı olamadıklarını ve insan emeğinin gerekli kalmaya devam ettiğini varsayalım. Yine de makineler daha basit işleri gittikçe artan bir oranda üzerilerine almaya devam edecek ve alt düzey yeteneklerde gittikçe daha fazla bir işçi fazlalığı oluşacaktır. (Bunun günümüzde dahi gerçekleştiğini görüyoruz. İş bulmakta çok zorlanan ya da bulamayan birçok insan bulunmaktadır. Çünkü, entelektüel ve psikolojik sebepler yüzünden, mevcut sistemde kendilerini faydalı kılacak eğitim düzeyini edinememektedirler.) Bir işe sahip olanlardan ise gittikçe daha fazla şey talep edilecektir: Gittikçe daha fazla eğitime ihtiyaç duyacaklar, daha fazla yeteneğe sahip olmaları gerekecek ve daha güvenilir, uyumlu ve uysal olmak zorunda kalacaklar; çünkü gittikçe

artan bir şekilde devasa bir organizmanın hücreleri haline gelecekler. Yaptıkları görevler daha fazla uzmanlaşmaya devam edecek ve böylece yaptıkları işler, gerçekliğin yalnızca çok küçük bir parçasına indirgendiği için, bir anlamda gerçeklikten kopmuş olacak. Sistem, insanları daha uysal yapmak, onlara sistemin ihtiyaç duyduğu yetenekleri kazandırmak ve güç arzusunu uzmanlaşmış bir göreve "yüceltmek" için psikolojik ya da biyolojik her türlü yönteme başvurmak zorunda kalacaktır. Fakat, böyle bir toplumun insanlarının uysal olmak zorunda olduklarını söyleyen ifadenin bir istisnası bulunmaktadır. Sistem rekabetçiliği, rekabet sisteme faydalı olacak kanallara yönlendirilebilirse, faydalı görebilir. Prestij ve güç içeren pozisyonlar için sonsuz bir rekabetin olduğu bir gelecek toplumu hayal edebiliriz. Fakat yalnızca çok az sayıda insan, gerçek gücün bulunduğu zirveye çıkabilecektir (163. paragrafa bakınız). Bir insanın güç ihtiyacını, yalnızca çok sayıda insanı bir kenara iterek ve *onların* güç sürecinden geçme imkanlarını ellerinden alarak tatmin edebildiği bir toplum, oldukça mide bulandırıcıdır.

176. Biraz önce tartıştığımız olasılıkların çeşitli boyutlarını içeren senaryolardan bahsedilebilir. Örneğin makineler, gerçek, pratik öneme sahip işlerin çoğunluğunu üzerilerine alabilirler; fakat insanlara görece daha önemsiz işler verilerek oyalanmaları

sağlanabilir. Mesela hizmet sektöründeki aşırı bir büyümenin insanlara istihdam sağlayabileceği iddia edilmektedir. Yani insanlar zamanlarını, birbirlerinin ayakkabılarını boyayarak, birbirlerini taksilerde gezdirerek, birbirleri için el işi ürünler yaparak, birbirlerine garsonluk yaparak ve benzeri şekillerde harcayacaklardır. İnsan ırkının böyle bir sona ulaşması bizce tam anlamıyla bir rezilliktir ve çok sayıda insanın bu tarz anlamsız angarya işlerle tatmin olacağından şüpheliyiz. Bu tarz bir yaşama uyumlu hale gelmeleri adına biyolojik ve psikolojik olarak yeniden tasarlanmazlarsa farklı, tehlikeli uğraşlarda (uyuşturucular, suç, "kültler," nefret grupları) tatmini arayacaklardır.

177. Söylemeye gerek yok ki, yukarıda bahsedilen senaryolar tüm olasılıkları içermemektedir. Yalnızca bize en olası gelen sonuçları göstermektedir. Fakat biraz önce tartıştıklarımızdan farklı, daha hoş senaryolar bize pek mümkün görünmüyor. Tekno-endüstriyel sistemin önümüzdeki 40 ilâ 100 yılda varlığını sürdürmesi halinde, o zamana kadar bazı genel karakteristik özellikler geliştirmesi çok yüksek bir olasılıktır: Bireyler (en azından "burjuva" tipte olanlar, sisteme entegre olmuş ve onu çalıştıran, dolayısı ile tüm güce sahip olanlar) büyük organizasyonlara her zamankinden daha fazla bağımlı olacaklardır; her zamankinden daha fazla "toplumsallaş-

mış" olacaklar ve fiziksel ve zihinsel özellikleri şansın bir sonucu (ya da Tanrının ya da başka bir şeyin) olmaktan ziyade, önemli ölçüde (büyük bir olasılıkla hemen hemen tamamen) tasarlanmış özellikler olacaktır ve vahşi doğa olarak ortada bir şey kaldı ise bunlar, bilimsel çalışma için korunmuş ve bilim adamlarının yönetiminde ve kontrolünde tutulan yerler haline gelecektir (yani artık gerçek anlamda vahşi olmayacaklardır). Uzun vadede (diyelim ki günümüzden birkaç yüzyıl sonra) ne insan ırkı ne diğer önemli organizmalar günümüzde bulundukları halde var olacaklardır; çünkü bir kez organizmaları genetik mühendisliği yolu ile değiştirmeye başladığınızda, belirli bir noktada durmak için bir neden yoktur ve bu sebeple modifikasyon insan ve diğer organizmalar tamamı ile değiştirilene kadar devam edecektir.

178. Hangi durumda olursa olsun, teknolojinin insanları, doğal seçilimin onları fiziksel ve psikolojik olarak adapte ettiği çevresel şartlardan radikal olarak farklı yeni fiziksel ve toplumsal şartlarda yaşamak zorunda bıraktığı kesindir. Eğer insan bu yeni çevreye, yapay olarak yeniden tasarlanarak uyumlu hale getirilmezse uzun ve acılı bir doğal seçilim sürecinden geçirilerek uydurulacaktır. İlki, ikincisinden çok daha olasıdır.

179. Bu kokuşmuş sistemin tümünden kurtulmak ve sonuçlarına katlanmak daha iyidir.

Strateji

180. Teknoperverler bizi bilinmeyene doğru amansız bir yolculuğa sürüklemektedirler. Birçok insan teknolojik ilerlemenin yaptıklarının bazı unsurlarını anlamaktadır, fakat bunun kaçınılmaz olduğunu düşündükleri için ona karşı pasif bir tavır almaktadırlar. Fakat biz bunun kaçınılmaz olduğunu düşünmüyoruz. Bunun durdurulabileceğini düşünüyoruz ve burada, bunun için yapılması gerekenlerin bazı ipuçlarını vereceğiz.

181. 166. paragrafta söylediğimiz gibi, günümüzde gerçekleştirilmesi gereken iki temel görev bulunmaktadır: Endüstriyel toplumdaki toplumsal gerilimi ve istikrarsızlığı artırmak, teknoloji ve endüstriyel topluma karşı çıkan bir ideoloji geliştirmek ve bunu yaymak. Sistem yeteri kadar baskı altında olduğunda ve istikrarsız hale geldiğinde, teknolojiye karşı bir devrim mümkün hale gelebilir. Bu devrimin şekli Fransız ve Rus Devrimlerine benzer olacaktır. Fransız ve Rus toplumu, oralarda gerçekleşen devrimlerden birkaç on yıl öncesinde, ar-

tan oranda gerilim ve zayıflık emareleri göstermeye başlamıştır. Bu arada, eskisinden oldukça farklı bir dünya görüşü öneren ideolojiler geliştirilmiştir. Rus örneğinde devrimciler eski düzeni yıkmak için aktif bir şekilde çalışıyorlardı. Böylece eski sistem yeterli miktarda ek baskı altında kaldığında (Fransa'da finansal kriz sebebiyle, Rusya'da ise askeri yenilgi sebebiyle) devrim tarafından yok edilmiştir. Önerdiğimiz şey, benzer çizgilerde bir şeydir.

182. Fransız ve Rus Devrimlerinin başarısız oldukları itirazı getirilebilir. Fakat çoğu devrimin iki hedefi vardır. Biri eski toplum biçimini yok etmek ve diğeri ise devrimciler tarafından tasarlanmış yeni bir toplumsal düzeni inşa etmektir. Fransız ve Rus devrimcileri hayal ettikleri yeni toplumsal düzeni kurmakta başarısız olmuşlardır. (Çok şükür!) Fakat eski toplumu yıkmakta epey başarılı olmuşlardır. Yeni, ideal bir toplumsal sistem yaratmak gibi bir yanılgıya sahip değiliz. Hedefimiz yalnızca mevcut toplumsal sistemi yıkmaktır.

183. Ancak, bir ideoloji coşkulu bir destek kazanmak için olumsuz bir ideal ile birlikte olumlu bir ideale de sahip olmalıdır; bir şeye *karşı* olduğu gibi, bir şeyin *yanında* olmalıdır. Bizim önerdiğimiz olumlu ideal Doğadır. Yani *vahşi* doğa: Dünya'nın insan yönetiminden ve insan müdahalesi ile kontro-

lünden bağımsız olan işlevleri ve onun yaşayan parçaları. Ve vahşi doğaya, insan doğasını da ekliyoruz. Bununla, bireysel insanın fonksiyonlarının, organize toplumun düzenlemesine tabi olmayan fakat şansın ya da özgür iradenin ya da Tanrı'nın (dini ve felsefi görüşlerinize bağlı olmak üzere) ürünleri olan boyutlarını kastediyoruz.

184. Doğa birkaç sebeple teknolojiye karşı mükemmel bir karşı ideal oluşturmaktadır. Doğa (sistemin gücünün dışarısındadır), teknolojinin (sistemin gücünü sonsuza kadar genişletmeye çalışır) tersidir. Çoğu insan doğanın güzel olduğuna katılacaktır, doğanın olağanüstü bir popüler çekim gücüne sahip olduğu kesindir. Radikal çevreciler, *halihazırda* doğayı yücelten ve teknolojiye karşı çıkan bir ideolojiye sahiptir.[1] Doğa için uydurma bir ütopya ya da yeni

[1] Teknoloji karşıtı bir ideal olarak doğanın diğer bir avantajı, onun pek çok insanda dine benzer bir huşu uyandırmasıdır. Bu sebeple doğanın dini bir temelde yüceltilmesi mümkün olabilir. Pek çok toplumda dinin mevcut düzeni desteklemek ve meşrulaştırmak işlevi görmüş olduğu doğrudur, fakat birçok durumda isyanların temelini oluşturduğu da doğrudur. Bu yüzden teknolojiye karşı isyana dini bir bileşen katmak faydalı olabilir. Üstelik günümüz Batı toplumunun güçlü bir dini temele sahip olmadığı da düşünülürse. Günümüzde din ya dar, miyop bir bencilliğin ucuz bir destekçisi olarak kullanılmaktadır (bazı muhafazakarların yaptığı gibi), ya kolay para kazanmak için sömürülmektedir (birçok Evanjelist bunu yapmakta), ya kaba bir irrasyonalizme savrulmuş durumdadır (köktenci Protestan tarikatlar, "kültler")

tür bir toplumsal düzen icat etmeye gerek yoktur. Doğa kendi başının çaresine bakar: Her türlü insan toplumundan önce, kendiliğinden oluşmuş bir şeydir ve sayısız yüzyıl boyunca birçok farklı insan toplumu, ona aşırı bir zarar vermeden doğa ile birlikte var olmuştur. Yalnızca Sanayi Devrimi ile birlikte insan toplumunun doğa üzerindeki etkileri gerçekten yıkıcı bir hal almaya başlamıştır. Doğa üzerindeki baskıyı azaltmak için yeni ve özel bir toplumsal sistem yaratmaya gerek yoktur; gerekli olan tek şey, endüstriyel toplumu ortadan kaldırmaktır. Bunun tüm problemleri çözmeyeceği doğrudur. Endüstriyel

---

ya da tüm heyecanını kaybetmiş durağan bir haldedir (Katoliklik, ana akım Protestanlık). Batı'nın son zamanlarda güçlü, yaygın, dinamik bir dine en yakın tecrübe ettiği şey, içerisinde dini motifler de barındıran solculuk olmuştur. Fakat solculuk günümüzde parçalara ayrılmıştır ve açık, tek ve ilham verici bir hedefi yoktur. Dolayısı ile günümüz toplumunda dinsel bir boşluk bulunmaktadır ve belki de bu boşluk, teknolojiye karşı doğaya odaklanan bir din ile doldurulabilir. Fakat bu boşluğu doldurmak adına yapay olarak bir din uydurmak hata olacaktır. Bu şekilde uydurulmuş bir din muhtemelen başarısız olacaktır. Örnek olarak "Gaia" dinine bakın. Bu dinin mensupları ona *gerçekten* inanıyorlar mı yoksa rol mü yapıyorlar? Eğer yalnızca rol yapıyorlarsa sonunda dinleri bir fiyaskodan ibaret olacaktır. Eğer o dine gerçekten *kendiniz* inanmıyorsanız ve onun başka pek çok insanda derin, güçlü ve samimi bir etki yarattığını görmüyorsanız doğa ve teknoloji arasındaki çatışmaya dini bulaştırmamak, muhtemelen, en iyisidir.

toplum halihazırda doğaya çok büyük zararlar vermiştir ve yaraların iyileşmesi için çok uzun bir zaman gerekecektir. Bununla birlikte, endüstri öncesi toplumlar dahi doğaya önemli zararlar verebilmektedirler. Yine de, endüstriyel toplumdan kurtulmak çok önemli bir başarı olacaktır. Doğa üzerindeki en yıkıcı baskıyı ortadan kaldıracaktır ve böylece yaralar iyileşmeye başlayabilecektir. Organize toplumun, doğa üzerinde (insan doğası da dahil olmak üzere) artan bir kontrol kurma kapasitesini ortadan kaldıracaktır. Endüstriyel toplumun yıkılmasından sonra nasıl bir toplumsal biçim ortaya çıkarsa çıksın insanların çoğunun doğaya yakın yaşayacağı kesindir. Çünkü gelişmiş teknolojinin yokluğunda insanların *yaşayabilmesinin* başka bir yolu yoktur. Kendilerini beslemek için çiftçi, çoban, balıkçı, avcı vb. olmak zorundadırlar. Ve genel anlamda konuşursak, yerel otonominin artması gerekir; çünkü gelişmiş teknolojinin ve hızlı iletişim imkanlarının yokluğu, hükümetlerin ya da diğer büyük organizasyonların yerel toplulukları kontrol etme kapasitesini kısıtlayacaktır.

185. Endüstriyel toplumu ortadan kaldırmanın olumsuz sonuçlarına gelince - hem pastanızı yiyip hem ona sahip olamazsınız. Bir şey elde etmek için, başka bir şeyden vazgeçmeniz gerekir.

186. İnsanların çoğu psikolojik çatışmalardan nefret eder. Bu sebeple, zor toplumsal meseleler hakkında ciddi bir şekilde düşünmekten kaçınırlar ve bu meselelerin onlara basit, siyah beyaz tonlarda sunulmasını isterler: *Bu* tamamen iyidir, *şu* tamamen kötüdür. Bu sebeple devrimci ideolojinin iki aşamada geliştirilmesi gerekir.[2]

187. Daha sofistike düzeyde ideoloji, zeki, düşünceli ve rasyonel kişilere hitap etmelidir. Hedef, problemlerin tümünü değerlendirerek, meselenin içerdiği problemlerin ve belirsizliklerin ve sistemden kurtulmak için ödenmesi gereken bedelin bilincinde olarak, rasyonel, düşünceye dayanan bir şekilde endüstriyel sisteme karşı çıkacak çekirdek bir insan gru-

---

[2] (2016'da eklenmiştir.) 1995 yılında bu paragrafları yazdığımdan beri, bu iki noktanın, bu konuda benden çok daha nitelikli yazarlar tarafından da doğrulanmış olduğunu keşfetmek beni çok mutlu etti: *Sanayi Toplumu ve Geleceğinin* ideolojinin iki seviyesi arasında kurmuş olduğu fark, Plekhanov ve Lenin'in "propaganda" ve "ajitasyon" arasında çizdikleri farka tekabül etmektedir. Bakınız: *The New Encyclopaedia Britannica* (2003), Vol. 26, "Propaganda," p. 171; Ulam, Adam B., *Stalin: The Man and His Era,* Beacon Press, Boston, 1987; Lenin, *What is to be Done?,* Chapt. III, Part B. Alinsky, ajitasyon sırasında meselelerin, iyinin tümüyle bir tarafta ve kötünün tümüyle diğer tarafta olacak şekilde siyah ve beyaz olarak gösterilmesinin önemini vurgulamaktadır. Alinsky, Saul, D., *Rules for Radicals: A Pragmatic Primer for Realistic Radicals,* Vintage Books, Random House, New York, 1989.

bunu oluşturmak olmalıdır. Bu tarz insanların dikkatini çekmek özellikle önemlidir, çünkü bu insanlar yetenekli kişilerdir ve başkalarını etkilemek konusunda faydalı olacaklardır. Bu insanlara olabilecek en rasyonel şekilde yaklaşılmalıdır. Gerçekler hiçbir zaman bile isteyerek tahrif edilmemeli ve aşırı coşkulu bir dilden kaçınmalıdır. Bu, duygulara hiçbir zaman başvurulmayacağı anlamına gelmez. Fakat bu yapıldığında, gerçeği yanlış temsil etmekten ya da ideolojinin entelektüel saygınlığını zedeleyecek bir şeyler yapmaktan kaçınmak için dikkat edilmelidir.

188. İkinci seviyede ideoloji, düşünmeyen çoğunluğun teknoloji ve doğa arasındaki çatışmayı açık bir şekilde anlayabileceği, basitleştirilmiş bir şekilde yayılmalıdır. Fakat bu ikinci seviyede dahi ideoloji, düşünceli ve rasyonel tipteki insanları yabancılaştıracak kadar ucuz, aşırı coşkulu ya da irrasyonel bir dilde ifade edilmemelidir. Ucuz, coşkulu propaganda, bazen kısa vadede mükemmel kazanımlar elde edilmesini sağlayabilir. Fakat uzun vadede, düşünerek kendisini adamış az sayıda insanın sadakatini korumak, tavrını daha iyi bir propaganda numarası ile çıkıp gelen biri için değiştirecek düşüncesiz, değişken sürünün tutkularını coşturmaktan daha avantajlı olacaktır. Yine de, sistem çöküşün eşiğine geldiğinde ve eski dünya

görüşünün yıkılması aşamasında rakip ideolojiler arasında kimin galip geleceğine dair son bir mücadele başladığında, kışkırtıcı tipte bir propaganda kullanmak gerekli olabilir.

189. Devrimciler bu son mücadeleden önce insanların çoğunu yanlarına almayı beklememelidirler. Tarih, aktif, kararlı azınlıklar tarafından yapılır; ne istediği konusunda nadir durumlarda açık ve tutarlı bir fikre sahip olan çoğunluk tarafından değil. Devrime doğru son hamlenin yapılacağı zaman gelene kadar,[3] devrimcilerin görevi çoğunluğun sığ desteğini kazanmaktan çok, kendilerini derinden adamış insanlardan oluşan küçük bir çekirdek oluşturmak olacaktır. Çoğunluğa gelince, onlara yeni ideolojinin varlığını hissettirmek ve bunu sürekli hatırlatmak yeterli olacaktır; tabii ki, ciddi olarak kendini adamış çekirdeği zayıflatmadan çoğunluğun desteğini kazanmak arzu edilir olacaktır.

190. Her türlü toplumsal çatışma sistemi destabilize etmeye yardımcı olur, fakat ne tür çatışmaların cesaretlendirildiği konusunda insan dikkatli olmalıdır. Çatışma çizgisi, insan kitlesi ve endüstriyel toplumun güce sahip eliti arasında çekilmelidir (po-

---

[3] (2016'da değiştirilmiştir.) Böyle bir son mücadelenin olacağı varsayılırsa. Endüstriyel sistemin tedrici ve aşamalı bir şekilde ortadan kaldırılabileceği düşünülebilir, ama bu oldukça düşük bir ihtimaldir. (Bakınız: 4 ve 167. paragraflar ve 49. not.)

litikacılar, bilim adamları, üst düzey şirket yöneticileri, devlet görevlileri vb.) Devrimciler ve kitleler arasında *çekilmemelidir*. Örneğin, Amerikalıları tüketim alışkanlıkları sebebi ile eleştirmek devrimciler açısından kötü bir strateji olacaktır. Bunu yerine ortalama Amerikalı, ihtiyaç duymadığı ve kaybettiği özgürlüğüne karşılık çok kötü bir telafi sunan bir sürü çöpü satın almak üzere reklam ve pazarlama endüstrisi tarafından kandırılan bir kurban olarak resmedilmelidir. İki yaklaşım da gerçeklere uygundur. Reklamcılık endüstrisini halkı yanılttığı için suçlamak ya da kendisinin kandırılmasına izin verdiği için halkı suçlamak yalnızca bir yaklaşım farkıdır. Stratejik açıdan, genelde halkı suçlamaktan kaçınmak gerekir.

191. Gücü elinde bulunduran elitler (teknolojiyi kontrol ederler) ile genel kamuoyu (teknolojinin üzerilerinde iktidar kurduğu kitle) arasındaki çatışmadan farklı bir çatışmayı körüklemeden önce iki kere düşünmek gerekir. İlk olarak, diğer çatışmalar önemli olan çatışmaların (güce sahip olan insanlar ile sıradan insanlar, teknoloji ile doğa arasındaki çatışmalar) üzerinden dikkatlerin dağılmasına neden olur; diğer açıdan ise, başka çatışmalar teknolojik gelişmeyi hızlandırma eğilimine sahip olabilirler. Çünkü bu tarz çatışmaların iki tarafında bulunanlar, teknolojik gücü rakiplerinin üzerinde

bir avantaj sağlamak için kullanmak isterler. Bu, uluslar arasındaki rekabette açık bir şekilde görülmektedir. Aynı zamanda ulusların içerisindeki etnik çatışmalarda da gözlenmektedir. Örneğin Amerika'da birçok siyahî lider, Afrikalı Amerikalıların güç kazanması için siyahları teknolojik elitin içerisine sokmak istemektedirler. Olabildiğince çok siyah devlet adamı, bilim adamı, şirket yöneticisi ve benzerleri olmasını isterler. Böylece Afro-Amerikan alt kültürünün teknolojik sistem tarafından absorbe edilmesine yardımcı olmaktadırlar. Genel anlamda konuşursak, yalnızca güce sahip elitler ile sıradan insanlar, teknoloji ile doğa arasındaki çatışmaların çerçevesine sokulabilecek toplumsal çatışmalar körüklenmelidir.

192. Ancak etnik çatışmayı azaltmanın yolu azınlık haklarının militan bir şekilde savunulması *değildir* (21 ve 29. paragraflara bakınız). Bunun yerine devrimciler, azınlıkların az ya da çok dezavantajlardan mustarip olmalarına rağmen bu dezavantajların önemsiz olduğunu vurgulamalıdırlar. Gerçek düşmanımız endüstriyel-teknolojik sistemdir ve sisteme karşı mücadelede etnik farklılıkların bir önemi yoktur.

193. Bizim aklımızda olan devrimin herhangi bir devlete karşı silahlı bir ayaklanmayı içermesi zorunlu değildir. Fiziksel şiddet içerebilir ya da

içermeyebilir, fakat *politik* bir devrim olmayacaktır. Odaklandığı şey teknoloji ve ekonomi olacaktır, politika olmayacaktır.

194. Hatta muhtemelen devrimcilerin, endüstriyel sistem çökme noktasına gelene kadar ve insanların çoğunluğunun nezdinde başarısız addedilene kadar, legal ya da illegal yollardan olsun, politik iktidarı ele almaktan *kaçınmaları* gerekir. "Yeşil" bir partinin bir seçim sonucunda Birleşik Devletler Kongresi'nde kontrolü ele geçirdiğini düşünelim. Kendi ideolojilerine ihanet etmemek ya da onu sulandırmamak için ekonomik büyümeyi ekonomik küçülmeye dönüştürecek çok güçlü önlemler almaları gerekecektir. Ortalama insan tarafından sonuçlar felaket olarak görülecektir: Muazzam bir işsizlik baş gösterecektir, ürünlerde kıtlıklar yaşanacaktır vb. Çok daha kötü sonuçlar insan üstü bir yönetim becerisi ile önlenebilirse de, yine de insanların alıştıkları lükslerden vazgeçmeleri gerecektir. Tatminsizlik artacaktır ve "yeşil" parti seçimi kaybedecektir ve devrimciler ciddi bir yenilgi almış olacaklardır. Bu sebeple devrimciler, sistem kendi kendisini, ortaya çıkacak zorlukların devrimcilerin politikalarından değil, endüstriyel sistemin kendi başarısızlıklarından kaynaklandığının düşünülmesini sağlayacak bir belaya sokana kadar, politik güç elde etmeye çalışmamalıdırlar.

Teknolojiye karşı gelişecek devrim, muhtemelen dışarıdakilerin yaptığı bir devrim olacaktır, yukarıdan değil, aşağıdan gelen bir devrim olacaktır.

195. Devrimin uluslararası ve dünya çapında olması gerekir. Tek tek uluslar bazında gerçekleştirilemez. Örneğin, ne zaman Birleşik Devletler'in teknolojik gelişmeyi ya da ekonomik büyümeyi yavaşlatması gerektiği söylense insanlar histerikleşirler ve teknolojide geri kalırsak Japonlar bizi geçer diye bağırmaya başlarlar. Aman Allahım! Eğer Japonlar bizden daha fazla araba satarlarsa Dünya yörüngesinden çıkar! (Milliyetçilik teknolojinin gelişmesini sağlayan çok önemli bir faktördür.) Daha makul bir itiraz, dünyanın görece demokratik uluslarının, Çin, Vietnam ve Kuzey Kore gibi kötü diktatör uluslar gelişmeye devam ederken, teknolojide geri kalmaları halinde, diktatörlerin dünyaya hükmedecekleridir. Bu sebeple endüstriyel sistem, mümkün olduğu ölçüde, tüm uluslarda aynı anda saldırıya uğramalıdır. Endüstriyel sistemin tüm dünyada hemen hemen aynı anda yıkılmasının bir garantisinin olmadığı ve hatta sistemi yıkmaya yönelik bir girişimin sonunda sistemin diktatörlerin egemenliği altına girmesi ile sonuçlanma tehlikesinin olduğu doğrudur. Bu alınması gereken bir risktir. Ve bu risk alınmaya değer, çünkü “demokratik” bir endüstriyel sistem ile diktatörler tarafından kontrol edilen bir endüstri-

yel sistem arasındaki fark, endüstriyel bir sistem ile endüstriyel olmayan bir sistem arasındaki farka kıyasla oldukça küçüktür.[4] Hatta diktatörler tarafından kontrol edilen bir endüstriyel sistemin tercih edilebilir olduğu dahi iddia edilebilir, çünkü diktatörlerin kontrol ettiği sistemler genelde daha verimsiz olmuşlardır ve bu yüzden yıkılmaya daha teşnedirler. Küba'ya bakın.

196. Devrimciler, dünya ekonomisini bir bütün halinde birleştiren politikaları desteklemeyi düşünebilirler. NAFTA (Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması) ve GATT (Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması) gibi serbest ticaret anlaşmaları muhtemelen kısa vadede çevreye zararlıdırlar fakat uzun vadede ulusları ekonomik olarak birbirlerine bağımlı hale getirdikleri için faydalı olabilirler. Dünya ekonomisi, büyük bir ülkedeki çöküş diğer tüm endüstrileşmiş ülkelere yayılacak kadar iç içe geçmiş olursa endüstriyel sistemi dünya çapında yıkmak daha kolay olacaktır.

197. Bazı insanlar modern insanın çok fazla güce, doğa üzerinde çok fazla kontrole sahip olduğunu söylerler. İnsan ırkının daha pasif bir tavır takınması

---

[4] Bir toplumun ekonomik ya da teknolojik yapısı, ortalama bir insanın yaşam tarzını belirlemekte onun politik yapısına kıyasla çok daha etkilidir. (95 ile 119. paragrafa ve 26 ile 34. Nota bakınız.)

gerektiğini söylerler. Bu insanlar en iyi ihtimalle kendilerini açık olmayan bir şekilde ifade etmektedirler, çünkü *büyük organizasyonların* gücü ile *bireylerin* ve *küçük grupların* güçlerini birbirlerinden ayırt edememektedirler. Güçsüzlük ve pasifliği savunmak yanlıştır çünkü insanın güce *ihtiyacı* vardır. Kolektif bir varlık olarak modern insan - yani, endüstriyel sistem - doğa üzerinde muazzam bir güce sahiptir ve biz (FC) bunu kötü bir şey olarak görüyoruz. Fakat modern *bireyler* ve *bireylerden oluşan küçük gruplar,* ilkel insanın sahip olduğundan çok daha az güce sahiptirler. Genel anlamda, "modern insanın" doğa üzerinde sahip olduğu muazzam güç bireyler ya da küçük gruplar tarafından değil, büyük organizasyonlar tarafından kullanılır. Modern *bireyin* teknolojinin verdiği gücü kullanabilmesi ancak ona izin verilen çok dar sınırlar içerisinde ve yalnızca sistemin kontrolü ve yönlendirmesi altında mümkündür. (Her şey için bir izin belgesine ihtiyacınız vardır ve izin belgesi ile birlikte kurallar ve düzenlemeler gelir.) Birey, ancak sistemin ona vermeyi uygun gördüğü teknolojik güçlere sahiptir. Doğa üzerindeki kendi *şahsi* gücü oldukça küçüktür.

198. İlkel *bireyler* ve *küçük gruplar* gerçekte doğa üstünde önemli ölçüde güce sahiptirler; ya da aslında doğanın *içinde* güce sahip olduklarını söylemek daha doğru olur. İlkel insan yiyeceğe ihtiyaç duydu-

ğunda yenilebilir kökleri nerede bulacağını ve bunları nasıl hazırlayacağını, av hayvanlarını nasıl takip edeceğini ve onları kendi yaptığı silahlar ile nasıl avlayacağını biliyordu. Kendisini sıcaktan, soğuktan, yağmurdan, tehlikeli hayvanlardan vb. nasıl koruyacağını biliyordu. Ancak ilkel insan doğaya görece olarak daha az zarar vermiştir çünkü ilkel toplumun *kolektif* gücü endüstriyel toplumun *kolektif* gücü ile karşılaştırıldığında ihmal edilebilir düzeylerdeydi.

199. Güçsüzlük ya da pasifliği savunmak yerine *endüstriyel sistemin* gücünün kırılması gerektiğini ve bunun, *bireylerin* ve *küçük grupların* güçlerini ve özgürlüklerini *artıracağını* savunmak gerekir.

200. Endüstriyel sistem tamamı ile harabe haline getiriline kadar, bu sistemin ortadan kaldırılması devrimcilerin *tek* hedefi olmalıdır. Diğer hedefler, ana hedef üzerinden enerjiyi ve dikkatleri dağıtacaktır. Daha da önemlisi, eğer devrimciler teknolojinin yok edilmesinin yanında başka bir hedeflerinin de olmasına izin verirlerse bu diğer hedefe varmak için teknolojiyi kullanmak isteyeceklerdir. Eğer bu isteğe karşı koyamazlarsa, teknoloji tuzağına düşeceklerdir. Çünkü modern teknoloji birleşmiş ve sıkı organize olmuş bir sistemdir ve bu yüzden teknolojinin *bir kısmını* elde tutmak adına, insan kendisini teknolojinin *çoğunu* elde tutmak mecburiyetinde bu-

lur ve böylece teknolojinin yalnızca bazı küçük unsurlarından vazgeçilebilir.

201. Mesela devrimcilerin "toplumsal adaleti" bir hedef olarak aldıklarını düşünelim. İnsan doğası şu anda olduğu gibi kalırsa toplumsal adalet kendiliğinden gelmeyecektir, zorla getirilmek zorundadır. Toplumsal adaleti zorla getirmek için devrimcilerin merkezi organizasyonu ve kontrolü korumaları gerekir. Bunun için uzun mesafeli hızlı ulaşıma ve iletişime ihtiyaçları olacaktır ve bu yüzden ulaşım ve iletişim sistemlerini destekleyen teknolojilere de ihtiyaç duyacaklardır. Fakir insanları beslemek ve giydirmek için tarım ve üretim teknolojilerini kullanmak zorunda olacaklardır vb. Dolayısı ile, toplumsal adaleti sağlamak için teknolojik sistemin büyük bölümünü elde tutmak zorunda kalacaklardır. Toplumsal adalete karşı değiliz, ancak toplumsal adaletin teknolojik sistemden kurtulma çabasına müdahale etmesine izin verilmemelidir.

202. Devrimcilerin, sisteme modern teknolojinin *bazı* unsurlarını kullanmadan saldırmaları imkansız olacaktır. Hiçbir şey için olmasa dahi mesajlarını yaymak için iletişim medyasını kullanmak zorunda olacaklardır. Ancak modern teknolojiyi yalnızca *bir* amaç için kullanmalıdırlar: Teknolojik sisteme saldırmak.

203. Önünde bir fıçı şarapla oturan bir alkoliği hayal edin. Kendisine şöyle demeye başladığını varsayın, "Şarap eğer kararında kullanılırsa zararlı değildir. Hatta, küçük miktarda şarabın yararlı olduğunu söylemiyorlar mı? Sadece küçük bir kadeh almamın bana hiçbir zararı dokunmayacaktır..." Bundan sonra neler olacağını bilirsiniz. İnsan ırkı ile teknoloji ilişkisinin bir alkolik ile bir fıçı şarap arasındaki ilişki ile aynı olduğunu hiçbir zaman unutmayın.

204. Devrimciler olabildiğince çok çocuk yapmalıdırlar.[5] Toplumsal tavırların büyük oranda genetik olduğunu gösteren güçlü bilimsel kanıtlar bulunmaktadır. Hiç kimse, bir toplumsal tavrın kişinin genetik yapısının doğrudan bir sonucu olduğunu iddia etmiyor. Fakat kişilik özelliklerinin kısmi olarak genetik olduğu ve bazı kişilik özelliklerinin, içinde yaşadığımız toplum bağlamında, bir insanı o ya da bu toplumsal tavra daha yakın kıldığı anlaşılmaktadır. Bu

[5] (2016'da eklenmiştir.) Bu cümleyi artık geri alıyorum. Devrimcilerin olabildiğince çok çocuk yapmaları ile ilgili bu tavsiye 1995 yılında belki bir anlam içeriyordu; fakat artık sisteme karşı verilecek son ve belirleyici mücadelenin, halihazırda hayatta bulunan insanlar tarafından yürütülmek zorunda olduğuna inanıyorum. (Belki onlardan sonra gelecek ilk nesil de onlara yardım edebilir.) Çocuk sahibi olmak ile ilgili problem şudur: Çocuk sahibi olan potansiyel devrimciler aile meselelerine o kadar fazla gömülürler ki, devrimci olarak çok az fayda sağlayabilirler.

bulgulara yönelik itirazlar olmuştur, fakat itirazlar güçlü değildir ve ideolojik motivasyonlardan kaynaklanıyor gibidir. Her halükarda, çocukların ortalama olarak ebeveynleri ile benzer toplumsal tavırlara sahip olduğunu kimse inkar etmemektedir. Bizim bakış açımızdan, tavırların genetik olarak geçmesinin ya da çocuklukta ebeveynler tarafından öğretilmesinin hiçbir önemi yoktur. Her halükarda tavırlar, bir şekilde ebeveynlerden *geçmektedir*.

205. Sorun, endüstriyel sisteme isyan edebilecek insanların çoğunun aynı zamanda nüfus probleminden endişe etmeleri ve bu yüzden az sayıda çocuk yapmak ya da hiç çocuk yapmamak eğiliminde olmalarıdır. Böylece dünyayı endüstriyel sistemi destekleyen ya da en azından kabul eden insanlara bırakıyor olabilirler. Gelecek kuşak devrimcilerin gücünü garanti altına almak için mevcut neslin devrimcilerinin olabildiğince çok çocuk yapması gerekir. Böyle yaparak nüfus sorununu yalnızca çok küçük bir oranda kötüleştireceklerdir. Ve en önemli problem endüstriyel sistemden kurtulmaktır, çünkü endüstriyel sistem ortadan kaldırıldığında dünya nüfusu zorunlu olarak azalacaktır (167. paragrafa bakınız). Fakat endüstriyel sistem hayatta kalırsa yeni gıda üretim tekniklerini geliştirmeye devam edecektir ve bu da dünyanın nüfusunun neredeyse sonsuza kadar artmasına izin verebilecektir.

206. Devrimci strateji ile ilgili üzerinde kesinlikle ısrar ettiğimiz tek nokta, her şeyden önemli yegane hedefin modern teknolojinin ortadan kaldırılması olmak zorunda olduğu ve başka hiçbir hedefin bu hedef ile rekabet etmesine izin verilmemesi gerektiğidir. Diğer şeyler için devrimciler deneysel bir yaklaşım geliştirmelidirler. Eğer tecrübe, yukarıdaki paragraflarda yapılan önerilerin iyi sonuçlar vermediğini gösterirse bu öneriler göz ardı edilebilir.

Teknolojinin İki Türü

207. Önerdiğimiz devrime karşı geliştirilecek bir itiraz, tarih boyunca teknolojinin her zaman ilerlediği (iddia bu şekildedir), hiçbir zaman gerilemediği, bu sebeple teknolojik gerilemenin mümkün olmadığı ve bu yüzden devrimin başarısızlığa mahkum olduğu olacaktır. Fakat bu iddia doğru değildir.

208. Teknolojiyi iki türe ayırıyoruz. Birisine *küçük-ölçekli teknoloji,* diğerine ise *organizasyon-temelli* teknoloji adını vereceğiz. Küçük-ölçekli teknoloji, küçük ölçekli toplumlar tarafından bir dış yardım olmadan kullanılabilen teknolojidir. Organizasyon-temelli teknoloji, büyük ölçekli toplumsal organizasyona ihtiyaç duyan teknolojidir. Küçük-ölçekli teknolojinin gerilediğini gösteren önemli örneklerden haberdar değiliz.[1] Fakat

[1] (2016'da eklenmiştir.) Último Reducto, ilkel toplumlarda küçük-ölçekli teknolojinin gerilediği bazı örneklere işaret etmiştir.

organizasyon-temelli teknoloji, bağımlı olduğu toplumsal organizasyon çöktüğünde *geriler.* Örnek: Roma İmparatorluğu çöktüğünde Romalıların küçük-ölçekli teknolojisi devam etmiştir, çünkü her akıllı ve zanaattan anlayan köylü, örneğin bir su değirmeni yapabilir, her akıllı demirci Roma metotlarını kullanarak çelik yapabilir ve benzeri. Fakat Romalıların organizasyon-temelli teknolojileri *gerilemiştir.* Su kemerleri harabeye dönüşmüştür ve hiçbir zaman tekrar inşa edilmemişlerdir. Yol yapım teknikleri unutulmuştur. Romalıların sıhhî tesisat sistemleri unutulmuştur ve dolayısı ile yakın zamana kadar Avrupa şehirleri Roma zamanında olduğu kadar temiz olmamıştır.[2]

209. Teknolojinin her zaman ilerliyor gibi görünmesinin sebebi, muhtemelen, Sanayi Devrimi'nden bir ya da iki yüzyıl öncesine kadar çoğu teknolojinin küçük-ölçekli teknoloji olmasındandır. Fakat Sanayi Devrimi'nden beri geliştirilen çoğu teknoloji, organizasyon tabanlı teknolojidir. Örneğin buzdolabı. Fabrikada üretilmiş parçalar ya da modern takım tezgahları olmadan birkaç yerel zanaatçının bir buzdolabı yapması imkansızdır. Eğer mucizevi bir şe-

---

Buna benzer örnekler medeni toplumlarda bulunsa dahi, buradaki argümanlarımızı etkilemeyecektir.

[2] (2016'da eklenmiştir.) Bakınız: *New Encyclopaedia Britannica* (2003), Vol. 15, "Building Construction," p. 317.

kilde bir buzdolabı yapmayı başarırlarsa güvenilir bir elektrik kaynağı olmadan buzdolabı hiçbir işlerine yaramaz. Dolayısı ile bir baraj inşa etmeleri ve bir jeneratör yapmaları gerekir. Jeneratörler büyük miktarlarda bakır tele ihtiyaç duyarlar. Bu telleri modern makineler olmadan üretmeyi denediğinizi hayal edin. Ve buzdolabı için uygun gazı nereden bulacaklar? Tıpkı buzdolabının icat edilmesinden önce yapıldığı gibi, bir buzhane inşa etmek ya da yiyecekleri kurutarak veya tuzlayarak saklamak çok daha kolay olacaktır.

210. Dolayısı ile endüstriyel sistem tamamen ortadan kalktığında, buzdolabı teknolojisinin hızlı bir şekilde ortadan kaybolacağı açıktır. Aynı şey diğer organizasyon-temelli teknolojiler için de geçerlidir. Ve bu teknolojiler, yaklaşık bir nesillik bir zaman dilimi boyunca ortadan kalktığında, onları tekrar inşa etmek yüzyıllar sürecektir. Tıpkı en başta inşa etmenin yüzyıllar sürdüğü gibi. Geride kalan teknik kitaplar çok az sayıda ve dağılmış olacaktır. Endüstriyel bir toplum, dışarıdan yardım olmadan sıfırdan inşa ediliyorsa ancak belirli aşamalarda inşa edilebilir: Alet yapmak için aletlere, onları yapmak için başka aletlere, onları yapmak için başka aletlere ihtiyacınız vardır... Toplumsal organizasyonda uzun bir ilerleme ve ekonomik kalkınma süreci zorunludur. Ve teknoloji karşıtı bir ideolojinin olmadığı durum-

larda dahi, herhangi bir kişinin endüstriyel toplumu tekrar inşa etmek isteyeceğine inanmak için bir sebep yoktur. "İlerleme" kavramına duyulan şevk, toplumun modern biçimine has bir fenomendir ve 17. yüzyıl civarlarından önce var olmamış gibidir.[3]

211. Orta Çağlar'ın sonunda, hemen hemen eşit derecede "ilerlemiş" dört medeniyet bulunuyordu: Avrupa, İslam dünyası, Hindistan ve Uzak Doğu (Çin, Japonya, Kore). Bu medeniyetlerin üçü az ya da çok sabit kalmıştır ve yalnızca Avrupa dinamik bir hale gelmiştir. Kimse Avrupa'nın o yıllarda neden dinamik hale geldiğini bilmiyor; tarihçiler çeşitli teoriler geliştirmişlerdir, fakat bunlar yalnızca spekülasyondur. Her halükârda, teknolojik bir toplum biçimine doğru hızlı bir gelişmenin yalnızca belirli özel koşullar altında gerçekleştiği açıktır. Bu sebeple, uzun sürecek bir teknolojik gerilemenin gerçekleştirilemeyeceğini düşünmek için bir sebep yoktur.

212. Toplum, *sonunda* tekrar endüstriyel-teknolojik bir biçime doğru gelişecek mi? Belki, fakat bunu kafaya takmanın bir faydası yok; çünkü beş yüz ya da bin yıl sonra gerçekleşecek gelişmeleri tahmin edemeyiz ya da onları kontrol edemeyiz.

[3] (2016'da eklenmiştir.) Bakınız: Bury, J. B., *The Idea of Progress: An Inquiry into its Origin and Growth,* Dover Publications, New York, 1955, pp. 55-60, 64-65, 113.

Bu problemlerle o yıllarda yaşayacak insanların ilgilenmesi gerekir.

Solculuk Tehlikesi

213. Solcular ya da benzer psikolojik tipte olan insanlar, isyan etmek ya da bir harekete mensup olmak ihtiyacı içerisinde oldukları için, genellikle, hedefleri ve mensupları en başta solcu olmayan isyankar ve aktivist hareketlere ilgi duyarlar. Bunun sonucunda oluşan solcu akını, solcu olmayan bir hareketi kolaylıklı solcu bir hareket haline getirebilir; böylece solcu hedefler, hareketin orijinal hedeflerini tahrif eder ve onların yerine geçer.

214. Bunu önlemek için, doğayı yücelten ve teknolojiye karşı çıkan bir hareket, kararlı bir solcu karşıtı duruş sergilemelidir ve solcular ile her türlü işbirliğinden kaçınmalıdır. Solculuk uzun vadede vahşi doğa ile, insan özgürlüğü ile ve modern teknolojinin ortadan kaldırılması ile uyumsuzdur. Solculuk kolektivisttir, tüm dünyayı (hem doğayı hem de insan ırkını) birleşmiş bir bütünde bir araya toplamak ister. Fakat bu, doğanın ve insan yaşamının organize toplum tarafından yönetilmesi demektir ve bunun için gelişmiş teknoloji gereklidir. Uzun mesafeli

hızlı ulaşım ve iletişim olmadan birleşmiş bir dünyaya sahip olamazsınız, gelişmiş psikolojik teknikler olmadan her insanın birbirini sevmesini sağlayamazsınız, gerekli teknolojik alt yapı olmadan "planlı bir topluma" sahip olamazsınız. Hepsinden önemlisi, solculuk güce duyulan ihtiyaç ile hareket eder ve solcu, gücü kolektif bir şekilde, bir kitle hareketi ile ya da bir organizasyonla özdeşleşerek elde etmeye çalışır. Solculuk teknolojiden vazgeçecek gibi değildir, çünkü teknoloji çok değerli bir kolektif güç kaynağıdır.

215. Anarşist de[1] güç arar, fakat anarşist gücü bireysel bazda ya da küçük gruplar bazında arar; bireylerin ya da küçük grupların kendi hayatlarının koşullarını kontrol edebilmesini ister. Teknolojiye karşı

---

[1] Bu ifade, bizim kendi anarşizm anlayışımız ile ilgilidir. Çok geniş bir toplumsal davranış yelpazesine "anarşist" adı verilmiştir ve belki de kendisine anarşist diyen birçok kişi bizim 215. paragraftaki ifadelerimizi kabul etmeyecektir. Aynı zamanda, üyeleri FC'yi anarşist olarak görmeyecek ve FC'nin şiddet içeren yöntemlerini kesinlikle kabul etmeyecek, şiddeti reddeden bir anarşist hareketin varlığını da vurgulamak gerekir.

(2016'da eklenmiştir.) 1995 yılında FC'yi "anarşist" olarak tanımladım, çünkü bilinen bir politik kimliğe sahip olmanın avantajlı olacağını düşündüm. O yıllarda anarşizm hakkında çok az şey biliyordum. O zamandan beri anarşistlerin, en azından ABD ve Birleşik Krallık'takilerin, herhangi bir amaç için faydalı olamayacak bir sürü beceriksiz ve hayalci olduklarını öğrendim. Söylemeye gerek yok ki, anarşist kimliğini tümüyle reddediyorum.

çıkar çünkü teknoloji, küçük grupları büyük organizasyonlara bağımlı kılar.

216. Bazı solcular teknolojiye karşı çıkıyor gibi gözükebilirler, fakat bunu muhalefette oldukları sürece ve teknolojik sistem solcu olmayan kişiler tarafından kontrol edildiği sürece yaparlar. Eğer solculuk toplumda egemen hale gelirse ve teknolojik sistem solcuların elinde bir araç haline gelirse onu büyük bir coşku ile kullanacaklar ve gelişmesini teşvik edeceklerdir. Böyle yaparak, solculuğun tarihte birçok kez yapmış olduğu bir şeyi tekrar etmiş olacaklardır. Bolşevikler Rusya'da muhalefetteyken, sansüre ve gizli polise sert bir şekilde karşı çıkmışlardır, azınlıkların kendi kaderlerini tayin hakkını savunmuşlardır vb. Fakat gücü ele geçirir geçirmez, daha sıkı bir sansür uygulamışlar ve çarların döneminde olduğundan çok daha acımasız bir gizli polis servisi kurmuşlar ve azınlıkları, en azından çarların yaptığı kadar ezmişlerdir. Birleşik Devletler'de birkaç on yıl öncesine kadar solcular üniversitelerimizde azınlıktayken, solcu profesörler akademik özgürlüklerin amansız birer savunucusuydular; fakat günümüzde, solcuların egemen hale geldiği üniversitelerimizde, herkesin akademik özgürlüğünü elinden almaya hazır olduklarını göstermişlerdir. (Buna "politik doğruculuk" denir.) Aynı şey solcular ve teknoloji için de yaşanacaktır: Teknolojinin kontrolünü ele geçirdikle-

rinde, başka herkese baskı uygulamak için onu kullanacaklardır.

217. Daha önceki devrimlerde güce en çok aç olan solcular birçok kez solcu olmayan devrimciler ve daha özgürlükçü eğilimlere sahip solcularla ilk başlarda işbirliği içerisine girdiler, ancak daha sonra gücü kendileri ele geçirmek için onlara ihanet ettiler. Robespierre Fransız Devrimi'nde bunu yaptı, Bolşevikler aynı şeyi Rus Devrimi'nde yaptılar, Komünistler bunu 1938 yılında İspanya'da ve Castro ve takipçileri Küba'da yaptılar. Solculuğun tarihine bakılınca, solcu olmayan devrimcilerin günümüzde solcularla işbirliği yapmaları tamamen aptallık olacaktır.

218. Bazı düşünürler, solculuğun bir tür din olduğuna işaret etmişlerdir. Solculuk kelimenin tam manasıyla bir din değildir, çünkü solcu doktrin doğa üstü bir varlığın mevcudiyetini şart olarak öne sürmez. Fakat solcu için solculuk, bazı insanlar için dinin oynadığına çok benzer psikolojik bir rol oynar. Solcunun, solculuğa inanmaya *ihtiyacı* vardır; solculuk onun psikolojik ekonomisinde hayati bir rol oynar. İnanışlarının mantık ya da gerçekler ile değiştirilmesi mümkün değildir. Solculuğun ahlaki olarak, büyük harflerle DOĞRU olduğuna dair derin bir inanışı vardır ve solcu ahlakı herkese empoze etmenin kendisinin yalnızca hakkı değil, aynı zamanda

görevi olduğunu da düşünür. (Yine de, "solcu" olarak tabir ettiğimiz birçok insan kendisini solcu olarak düşünmez ve inanç sistemlerini solculuk olarak tanımlamaz. "Solculuk" terimini feminizm, gay hakları, politik doğruculuk vb. hareketleri içeren inanç yelpazesini ifade edecek daha iyi bir kelime bulamadığımız için ve bu hareketler eski sol ile çok güçlü bir bağlantıya sahip olduğu için kullanıyoruz. Bakınız 227 - 230. paragraflar.)

219. Solculuk totaliter bir güçtür. Solculuk nerede güce sahip bir pozisyonda bulunursa her özel köşeyi işgal etmeye ve her düşünceyi solcu kalıba sokmaya çalışır. Bunun sebebi kısmi olarak solculuğun dine benzer bir karaktere sahip olmasıdır: Solcu inançlara karşı olan her şey Günahtır. Daha önemlisi, solculuk solcuların güce yönelik arzuları sebebiyle totaliter bir güçtür. Solcu, güce yönelik ihtiyacını toplumsal bir hareketle özdeşlik kurarak tatmin etmeye çalışır ve güç sürecinden hareketin hedeflerini kovalamasına ve bunlara ulaşmasına yardım ederek geçmeye çalışır (83. paragrafa bakınız). Fakat hareket hedeflerini gerçekleştirmek konusunda ne kadar ileri giderse gitsin solcu hiçbir zaman tatmin olmaz, çünkü onun aktivizmi bir ikame etkinliktir (41. paragrafa bakınız). Yani solcunun gerçek motivasyonu solculuğun sözde hedeflerine ulaşmak değildir. Gerçekte, toplumsal bir hedef için mücadele etmek

ve sonunda bu hedefe ulaşmaktan elde ettiği güç hissi ile motive olur.[2] Bu yüzden solcu, halihazırda ulaştığı hedefler ile hiçbir zaman tatmin olmaz; güç sürecinden geçmek ihtiyacı onu sürekli yeni hedefler peşinden koşmaya yönlendirir. Solcu, azınlıklar için eşit fırsatlar ister. Bu gerçekleştiğinde azınlıkların eşitliği istatistiksel anlamda da kazanmaları konusunda ısrar eder. Ve herhangi biri kafasının bir köşesinde herhangi bir azınlık hakkında olumsuz bir fikir taşıyorsa solcunun onu tekrar eğitmesi gerekir. Ve etnik azınlıklar yeterli değildir; hiç kimsenin homoseksüellere, engellilere, şişmanlara, yaşlılara, çirkinlere ve bu şekilde uzayıp giden bir listeye karşı olumsuz bir görüşe sahip olmaması gerekir. Kamuoyunun sigaranın zararları hakkında bilgilendirilmesi yeterli değildir, her sigara paketinin üzerine bir uyarı konulmalıdır. Daha sonra, sigara reklamları yasaklanamıyorsa kısıtlanmalıdır. Aktivistler tütün yasaklanana kadar durmayacaklardır ve sonra sıra alkole gelecektir, sonra zararlı yiyeceklere gelecektir vb. Aktivistler çocuk istismarının en katı biçimlerine karşı savaşmışlardır ve bu makuldür. Fakat şimdi her türlü şaplağı yasaklamak istiyorlar. Bunu başardıklarında uygunsuz olarak gördükleri başka bir şeyi yasakla-

[2] Birçok solcuyu duydukları hınç da harekete geçirir. Fakat hınç, kısmi olarak, güce yönelik ihtiyacın hayal kırıklığına uğramasından kaynaklanıyor olabilir.

mak isteyecekler ve sonra başka bir şeyi ve sonra başka bir şeyi. Çocuk yetiştirme pratikleri üzerinde tam bir kontrole sahip olmadan asla tatmin olmayacaklar. Ve daha sonra başka bir meseleye yönelecekler.

220. Solculardan, toplumda yanlış olduğunu düşündükleri *her şeyin* bir listesini yapmalarını istediğinizi ve talep ettikleri her toplumsal değişimi gerçekleştirdiğinizi düşünün. Birkaç yıl içerisinde solcuların çoğu, şikayet etmek için yeni şeyler, düzeltmek için yeni toplumsal "kötülükler" bulacaklardır; çünkü daha önce söylediğimiz gibi, solcuların motivasyonu toplumdaki problemlerden duydukları rahatsızlıklardan çok, güce yönelik arzularını, topluma kendi çözümlerini dayatarak tatmin etmektir.

221. Yüksek derecede toplumsallaşmış olmanın düşünceleri ve davranışlarına getirdiği baskı sebebiyle aşırı-toplumsallaşmış solcuların çoğu, gücün peşinde diğer insanların yaptığı gibi koşamazlar. Onlar için güç peşinde koşmanın ahlaki açıdan kabul edilebilir tek bir yolu vardır ve bu da kendi ahlak anlayışlarını herkese empoze etmektir.

222. Solcular, özellikle aşırı-toplumsallaşmış tipte olanlar, Eric Hoffer'ın *Kesin İnançlılar* kitabında tanımladığı anlamda Kesin İnançlılardır. Fakat her Kesin İnançlı, solcular ile aynı psikolojik tipte değildir. Örneğin kesin inançlı bir Nazi, kesin

inançlı bir solcudan psikolojik olarak oldukça farklı olacaktır.[3] Bir davaya körü körüne bağlanma kapasiteleri sebebiyle Kesin İnançlılar herhangi bir devrimci hareketin faydalı, belki de gerekli bileşenleridir. İtiraf etmeliyiz ki bu, nasıl ilgilenilmesi gerektiğini bilmediğimiz bir problem sunmaktadır. Kesin İnançlıların enerjisinin teknolojiye karşı gerçekleştirilecek bir devrim için nasıl kullanılacağı konusunda emin değiliz. Şimdilik söyleyebileceğimiz şey, hiçbir Kesin İnançlının, tek bağlılığı yalnızca teknolojinin ortadan kaldırılması olmadıkça devrim için güvenli bir üye olmayacağıdır. Aynı zamanda

[3] (2016'da eklenmiştir.) Bu ifade muhtemelen tartışılacaktır. Bakınız: Hoffer, Eric, *The True Believer,* Harper Perennial, Harper Collins, 1989, § 14. Ayrıca Hans Rothfels *(Deutsche Opposition gegen Hitler: Eine Würdigung,* Neue, erweiterte Ausgabe, Fischer Taschenbuch Verlag, 1986, p. 63) Hitler'in 1933'te gücü ele geçirmesinden sonra birçok Komünistin Nazilere katıldığını ve 1945'ten sonra Almanya'nın Sovyet işgalindeki bölümünde birçok Nazi'nin de Komünistlere katıldığını söylemektedir. Fakat belirtilen koşullar altında bir partiden diğerine geçenlerin zorunlu olarak Kesin İnançlı olmaları gerekmez. Bunlar daha yüksek bir olasılıkla belirli bir zamanda yükselişte olan herhangi bir partiye katılan fırsatçılardır. Her halükarda, 20. yüzyılın ilk yarısının kesin inançlı Nazileri ve Komünistleri aynı psikolojik tipte de olsalar ve hatta tüm Kesin İnançlıların *bazı* psikolojik özellikleri paylaştıkları kabul dahi edilse yakın tarihin Kuzey Amerika ve Batı Avrupa'daki tipik kesin inançlı solcusu ile tipik Nazisi arasında büyük psikolojik farklılıklar olmadığı, bana pek inandırıcı gelmiyor.

başka bir ideale de bağlıysa teknolojiyi bu farklı ideali gerçekleştirmek için kullanmak isteyebilir. (200, 201. paragraflara bakınız.)

223. Bazı okuyucular şu itirazı getirebilir: "Solcular ile ilgili bu söylenenler bir saçmalık. Solcu tipte olan Ahmet ve Zeynep'i tanıyorum ve onlar bu totaliter eğilimlere sahip değiller." Birçok solcunun, hatta muhtemeldir ki sayısal olarak çoğunluğunun, başkalarının değerlerine karşı (bir yere kadar) hoşgörülü olmak gerektiğine samimi bir şekilde inanan ve toplumsal hedeflerine ulaşmak için hileye başvurmayacak düzgün insanlar oldukları doğrudur. Solculuk hakkındaki yorumlarımız tek tek bireysel solcular hakkında değildir, fakat solculuğun bir hareket olarak genel karakterini tasvir etmek içindir. Ve bir hareketin genel karakteri, zorunlu olarak, bu harekette bulunan çeşitli tipteki insanların sayısal oranları ile belirlenmez.

224. Solcu hareketlerde güce sahip pozisyonlara yükselen insanlar, güce en fazla aç olan tiplerdir.[4]

---

[4] (2016'da eklenmiştir.) "Güce aç" tabirini kullanmam, aynı zamanda herkesin güce yönelik bir ihtiyacı olduğunu söylemem sebebiyle yanlış anlaşılmalara yol açmıştır ve birçok okuyucunun her insanın güce yönelik büyük bir iştah duyduğu sonucunu çıkarmasına sebep olmuştur. Ancak "güce aç" tabiri genel olarak, politik ya da finansal güç biçimlerinde ya da herhangi bir şekilde emir verme gücüne sahip olmak gibi, yalnızca başka insanlar üze-

Çünkü güce en fazla aç olan insanlar, güce sahip pozisyonlara erişmek için en fazla uğraş veren insanlardır. Güce aç olan insanlar hareketin kontrolünü ele geçirdiklerinde, liderlerin eylemlerini içten içe onaylamayan daha yumuşak tipte birçok solcu da hareketin içinde bulunmaktadır. Fakat bunlar liderlere karşı gelemezler. Harekete duydukları inanca *ihtiyaçları* vardır ve bu inançtan vazgeçemedikleri için liderlerini takip etmeye devam ederler. *Bazı* solcuların, ortaya çıkan totaliter eğilimlere karşı çıkacak cesaretleri olduğu doğrudur; fakat bunlar genellikle kaybederler çünkü güce aç olan tipler daha organize, daha acımasız ve Makyavelist'tirler ve kendilerine kudretli bir güç tabanı oluşturmak için gerekeni yapmışlardır.

225. Bu fenomen Rusya'da ve solcular tarafından ele geçirilen diğer ülkelerde açık bir şekilde ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde, SSCB'de komünizmin dağılmasından önce Batı'daki solcu tipler bu ülkeyi çok nadir olarak eleştirirlerdi. Eğer üzerilerine gidilirse, SSCB'nin birçok yanlış yaptığını kabul ederlerdi; fakat sonra Komünistler için bahaneler üretmeye çalı-

---

rinde güç kullanmak isteyen kişiler için kullanılmaktadır. Örneğin entelektüel, artistik ya da atletik güç, el becerisi anlamında, mesela teknolojik sistemden bağımsız yaşamayı mümkün kılacak becerilere sahip olmak anlamında güç arayan kişiler, terimin genel anlamı ile güce aç insanlar olmak zorunda değildir.

şırlar ve Batı'nın yanlışlarından bahsetmeye başlarlardı. Komünist saldırganlığa karşı Batı'nın askeri direnişine her zaman karşı çıkmışlardır. Dünyanın her bir tarafındaki solcu tipler Vietnam'daki Amerikan askeri operasyonlarını şiddetli bir şekilde protesto etmişlerdir, fakat SSCB Afganistan'ı işgal ettiğinde hiçbir şey yapmamışlardır. Sovyet eylemlerini onayladıklarından değil; fakat solcu inançlarından dolayı, Komünizme karşı çıkacak bir pozisyona kendilerini koymayı göze alamamışlardır. Günümüzde, "politik doğruculuğun" egemen hale geldiği üniversitelerimizde, muhtemelen, akademik özgürlüğün bastırılmasını onaylamayan birçok solcu tip vardır; fakat yine de buna ses çıkarmazlar.

226. Dolayısı ile, çok sayıda solcunun kişisel olarak yumuşak başlı ve epey hoşgörülü insanlar olmaları solculuğun bir bütün olarak totaliter eğilime sahip olmasına engel değildir.

227. Solculuk ile ilgili tartışmamızın ciddi bir eksiği bulunmaktadır. "Solcu"dan neyi kastettiğimiz hâlâ açık olmaktan uzaktır. Bu konu hakkında yapabileceğimiz fazla bir şey yok gibi gözüküyor. Günümüzde solculuk geniş bir aktivist hareketler yelpazesine bölünmüştür. Fakat yine de her aktivist hareket solcu değildir ve bazı aktivist hareketler (örneğin radikal çevrecilik) hem solcu karakterde kişilikleri hem de solcular ile işbirliği yapmamaları gerektiğini an-

lamaları gereken, solcu karakterin tam zıttı kişilikleri barındırmaktadır. Solcu tipler, en koyu solcudan başlayarak en açığına doğru solcu olmayan tiplere dönüşür ve biz kendimiz bir bireyin solcu olup olmadığına karar verirken genellikle zorluk çekiyoruz. Solculuk kavramını bu makalede tartıştığımız ölçüde tanımlayabiliyoruz ve okuyucuya verebileceğimiz tavsiye kimin solcu olup olmadığı konusunda kendi yargısını kullanmasıdır.

228. Fakat solculuğu teşhis etmek için bazı kriterlerden bahsetmek faydalı olacaktır. Bu kriterler çok katı bir şekilde uygulanamaz. Bazı bireyler solcu olmamalarına rağmen bazı kriterlere uyuyor olabilirler, bazı solcular ise kriterlerin hiçbirisine uymuyor olabilir. Daha önce söylediğimiz gibi, kendi yargınızı kullanmanız gerekir.

229. Solcular, büyük ölçekli kolektivizme meylederler. Bireyin topluma hizmet etmekle yükümlü olduğunu ve toplumun da bireye sahip çıkması gerektiğini vurgularlar. Bireyciliğe karşı olumsuz bir tavırları vardır. Genellikle ahlaki bir ton takınırlar. Silah kontrolünü, cinsellik eğitimini ve diğer "aydınlanmış" psikolojik eğitim yöntemlerini, toplumsal planlamayı, pozitif ayrımcılığı, çok kültürlülüğü destekleme eğilimindedirler. Kurbanlar ile özdeşlik kurma eğilimindedirler. Rekabete ve şiddete karşı olma eğilimindedirler, fakat şiddete

başvuran solcular için genellikle bahaneler bulurlar. Solculuğun "ırkçılık", "cinsiyetçilik", "homofobi", "kapitalizm", "emperyalizm", "neo-kolonyalizm", "soykırım", "toplumsal değişim", "toplumsal adalet", "toplumsal sorumluluk" gibi yaygın, slogan haline gelmiş kavramlarını kullanmaktan hoşlanırlar. Belki de solculuğu teşhis etmekte kullanılacak en iyi özellik, solcuların takip eden hareketlere sempati duyma eğilimidir: feminizm, gay hakları, etnik haklar, engelli hakları, hayvan hakları, politik doğruculuk. Bu hareketlerin *tümüne* yönelik güçlü bir sempati duyan herkes, neredeyse kesin bir şekilde solcudur.[5]

230. Daha tehlikeli solcular, yani güce en aç olanlar, genellikle kibirleriyle veya ideolojiye yönelik dogmatik yaklaşımları ile kendilerini belli ederler. Yine de, muhtemelen en tehlikeli solcular, rahatsız edici saldırganlık gösterilerinde bulunmaktan ve sol-

[5] Günümüz toplumunda bulunduğu şekli ile bu hareketlere sempati duyan kişilerden bahsettiğimizin anlaşılması önemlidir. Kadınların, homoseksüellerin ve benzerlerinin eşit haklara sahip olması gerektiğine inanan bir kişinin solcu olması zorunlu değildir. Günümüz toplumunda var olan feminizm, gay hakları gibi hareketler, solculuğu karakterize eden özel ideolojik tonlara sahiptirler ve örneğin bir kişinin, kadınların eşit haklara sahip olması gerektiğine inanması, bu kişinin aynı zamanda, günümüzde var olduğu şekli ile feminist harekete sempati duyduğu anlamına gelmez.

culuklarının reklamını yapmaktan kaçınan, ancak kolektivist değerleri, çocukları toplumsallaştırmak için kullanılan "aydınlanmış" psikolojik teknikleri, bireyin sisteme olan bağlılığını vb. yaymak için sessizce ve inatçı bir biçimde çalışan, belirli tipteki aşırı-toplumsallaşmış kişilerdir. Bu kripto solcular (onları bu şekilde adlandırabiliriz), pratik davranışlarında tipik burjuvalara benzerler; fakat onlardan psikolojik, ideolojik ve motivasyon anlamında ayrılırlar. Sıradan bir burjuva, kendi hayat tarzını korumak için insanları sistemin kontrolü altına almak ister ya da bunu, yalnızca tavırları geleneksel olduğu için yapar. Kripto-solcu ise, kolektivist bir ideolojiye Kesin İnanç ile bağlı olduğu için insanların sistemin kontrolü altında olmasını ister. Kripto-solcu, aşırı-toplumsallaşmış tipteki ortalama bir solcudan, isyancı duygularının daha zayıf olması ve daha güvenli bir şekilde toplumsallaşmış olması ile ayrılır. İyi toplumsallaşmış sıradan bir burjuvadan onu ayıran şey ise benliğinde bulunan derin bir eksikliğin, onda kendini bir davaya adamak ve kendisini bir kolektifin içinde kaybetmek ihtiyacını doğurmasıdır. Ve belki de onda bulunan (sağlam bir şekilde yüceltilmiş) güç arzusu, ortalama burjuvanınkinden daha yüksektir.

Son Not

231. Bu makale boyunca belirsiz ve beraberinde birçok koşul ve çekince içeren ifadelerde bulunduk ve söylediklerimizin bir kısmı düpedüz yanlış olabilir. Elimizde yeterli miktarda bilginin bulunmayışı ve makaleyi kısa tutmak ihtiyacı, iddialarımızı daha açık belirtmemizi ya da gerekli koşulları ekleyerek formüle etmemizi imkansız hale getirdi. Ve tabii ki, bu tarz bir tartışmada insan, büyük oranda sezgisel yargıya başvurmak zorundadır ve bu da bazı zamanlar yanlış olabilir. Dolayısı ile bu makalenin, doğrunun kaba bir yakınsamasından daha fazlasını ifade ettiğini iddia etmiyoruz.

232. Yine de, burada çizdiğimiz resmin genel hatlarının kabaca doğru olduğu konusunda makul bir güvene sahibiz. Yalnızca bir zayıf noktanın belirtilmesi gerekiyor. Solculuğun modern biçimini, zamanımıza özgü bir fenomen ve güç sürecinin bozulmasının bir semptomu olarak resmettik. Fakat bu konuda yanılıyor olabiliriz. Güce yönelik arzularını, kendi ahlaki görüşlerini herkese empoze etmeye ça-

lışarak tatmin etmeye çalışan aşırı-toplumsallaşmış tiplerin çok uzun bir zamandır ortalıkta gezdiği kesindir. Fakat aşağılık duyguları, kendine olan saygıda düşüklük, güçsüzlük, kendileri kurban olmayan insanların kurbanlar ile özdeşleşmesi gibi özelliklerin modern solculuğa özgü bir şey olduğunu *düşünüyoruz.* Kendileri kurban olmayan insanların kurbanlar ile özdeşlik duymaları, 19. yüzyıl solculuğu ve erken Hristiyanlık'ta da bir ölçüde görülebilir; ancak bizim saptayabildiğimiz kadarıyla düşük kendine güven vb. semptomlar, bu hareketlerde ya da başka bazı hareketlerde, modern solculukta olduğu kadar açık değildi. Fakat bu tarz bir hareketin modern solculuktan önce var olmadığını kesin bir şekilde iddia edecek bir pozisyonda değiliz. Bu tarihçilerin ilgilenmesi gereken önemli bir sorudur.

Sanayi Toplumu ve Geleceği İle İlgili Not
2007

Sanayi Toplumu ve Geleceği orijinal olmamakla eleştirilmiştir; fakat bu eleştiri, temel meseleyi gözden kaçırmaktadır. *Sanayi Toplumu ve Geleceği* hiçbir zaman orijinal olma niyetinde olmamıştır. Amacı, modern teknoloji ile ilgili bazı noktaların, Jacques Ellul'un *Teknoloji Toplumu* gibi bir eserini sonuna kadar hiçbir zaman okumayacak insanların da okuyup anlayabileceği açık ve görece kısa bir biçimde ifade edilmesi olmuştur.

Her halükarda, orijinal olmamak yönündeki ithamın konu ile alakası yoktur. Ted Kaczynski'nin orijinal olup olmadığını bilmek dünyanın geleceği için önemli midir? Tabii ki hayır! Fakat dünyanın geleceği için, modern teknolojinin bizi felakete götürüp götürmediğini, bizi bu felaketten ancak bir devri-

min mi kurtaracağını ve politik solun devrimin karşısında bir engel teşkil edip etmediğini bilmek ise gerçekten önemlidir. Peki eleştirmenler neden, büyük çoğunlukla, *Sanayi Toplumu ve Geleceği'nde* öne sürülen argümanların içeriği ile ilgilenmek yerine, yazarının iddia edilen orijinallik yoksunluğu ve üslubundaki kusurlar hakkında bir araba dolusu laf etmişlerdir? Açıktır ki eleştirmenler, *Sanayi Toplumu ve Geleceği'nde* ortaya serilen düşüncelerin içeriğine bir cevap verememektedirler; bu sebeple, *Sanayi Toplumu ve Geleceği* ile ilgili alakasız noktalara değinerek, kendilerinin ve başkalarının dikkatlerini farklı bir yöne çekmeye çalışmaktadırlar.

Teknolojik ilerlemenin bizi felakete doğru sürüklediğini ve bunu ancak teknolojik sistemin bir bütün olarak ortadan kaldırılmasının durdurabileceğini görmek için orijinal olmaya gerek yoktur. Başka bir deyişle, ancak şu anda gerçekleşecek devasa bir felaketi göze olarak gelecekteki daha büyük bir felaketten kaçınabiliriz. Fakat entelektüellerimizin çoğunun - ve burada bu kelimeyi geniş anlamı ile kullanıyorum - bu korkunç ikilem ile yüzleşmekten ödleri patlamaktadır; çünkü, sonuç olarak, pek cesur değillerdir ve zamanlarını, toplumsal eşitsizlik, emperyalizm, hayvanlara karşı acımasızlık ve benzerleri gibi 19. yüzyıldan kalma problemlere

mükemmel çözümler arayarak geçirmek kolaylarına gitmektedir.

Teknoloji problemi üzerine yazılan her şeyi okumadım ve *Sanayi Toplumu ve Geleceği'nden* önce bu problemi eşit derecede öz ve anlaşılabilir bir şekilde ele almış başka bir metnin bulunması mümkündür. Fakat bu durum dahi, *Sanayi Toplumu ve Geleceğfni* gereksiz kılmayacaktır. Değindiği meseleler toplum bilimciler tarafından ne kadar iyi biliniyor olursa olsun, bu meseleler, onları bilmeleri gereken başka çok sayıda insanın dikkatine henüz ulaşmamıştır. Daha da önemlisi, bu konu hakkında elde bulunan bilgi somut bir uygulamaya *konmamıştır.* Günümüzdeki entelektüellerin pek çoğunun, teknoloji probleminin *varlığını* inkâr edeceklerini sanmıyorum; fakat neredeyse tamamı, bu konu hakkında bir şeyler söylemeyi reddetmektedirler. En iyi ihtimalle, teknolojik ilerlemenin yarattığı, küresel ısınma ya da nükleer silahların yayılması gibi, bazı özel problemleri tartışacaklardır. Bir bütün olarak teknoloji problemi ise basitçe görmezden gelinecektir.

Buradan çıkan sonuç, teknolojik ilerlemenin ve onun toplum nezdinde yarattığı sonuçların yeteri kadar tekrar edilemeyeceğidir. En zeki insanlar dahi, ancak mesele kafalarına tekrar tekrar çakıldığında acı verici bir gerçekle yüzleşebilmektedirler.

Tıpkı *Sanayi Toplumu ve Geleceği'nde* olduğu gibi, bu kitap (çevirenin notu: *Technological Slavery)* ile ilgili olarak da herhangi bir orijinallik iddiasında bulunmuyorum. Bu kitapta insan toplumu ile alakalı olarak ortaya konan birçok fikir için kaynak vermem, bu fikirlerin yeni olmadığını göstermektedir ve muhtemelen diğer pek çok fikir de daha önceden bir yerlerde yayınlanmıştır.

Benim yaklaşımımla ilgili yeni bir nokta varsa, o da devrim kavramını pratik bir öneri olarak ciddiye almış olmamdır. Birçok radikal çevreci ve "yeşil" anarşist devrimden bahsetmektedir; fakat görebildiğim kadarıyla, hiç birisi, devrimlerin gerçekte nasıl gerçekleştiği ile ilgili bir anlayış ortaya koymamışlardır ve devrimin tek hedefinin ırkçılık, cinsiyetçilik ya da homofobi değil, teknolojinin kendisi olması gerektiği gerçeğini kavrayamamış gibidirler. Çok az sayıda ciddi düşünür teknolojik sisteme karşı bir devrimi önermiştir; örneğin Ellul'un *Autopsy of Revolotion* kitabında yaptığı gibi. Fakat Ellul'un hayal ettiği devrim yalnızca, toplumda kendiliğinden gerçekleşen belirsiz bir ruhsal dönüşümden ibarettir ve kendisi de bu ruhsal dönüşümün imkansızlığını itiraf etmeye çok yaklaşmaktadır. Fakat ben modern toplumda, devrim için gerekli ön koşulların gelişmekte olduğunu düşünüyorum ve bundan kastım gerçek bir devrimdir; geçmişte gerçekleşen diğer devrimlerden

temel olarak farklı bir devrim değil. Fakat bu devrim, uygun liderler (ne yaptıkları ile ilgili rasyonel bir anlayışa sahip olan liderler, yalnızca duyguları ile hareket eden kızgın ergenler değil) tarafından yönetilen iyi tanımlanmış bir devrimci hareket olmadan bir gerçekliğe dönüşmeyecektir.

Ek Bir: Öğrenilmiş Çaresizlik Üzerine

Doktor Skrbina'ya yazdığım 12 Ekim 2004 tarihli mektubun başlangıcında, Martin E.P. Seligman'ın kitabı *Çaresizlik* (Seligman, Martin E.P., *Helplessness: On Depression, Development, and Death,* W.H. Freeman and Co., 1992) hakkında, bu kitabın 1975 baskısını okumamdan aklımda kalanlar ile bazı gözlemlerde bulunmuştum. Daha sonra Seligman'ın kitabının 1992 baskısını tekrar okuma fırsatını buldum. Arap harfleri ile numaralandırılmış sayfaları 1975 baskısı ile aynıydı. Güvercinler ve fareler üzerine yapılan deneyler ile ilgili söylediklerimin yanlış olduğunu fark ettim. Bakınız: Seligman, sayfalar: 21-25, 31-34, 36, 46—47, 54—60, 65, 74, 88, 92—93, 104-06, 137, 148, 155-57, 192-93 (Bölüm Üç'teki 29. not), 198 (Bölüm Beş'teki 41. not).

Seligman'ın kitabının 1992 baskısı, 1975 baskısında yer almayan bir giriş bölümü içeriyor. Birkaç

bazı noktada, girişte ifade edilen fikirlere katılmıyorum. Bu noktalardan bir tanesi burada tartışılmayı hak ediyor.

Seligman, depresyona karşı bağışıklığın, kontrol uygulamaya yönelik bir tecrübe ile kazanıldığını açık bir şekilde belirtiyor. (Örnek: sayfa 99, 137) 1992 yılındaki giriş bölümünün xx. sayfasında Seligman şöyle yazıyor: "Teknolojinin gelişmesi, kitle üretimi ve kitle dağıtımı çok sayıda insanın kendi yaşamları üzerinde büyük bir seçim aralığına ve dolayısı ile de büyük bir şahsi kontrole sahip olmalarını sağlamıştır." Eğer durum bu ise, Seligman'ın teorisi doğrultusunda, modern insanların depresyona karşı bir hayli dirençli olmaları gerekir. Fakat Seligman'ın da 1992 yılındaki giriş bölümünün xxxiii. sayfasında yazdığı gibi: "Geçtiğimiz iki nesil boyunca depresyon vakalarında on katı bir artış yaşadık... ." Seligman bu durumu, kendisinin "anlam" ya da "kişinin kendisinden daha büyük bir şeye kendini adaması" adını verdiği şey ile açıklamaya çalışmaktadır (sayfa xxxiii). Bu açıklama aşırı derecede spekülatiftir ve bana pek inandırıcı gelmiyor. Daha kolay ve daha ikna edici bir açıklama, Seligman'ın kitabının 1975 baskısında açık bir şekilde ifade edilmemesine rağmen ima edilen iki durumun yardımı ile mümkündür.

İlk olarak, kontrol uygulamaya yönelik bir tecrübenin faydası, kontrol edilen hadiselerin organizma

için önemine bağlıdır. Önemsiz hadiseler üzerinde kontrol sahibi olmak organizmanın depresyona karşı direncini artırmakta pek faydalı değildir. Bu, Seligman'ın kitabının 61-62. sayfalarında yazdıklarından çıkmaktadır. Modern teknoloji, görece olarak önemsiz meselelerde kişisel kontrol sağlama eğilimindedir, ancak ölüm kalım meseleleri büyük oranda büyük organizasyonların kontrolünde kalır. Bakınız: Sanayi Toplumu ve Geleceği, 67, 72, 94 ve Doktor Skrbina'ya gönderdiğim 12 Ekim 2004 tarihli mektubun 2. Bölüm A Kısmı.

İkinci olarak, depresyona karşı direniş oluşturmakta etkili olabilmesi için, uygulanan kontrolün ciddi bir çabayı içermesi gereklidir. Bakınız: Seligman, sayfa 158-159. Modern teknolojinin büyük bir bölümü, bir şeyler yaparken gerekli olacak çabanın minimize edilmesine hizmet eder ve bu durum, ölüm kalım meseleleri ile ilgili yaptığımız faaliyetlerde uygulanan kontrolün tecrübe edilmesinden alınan faydayı dahi önemli ölçüde düşürür. Artık kendi gıdamızı yetiştirmek ya da toplamak zorunda değiliz, onları gidip süpermarketten alırız; fiziksel bir tehlikeye düştüğümüzde 911'i ararız; sağlığımızın bozulması ihtimaline karşı aldığımız önlem sigorta ödemelerini zamanında gerçekleştirmek ve gerisini sistemin halletmesine bırakmaktır.

Bunlar, teknolojik sistemin bize sunduğu kontrol tarzının depresyona karşı direnç geliştirmekte faydasız olmasının sebepleridir. Ve bu açıklamanın *Sanayi Toplumu ve Geleceği'nde* öne sürülen açıklama ile pratik olarak aynı olduğuna dikkat edin.

Seligman'ın, sonraki çalışmaları ile beraber bir mutluluk gurusuna dönüştüğünü söylemem gerekir. *Learned Optimism* (Öğrenilmiş İyimserlik), *Authentic Happiness* (Gerçek Mutluluk) ve *Flourish: A Visionary New Understanding of Happiness and Well-Being* kitaplarının gösterdiği gibi. Fakat sonradan yaptıklarını beğenmesek dahi, Seligman'ın öğrenilmiş çaresizlik üzerine yaptığı erken çalışmalarını takdir edebiliriz.

Ek Yedi: Sisteme Duyulan Sadakat Karşısında Geleneksel Toplumsal Gruplara Duyulan Sadakat: Sanayi Toplumu ve Geleceği'nin 51 & 52. Paragrafları İle Alakalı Bazı Örnekler

Bir grup Arjantinli bilim adamı, Arjantin'in ve genel olarak Latin Amerika'nın modernleşmesini ve ekonomik gelişmesini yavaşlatan engellerden bahsederken, bu engeller arasında, erken 19. yüzyılda Arjantin'in kırsal bölgelerinde etkili olan "yerelci

bir duyguyu" da saymaktadırlar. Bu duyguyu şu şekilde tanımlamaktalar: "yalnızca çok dar ve küçük bir topluluğa ait hissetmek ve sadakatini modern anlamdaki büyük ulusal topluluğa genişletememek." Aynı zamanda, 20. yüzyıl Latin Amerika'sında "kişisel bağların ve yerel faktörlerin" politik ideolojilere nazaran çok daha büyük bir ağırlığa sahip olduğunu söylemekteler.[1] Ayrıca egemen aile gruplarının kendi içsel sadakatlerinin, herhangi bir politik prensibe ya da bir bütün olarak ülkeye olan bağlılıktan güçlü olmasının ortaya çıkardığı problemlerden de bahsetmektedirler.[2]

Süryaniler ve İnkalar gibi, imparatorluklar oluşturmuş gruplar; Stalin gibi totaliterler; etnik grupların dayanışmasını kırmak adına, kitlesel sürgünleri[3] ya da özel olarak bu amaç için düşünülmüş başka bazı yöntemleri[4] uygulamışlardır. Kapitalist-

---

[1] Tella, Germani, Graciarena et al., *Argentina, Sociedad de Masas,* Tercera edición, Editorial
Universitaria de Buneos Aires, 1971.

[2] *Age.,* sayfa 266 not 15. Bu not Kaczynski tarafından, *Anti-Teknolojik Devrim* Bölüm Üç, Kısım IlI'te Kural (ii)'nin tartışılması kapsamında alıntılanmaktadır.

[3] Assyrians: *The New Encyclopaedia Britannica,* Vol. 23, "Mesopotamia, History of Ancient," pp. 879, 884. Incas: *Age.,* Vol. 26, "Pre-Columbian Civilizations," p. 39. Stalin rejimi: Ulam, Adam B., *Stalin: The Man and His Era,* Beacon Press, 1987.

[4] Stalin rejimi: Age., pp. 220-21, 649-650.

ler, işçi sınıfının dayanışmasını bozmak için, farklı etnik grupları bilerek birbirleri ile karıştırmışlardır.[5] İkinci Dünya Savaşı'ndan beri Batı'da, ilk başlarda insani düşünceler ile gerçekleştirilen etnik azınlıkların "entegrasyonu," demokratik sistemlerin bilerek ya da bilmeyerek etnik dayanışmaya karşı yürüttükleri mücadelenin bir aracı olmuştur. Totaliter sistemler, aileler ve sendikalar gibi grupların içsel sadakatini kırmak ve onları, bireyin bir bütün olarak sisteme olan bağlılığını sağlamak için kullanılacak araçlara dönüştürmek için kaba yöntemler kullanmışlardır.[6] Modern demokratik sistemler, belki bilincinde olmadan, aynı amaçlar için çok daha zor fark edilen yöntemler kullanmaktadırlar.

Eski Atina'da "Solon'un yasaları genel olarak ailenin önemini düşürmek ve toplumun, polisin önemini yükseltmek üzere tasarlanmıştır. Embriyonik anlamda demokratik olarak kabul edilebilecek ölçüde."[7] Orta Çağ'daki Katolik Kilisesi, geniş aileleri ve akraba gruplarını parçalayacak ve böylece

---

[5] Patterson, James T., *America in the Twentieth Century: A History, Fifth Edition,* Harcourt College Publishers, 2000.

[6] Örnek: Ulam, Adam B., *Stalin: The Man and His Era,* Beacon Press, 1987, pp. 315, 345; Fischer, Markoosha, *My Lives in Russia,* First Edition, Harper & Brothers Publishers, 1944.

[7] *The New Encyclopaedia Britannica* (2003), Vol. 20, "Greek and Roman Civilizations," p.229.

Kilise'nin otoritesini artıracak önlemler almışlardır - fakat bunun ne ölçüde hesaplanmış bir şekilde gerçekleştirildiği tartışmaya açıktır. Ancak her halükarda sonuç, kuzeybatı Avrupa'da çekirdek ailenin ötesindeki aile bağlarının Sanayi Devrimi'nin çok öncesinde büyük ölçüde zayıflatılması olmuştur.[8] Başka bir açıdan, Çin'de yakın zamanlara kadar aileye olan bağlılık bir bütün olarak ülkeye olan bağlılıktan çok daha güçlü olmuştur[9] ve belki de bu, Çin'in Orta Çağlar'ın sonlarında Avrupa'dan teknoloji anlamında ileride olmasına rağmen Sanayi Devrimi'nin Çin'de değil kuzeybatı Avrupa'da gerçekleşmesinin sebeplerinden bir tanesidir. Çin'in modernizasyonu konusuna kafa yoran erken 20. yüzyılın önemli düşünürlerinden bazıları, kendi amaçları için, aile gibi geleneksel toplumsal grupların parçalanması gerekliliğini fark etmişlerdir.[10]

---

[8] Age., Vol. 19. "Family and Kinship," p. 61.

[9] Hoffer, Eric, *The True Believer,* Harper Perennial, Harper Collins, 1989, § 31, Hubbard, Arthur J., *The Fate of Empires,* Longmans, Green & Company, 1913 sayfa 170'ten alıntılıyor. Ayrıca bakınız: Ebrey, Fatricia Buckley, *The Cambridge Illustrated History of China,* Paperback Edition, Cambridge University Press, 2007, p. 59.

[10] Tan, Chester C., *Chinese Political Thought in the Twentieth Century,* Doubleday & Company, 1971, pp. 125, 297.

Anarşist Kütüphane

Freedom Club
Sanayi Toplumu ve Geleceği
19.11.1995

06.05.2022 tarihinde şuradan alındı:
vahsikaracam.blogspot.com
Çeviri: Karaçam
İngilizce Aslı: Industrial Society and Its Future
Bu Metnin Başka Bir Çevirisi: Kaos Yayınları[2013]

Anarşist Kütüphane'nin Notu: Referansı yapılan linklerin çoğu henüz arşive eklenmedi, metinler eklenme sürecinde.

tr.anarchistlibraries.net